

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΘΕΣΗ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ – ΜΑΡΤΙΟΣ 2014

Μάιος 2014

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΟΥ ΓΡΑΦΕΙΟΥ.....	3
ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	4
ΣΥΝΟΨΗ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	5
1. Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΣΥΓΚΥΡΙΑ.....	17
1.1. Η ΥΦΕΣΗ ΕΠΙΒΡΑΔΥΝΕΤΑΙ.....	17
1.2. Η ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΑΡΧΙΖΕΙ ΝΑ ΑΥΞΑΝΕΤΑΙ, Η ΑΝΕΡΓΙΑ ΟΜΩΣ ΕΞΑΚΟΛΟΥΘΕΙ ΝΑ ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ ΣΤΑ ΥΨΗ.....	17
1.3. Η ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΒΕΛΤΙΩΝΕΤΑΙ.....	20
1.4. ΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟ ΚΛΙΜΑ ΕΞΑΚΟΛΟΥΘΕΙ ΕΠΙΣΗΣ ΝΑ ΒΕΛΤΙΩΝΕΤΑΙ.....	22
1.5. ΤΑ SPREADS ΜΕΙΩΝΟΝΤΑΙ ΚΑΙ Ο ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑΚΟΣ ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΝΕΒΑΙΝΕΙ.....	23
1.6. ΟΜΩΣ ΟΙ ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ ΠΕΦΤΟΥΝ ΚΑΙ Η ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ ΕΙΝΑΙ ΑΣΘΕΝΙΚΗ.....	25
1.7. ΟΙ ΙΔΙΩΤΙΚΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΕΞΑΚΟΛΟΥΘΟΥΝ ΝΑ ΥΠΟΧΩΡΟΥΝ.....	26
1.8. ΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΕΜΦΑΝΙΖΕΙ ΕΛΛΕΙΜΜΑ ΚΑΙ ΟΙ ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΜΕΙΩΝΟΝΤΑΙ.....	28
1.9. Η ΒΑΡΙΑ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΕΞΑΚΟΛΟΥΘΕΙ ΝΑ ΑΠΕΙΛΕΙΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟ ΥΨΗΛΟ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΟ ΚΟΣΤΟΣ.....	32
2. ΤΟ ΜΕΣΟΠΡΟΘΕΣΜΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ 2015-18.....	35
3. Η ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ.....	38
3.1. Η ΓΕΝΙΚΗ ΕΙΚΟΝΑ ΣΤΟ ΠΡΩΤΟ ΤΡΙΜΗΝΟ ΤΟΥ 2014.....	38
3.1.1. Τα Έσοδα του Κρατικού Προϋπολογισμού.....	38
3.1.2. Οι Δαπάνες του Κρατικού Προϋπολογισμού στο πρώτο τρίμηνο του 2014.....	39
3.2. ΤΑ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΑ ΕΣΟΔΑ ΚΑΤΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ.....	43
3.3. ΟΙ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ.....	48
3.4. ΟΙ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ.....	53
3.5. Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΩΝ ΛΗΞΙΠΡΟΘΕΣΜΩΝ ΟΦΕΙΛΩΝ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΠΡΟΣ ΤΡΙΤΟΥΣ.....	55
4. Ο ΝΟΜΟΣ 4254/2014 ΚΑΙ ΟΙ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ.....	57

Στόχοι και Επιστημονική Επιτροπή του Γραφείου

Το Γραφείο Προϋπολογισμού του Κράτους στη Βουλή δημιουργήθηκε στην Ελληνική Βουλή βάσει του νόμου 3871 του 2010 για τη Δημοσιονομική Διαχείριση και Ευθύνη. Έργο του Γραφείου είναι να παρακολουθεί την εκτέλεση του προϋπολογισμού του κράτους, να υποβοηθά το έργο δύο Επιτροπών της Βουλής (της Ειδικής Διαρκούς Επιτροπής του Απολογισμού και του Γενικού Ισολογισμού του Κράτους και Ελέγχου της Εκτέλεσης του Προϋπολογισμού του Κράτους, καθώς και της Διαρκούς Επιτροπής Οικονομικών Υποθέσεων) και να συντάσσει και υποβάλει προς τις ανωτέρω επιτροπές τριμηνιαίες και ετήσιες εκθέσεις σχετικά με την τήρηση των δημοσιονομικών στόχων που τίθενται στα Μεσοπρόθεσμα Δημοσιονομικά Πλαίσια Στρατηγικής.

Το Γραφείο πλαισιώνεται από την Επιστημονική Επιτροπή, η οποία αποτελείται από τα ακόλουθα μέλη:

- Καθηγητή Παναγιώτη Λιαργκόβα, Συντονιστή
- Καθηγητή Πάνο Καζάκο, Μέλος
- Επίκουρο Καθηγητή Σπύρο Λαπατσιώρα, Μέλος
- Καθηγητή Ναπολέοντα Μαραβέγια, Μέλος
- Αναπληρωτή Καθηγητή Μιχάλη Ρηγίνο, Μέλος

Η Επιτροπή γνωμοδοτεί επί των θεμάτων, που της ανατίθενται εγγράφως υπόψη από τον Πρόεδρο της Βουλής ή το Συντονιστή ή τις δύο αρμόδιες Κοινοβουλευτικές Επιτροπές και εγκρίνει τις τριμηνιαίες και ετήσιες εκθέσεις.

Πρόλογος

Η παρούσα έκθεση εξετάζει την τήρηση των δημοσιονομικών στόχων της ελληνικής οικονομίας που τίθενται στα Μεσοπρόθεσμα Δημοσιονομικά Πλαίσια Στρατηγικής. Επικεντρώνεται στο πρώτο τρίμηνο του 2014. Η έκθεση συντάχθηκε με βάση το σημερινό πλαίσιο πολιτικής όπως αυτό διαμορφώνεται από τα μνημόνια που έχει υπογράψει η κυβέρνηση με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (Ε.Κ.Τ.), την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (Ε.Ε.) και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (Δ.Ν.Τ.).

Καταβάλουμε κάθε προσπάθεια να αναδεικνύουμε τα προβλήματα και να εκθέτουμε τις απαντήσεις που δίνονται σε τέτοιου είδους κρίσιμα ερωτήματα όχι μόνο στο κυρίως σώμα της έκθεσης, αλλά και σε ειδικό κάθε φορά κεφάλαιο στο τέλος της. Ελπίζουμε ότι με τον τρόπο αυτό θα συνεισφέρουμε καλύτερα στις εργασίες των αρμόδιων επιτροπών της Βουλής και στην ενημέρωση των πολιτών.

Ο Συντονιστής του Γραφείου

Καθηγητής Παναγιώτης Λιαργκόβας

Σύνοψη και Συμπεράσματα

Η ύφεση επιβραδύνεται, η κοινωνική κρίση συνεχίζεται

Το 2013 επιβραδύνθηκε η συνεχής εδώ και έξι χρόνια κατολίθηση του εθνικού εισοδήματος. Είναι πιθανό, μάλιστα, σύμφωνα με την πλειονότητα των προβλέψεων, να καταγραφεί μικρή αύξηση του ΑΕΠ προς το δεύτερο εξάμηνο του 2014 μολονότι η ανεργία θα εξακολουθεί να παραμένει σε ιδιαίτερα υψηλά επίπεδα.

Τα μείζονα γεγονότα των πρώτων μηνών του 2014 ήταν

- η διαπίστωση «πρωτογενούς πλεονάσματος» για το 2013,
- η συμφωνία κυβέρνησης και τρόικας για επείγοντα μέτρα εφαρμογής του «μνημονίου» και
- η έξοδος της Ελλάδας στις αγορές με τη μορφή πενταετούς ομολόγου.

Θα τα εξετάσουμε χωριστά πιο κάτω. Όμως σημειώνουμε εκ προοιμίου ότι **δεν σηματοδοτούν το οριστικό τέλος της δύσκολης και γεμάτης εμπόδια πορείας.**

Το πρωτογενές πλεόνασμα και η δημοσιονομική διαχείριση το 1^ο τρίμηνο 2014

Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΛ-ΣΤΑΤ, τα οποία επιβεβαιώθηκαν και από την Eurostat, το έλλειμμα της Γενικής Κυβέρνησης, συμπεριλαμβανομένου του ποσού για τη στήριξη των ελληνικών τραπεζών, διαμορφώθηκε για το 2013 στα € 23,1 δισ. ή στο 12,7% του ΑΕΠ. Το αντίστοιχο πρωτογενές έλλειμμα ανήλθε σε € 15,9 δισ. ή 8,7% του ΑΕΠ. Ωστόσο χωρίς την επίπτωση της κεφαλαιακής ενίσχυσης προς τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα το έλλειμμα της Γενικής Κυβέρνησης μετρήθηκε στα € 3,8 δισ., δηλαδή στο 2,1% του ΑΕΠ, ποσοστό που είναι χαμηλότερο από το μέσο όρο της Ευρωζώνης και της ΕΕ. Αντιστοίχως το πρωτογενές πλεόνασμα έφτασε τα € 3,4 δισ. Τέλος, σε όρους προγράμματος δημοσιονομικής προσαρμογής, σύμφωνα με τους οποίους αφαιρείται το ποσό των κερδών από ελληνικά ομόλογα τα οποία επέστρεψαν οι κεντρικές τράπεζες της Ευρωζώνης, το πρωτογενές πλεόνασμα της γενικής κυβέρνησης, εκτιμάται σε € 1,5 δισ.

Η δημοσιονομική διαχείριση του 1^{ου} τριμήνου 2014 δείχνει γενικά ότι η πορεία συνεχίζεται. Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία επιτεύχθηκε πάλι πρωτογενές πλεόνασμα, δηλαδή, χωρίς τις πληρωμές τόκων, το κράτος δαπάνησε λιγότερα από όσα εισέπραξε - ένα αποτέλεσμα που είναι καλύτερο σε σχέση με τους στόχους που είχαν τεθεί και επιτεύχθηκε **κυρίως λόγω της μείωσης των κρατικών δαπανών**. Ειδικότερα, διαμορφώθηκε στο € 1,54 δισ. ή στο 0,8% του ΑΕΠ, έναντι € 521 εκατ. ή 0,3% του ΑΕΠ το περυσινό τρίμηνο του έτους και στόχου € 878 εκ. για το εφετινό 1ο τρίμηνο του έτους.

Τα συνολικά μεγέθη υποκρύπτουν ενδιαφέρουσες πληροφορίες, όπως π.χ. ότι το πρωτογενές πλεόνασμα επιτεύχθηκε κυρίως από την πλευρά των δαπανών και παρά το γεγονός ότι οι επιστροφές φόρων διαμορφώθηκαν περίπου στα € 700 εκατ. όταν πέρυσι, το 1^ο τρίμηνο, ήταν μόλις € 213 εκατ. και ο στόχος για εφέτος ήταν για € 347 εκατ. ενισχύοντας ουσιαστικά τη ρευστότητα στην πραγματική οικονομία.¹ Επίσης, οι πρωτογενείς δαπάνες (χωρίς

¹ Βλ. Δελτίο Τύπου του Υπουργείου Οικονομικών από 14.4.2014.

πληρωμές τόκων) είναι μειωμένες τόσο έναντι του στόχου όσο, κυρίως, έναντι της αντίστοιχης περυσινής περιόδου. Από την πλευρά των εσόδων, σημειώνουμε ότι υπήρξε αύξηση κυρίως λόγω της καλύτερης απορρόφησης των πόρων της ΕΕ (ΕΣΠΑ). **Ανησυχητική ωστόσο είναι η πορεία των φορολογικών εσόδων (άμεσοι + έμμεσοι φόροι) που υπολείπονται έναντι του στόχου κατά € 0,52 δισ. ή κατά 5,1% στο 1^ο τρίμηνο του 2014.**

Επίσης θα πρέπει να σημειώσουμε ότι, οι ληξιπρόθεσμες οφειλές της Γενικής Κυβέρνησης (συμπεριλαμβανομένων των εκκρεμών επιστροφών φόρων) προς τρίτους ανήλθαν στα € 5,03 δισ. τον Φεβρουάριο του 2014 παρουσιάζοντας αύξηση κατά 3,3% σε σχέση με τον Ιανουάριο του 2014 (€ 4.87 δισ.) και αύξηση κατά 8,2% σε σχέση με το Δεκέμβριο του 2013 (€ 4.65 δισ.).

Συνολικά όμως, το 2014 δίνεται συνέχεια στη δημοσιονομική προσαρμογή του 2013. Αυτή η εξέλιξη δεν πρέπει να υποτιμηθεί. Υπενθυμίζουμε ότι τα τεράστια και εκτός ελέγχου ελλείμματα του παρελθόντος και η ταχεία συσσώρευση χρεών ήταν μια από τις αιτίες που οδήγησαν τη χώρα το 2010 στα πρόθυρα της ανεξέλεγκτης χρεοκοπίας. Σύμφωνα μάλιστα με την επικρατούσα άποψη το νοικοκύρεμα της δημόσιας οικονομίας είναι προϋπόθεση για να πετύχει η χώρα (κάθε χώρα!) διατηρήσιμη ανάπτυξη. Μάλιστα ο πρωθυπουργός δήλωσε πως το 2015 θα επιτευχθεί «*δημοσιονομικό πλεόνασμα. Αυτό σημαίνει ότι θα μπορούμε να αποπληρώνουμε μόνοι μας τα χρέη χωρίς δανεισμό*».² Δηλαδή θα μπορούμε να πληρώνουμε τους τόκους χωρίς πρόσθετο δανεισμό και, πάντως, μετά από την αναμενόμενη διευθέτηση του ελληνικού χρέους.

Το νέο «Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2015-18» που κατατέθηκε προς ψήφιση στη Βουλή των Ελλήνων προβλέπει πρωτογενή πλεονάσματα 2,3% το 2014 και 2,5% το 2015, και 3,5 % το 2016.³ Τέλος για το 2017 και για το 2018 αναμένονται πρωτογενή πλεονάσματα ύψους € 9,4 δισ. και € 11,5 δισ. ή 4,6 % και 5,3% του ΑΕΠ αντιστοίχως. Από την άλλη πλευρά, η τρόικα προβλέπει αύξηση του πρωτογενούς πλεονάσματος ως ποσοστό του ΑΕΠ στο 1,5% (2014), 3% (2015), 4,5% (2016) και 4,5% (2017). **Οι στόχοι αυτοί, αν και έχουν μετριασθεί για την διετία 2014-2015, είναι ιδιαίτερα αισιόδοξοι, ιδίως για την επόμενη περίοδο 2016-2018.**

Συγκριτική ανάλυση από σχετική μελέτη του Δ.Ν.Τ. δείχνει ότι **τίθεται ένα γενικότερο ζήτημα όσον αφορά στη διατήρηση πρωτογενών πλεονασμάτων.** Υπάρχουν μόνο λίγα παραδείγματα που αναπτυγμένες χώρες (π.χ. η πετρελαιοπαραγωγός Νορβηγία) ήταν σε θέση να διατηρήσουν πρωτογενή πλεονάσματα για μεγάλες χρονικές περιόδους και πάντως **ο μέσος όρος αυτών των πλεονασμάτων ως ποσοστό του ΑΕΠ ήταν 3,1%**, πολύ χαμηλότερος από αυτούς που εκτιμώνται τόσο στο ΜΠΔΣ 2015-18 όσο και στους υπολογισμούς της τρόικας (ιδιαίτερα για την περίοδο μετά το 2015).⁴

Προφανώς, πολλά, θα εξαρτηθούν από τους ρυθμούς μεγέθυνσης – από την επιστροφή στην ανάπτυξη. Αυξανόμενα πρωτογενή πλεονάσματα μπορούν να επιτευχθούν είτε με περαιτέρω μείωση των κρατικών δαπανών, είτε με αύξηση των φορολογικών εσόδων. Όμως οι κρατικές δαπάνες είναι σχεδόν αδύνατο να συμπεισθούν περαιτέρω χωρίς ανεπιθύμητες

² Βλ. δηλώσεις του πρωθυπουργού Α. Σαμαρά στις *εφημερίδες* 23.4.2014.

³ Βλ. «Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2015-18», Υπουργείο Οικονομικών, Απρίλιος 2014.

⁴ Βλ. σχετική μελέτη του ΔΝΤ: Abbas, S.A.et al Dealing with high debt in an area of low growth, Staff Discussion Note No 13/7, IMF, 2013.

παρενέργειες μολονότι υπάρχουν περιθώρια για αναδιάταξή τους. Από την άλλη μεριά η αύξηση των φορολογικών εσόδων θα μπορούσε να προέλθει από την αύξηση των ρυθμών μεγέθυνσης που θα έφερναν περισσότερα φορολογικά έσοδα και από την συστηματικότερη καταπολέμηση της φοροδιαφυγής. **Η έως τώρα πτώση των εισοδημάτων και οι συνεχείς ανασχεδιασμοί στο φορολογικό σύστημα δεν μας επιτρέπουν κάποια αισιόδοξη πρόβλεψη για γρήγορη αύξηση των εσόδων και μείωση της φοροδιαφυγής.** Άλλωστε ό,τι επιτεύχθηκε έως τώρα από πλευράς εσόδων οφείλεται περισσότερο στις αυξήσεις φορολογικών συντελεστών και σε νέους φόρους παρά στην καταπολέμηση της φοροδιαφυγής.

Επίσης οι προβλέψεις για την εξέλιξη της δημόσιας οικονομίας στηρίζονται σε αισιόδοξες προβλέψεις για την ανάπτυξη. Το μεσοπρόθεσμο προβλέπει μεγέθυνση σε σταθερές τιμές 0,6 % το 2014 και 2,5% το 2015. Στην συνέχεια οι ρυθμοί μεγέθυνσης ξεπερνούν το 3,2%. Αντιστοίχως η τρόικα προβλέπει μεγέθυνση κατά μέσο όρο 3,9% μέχρι το 2020. Αυτό σημαίνει ότι η Ελλάδα θα αναπτύσσεται ταχύτερα από τον μέσο όρο της Ευρωζώνης, που αυτός αναμένεται γύρω στο 3,1% μέχρι το 2026 σύμφωνα με την έκθεση Consensus Economics.⁵

Αναμφίβολα, η αισιοδοξία μπορεί να συμβάλει στη σταθεροποίηση της οικονομίας, αλλά όσα αναφέραμε έως τώρα υποδεικνύουν ότι θα έπρεπε να αναθεωρηθούν οι στόχοι για υψηλά πρωτογενή πλεονάσματα διαρκείας. Επίσης σε αυτή τη λογική θα πρέπει να ξεκινήσει το γρηγορότερο και η διαπραγματεύση για την διευθέτηση του δημόσιου χρέους. Πρόκειται για θέματα στα οποία υπάρχει ευρύτερη πολιτική συμφωνία παρά τις διαφορές ως προς τη μεθόδευση και την εκτίμηση των διαπραγματευτικών δυνατοτήτων στο θεσμικό περιβάλλον της ΕΕ. Η συγκυρία στην Ευρώπη είναι ευνοϊκή καθώς φαίνεται ότι επανεξετάζονται εκεί οι αρχικές επιλογές σε θέματα δημοσιονομικής διαχείρισης και χρέους.

Σε αυτό το κλίμα, η ελληνική κυβέρνηση θα ζητήσει από τους εταίρους στην Ευρωμάδα (Eurogroup) να τηρήσουν τη δέσμευσή τους για το ελληνικό χρέος που είχαν αναλάβει στις 27.11.2012, υπό την προϋπόθεση ότι επιτυγχάνονται πρωτογενή πλεονάσματα και εφαρμόζεται το πρόγραμμα προσαρμογής (δεύτερο «μνημόνιο»). Η συζήτηση άρχισε σε τεχνικό επίπεδο στις 24.4.2014.

Τα επείγοντα μέτρα εφαρμογής του «μνημονίου» (νόμος 4254/2014)⁶

Η Βουλή υπερψήφισε τον Μάρτιο του 2014 το πολυνομοσχέδιο που επιφέρει αλλαγές ευρείας κλίμακας στις αγορές προϊόντων και υπηρεσιών, με βάση την περιβόητη εργαλειοθήκη του ΟΟΣΑ.⁷ Η γενική κατεύθυνση είναι ο εξορθολογισμός της ρυθμιστικής παρέμβασης του κράτους στις αγορές. Σύμφωνα με υπολογισμούς οικονομικών αναλυτών, που υιοθετεί ο υπουργός οικονομίας Γ. Στουρνάρας, οι μεταρρυθμίσεις του νόμου αυτού θα επιφέρουν αύξηση των επενδύσεων κατά 17% και του ΑΕΠ κατά 3% σε πέντε χρόνια.⁸ Συναφώς, κατά τον πρόεδρο του Συμβουλίου Εμπειρογνομόνων Π. Τσακλόγλου η κυβέρνηση έχει ανταποκριθεί κατά 92% στις δεσμεύσεις του μνημονίου.⁹

⁵ Consensus Economics (2014), Consensus Forecasts, February.

⁶ Ψηφίσθηκε μετά τη συμφωνία με την τρόικα στις 30.3.2014 και δημοσιεύθηκε λίγες μέρες αργότερα. Βλ. Νόμο 4254/2014 για «μέτρα στήριξης και ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας στο πλαίσιο εφαρμογής του νόμου 4046/2012».

⁷ Βλ. OECD Competition assessment of laws and regulations in Greece, Paris, 2013.

⁸ Βλ. άρθρο του Γιάννη Στουρνάρα με τίτλο «Ένα μεγάλο στοίχημα κερδήθηκε», στην εφημερίδα *η Καθημερινή*, 6.4.2014.

⁹ Βλ. εφημερίδα *τα Νέα*, 23.4.2014.

Αναμφίβολα υπήρξε σημαντική πρόοδος, όμως στην πράξη πολλές αλλαγές αποτελούν προϊόν συμβιβασμών. Επιπλέον, αναλυτές και διεθνείς οργανισμοί (π.χ. ο ΟΟΣΑ) που εκτιμούν τις μεγάλες επιδράσεις των μεταρρυθμίσεων στο ΑΕΠ, βασίζονται στην υπόθεση της υιοθέτησης και της εφαρμογής **του συνόλου** των μεταρρυθμίσεων. **Η αποσπασματική εφαρμογή κάποιων μεταρρυθμίσεων δεν μπορεί να έχει τα αναμενόμενα οφέλη ως προς την ενδυνάμωση του ανταγωνισμού.**¹⁰ **Μπορεί να τροποποιήσουν μόνον εν μέρει οικονομικές δομές και προσοδοθηρικές συμπεριφορές που συνέβαλαν στην κρίση. Βέβαια, υπάρχει θέμα διαφορετικά προσανατολισμένων κοινωνικών προτιμήσεων.** Όπως επεσήμανε η Παγκόσμια Τράπεζα, να μην βελτιώθηκε η διεθνής κατάσταση της χώρας σε ζητήματα οικονομικής ρύθμισης, αλλά η θέση της παραμένει εξαιρετικά χαμηλή.¹¹

Εκτός τούτου, πολλές εκκρεμότητες έμειναν να διευθετηθούν μέσα στους επόμενους μήνες. Η Ευρωζώνη (Eurogroup) αναμένει περαιτέρω μέτρα για το άνοιγμα των αγορών μεταφορών, της ενέργειας, των κλειστών επαγγελμάτων, την επιτάχυνση των ιδιωτικοποιήσεων, την αναδιάρθρωση της Δημόσιας διοίκησης και τη μείωση των ασφαλιστικών εισφορών.¹² **Ο δρόμος θα είναι μακρύς ακόμα.** Πάντως τα μέτρα που αποφάσισε η κυβέρνηση έως τώρα, συμπεριλαμβανομένων και όσων περιέχει ο νόμος 4254/2014, δικαιολόγησαν την έγκριση € 8,3 δισ. από τον EFSF που εκκρεμούσε εδώ και πολλούς μήνες. Η τμηματική εκταμίευσή τους θα γίνει **αφού διαπιστωθεί η «πλήρης εφαρμογή των προαπαιτούμενων»**¹³.

Παράλληλες εξελίξεις: Ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών και μεγάλες επενδύσεις.

Παράλληλη εξέλιξη ήταν η ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών, μολονότι το χαρτοφυλάκιό τους επιδεινώθηκε λόγω των μη εξυπηρετούμενων δανείων που ξεπέρασαν το 30%! Είναι σημαντικό να επανέλθει στην παραγωγική διαδικασία η αργούσα δυναμικότητα των ελληνικών επιχειρήσεων, οι οποίες λόγω της πτώσης της ζήτησης και της έλλειψης ρευστότητας, έχουν μειώσει δραστικά την παραγωγή τους (βλ. πιο κάτω). Η ανακεφαλαιοποίηση μπορεί να ενισχύσει τη ρευστότητα. Από πλευράς εγχώριας ζήτησης ο σημαντικός παράγοντας είναι η αγοραστική δύναμη των πολιτών γεγονός που απαιτεί τερματισμό της λήψης νέων μέτρων λιτότητας.

Επισημαίνουμε ότι στον τραπεζικό χώρο έντονο είναι το ενδιαφέρον των ξένων «ταμείων» (funds) για μεγάλες τράπεζες. Στο ζήτημα αυτό ουσιαστικά συγκρούονται εναλλακτικές οικονομικές φιλοσοφίες σχετικά με τη σκοπιμότητα της ύπαρξης ενός κρατικού τραπεζικού πυρήνα που να λειτουργεί ως όργανο της οικονομικής πολιτικής (αν υποθέσουμε βέβαια ότι η πολιτική θα τον αξιοποιεί κατάλληλα και δεν θα ασκεί μέσω αυτού πελατειακές πρακτικές).

Τέλος, άνοιξε ο δρόμος και υπάρχει ενδιαφέρον για μεγάλες επενδύσεις ιδιωτών π.χ. η συμφωνία για το Ελληνικό (παρά τις όποιες επιφυλάξεις σχετικά με την ύπαρξη ενός μόνο μειοδότη) και η υλοποίηση των μεγάλων έργων, κυρίως εθνικών οδών, ενώ προετοιμάζεται (μετά από πολλές καθυστερήσεις) ειδικό Επενδυτικό Ταμείο με τη συμμετοχή της γερμανι-

¹⁰ Στο ίδιο συμπέρασμα καταλήγει και ο Economist, 18.4.2014.

¹¹ Βλ. World Bank Doing Business Report, Washington, 2013.

¹² Βλ. Eurogroup Statement on Greece, 1.4.2014

¹³ Βλ. European Commission, European Economy, Occasional Papers 192 | April 2014, The Second Economic Adjustment Programme for Greece, Fourth Review – April 2014

κής KfW, του γαλλικού Ταμείου Παρακαταθηκών CDC ή της τράπεζας δημοσίων Επενδύσεων (BPI) κ.α. για τη στήριξη καινοτόμων και εξωστρεφών μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

Η έξοδος στις αγορές.

Κατά το Γραφείο Προϋπολογισμού της Βουλής, πρέπει να γίνει μια ρεαλιστική αποτίμηση της -επιτυχούς πάντως- εξόδου στις αγορές.

Η πρόσφατη «δοκιμαστική» έξοδος στις αγορές με την έκδοση 5ετούς ομολόγου με επιτόκιο 4,95% ενισχύει τις προοπτικές της ελληνικής οικονομίας καθώς αναμένεται να μειώσει το κόστος δανεισμού τόσο του δημόσιου όσο και του ιδιωτικού τομέα, να διευκολύνει την προσέλκυση ξένων και σταδιακά μακροπρόθεσμων κεφαλαίων και να ενισχύσει τη διαπραγματευτική δύναμη της χώρας ενόψει της επερχόμενης συζήτησης για την ελάφρυνση του χρέους. Οι εξελίξεις αυτές μαζί με την εκταμίευση της δόσης των € 8,3 δισ. καλύπτουν τις χρηματοδοτικές ανάγκες της χώρας για τους επόμενους 12 μήνες. Έτσι δεν θα απαιτηθεί η λήψη νέων μέτρων λιτότητας. Το νέο «Μεσοπρόθεσμο Πρόγραμμα Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2015-18» που πρέπει να έχει ψηφιστεί εντός Μαΐου προβλέπει δημοσιονομικό κενό ύψους € 0,91 δισ. το 2015 και € 1,93 δισ. το 2016. Η κάλυψη του (με ή χωρίς νέο δανεισμό) θα είναι αντικείμενο διαπραγματεύσεων με την Τρόικα.¹⁴

Σχετικά με το νέο δανεισμό από τις αγορές έχουν τεθεί δύο ακόμα ζητήματα: Πρώτον, αν η χώρα επωφελείται από αυτόν, δεδομένου ότι θα μπορούσε να δανεισθεί φθηνότερα από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθεροποίησης (ΕΜΣ) και δεύτερον αν έπρεπε να γίνει τώρα. Ως προς το πρώτο ερώτημα έχει επισημανθεί ότι το κόστος του νέου δανεισμού είναι σαφώς υψηλότερο από το κόστος δανεισμού από τον ΕΜΣ (περίπου 4,95% έναντι περίπου 2%). Όμως, αν τελικά, όπως ελπίζει η κυβέρνηση και όπως ήδη συμβαίνει, με την έξοδο στις αγορές ανοίγει ο δρόμος για μείωση των επιτοκίων δανεισμού του κράτους (μέσω των τριμήνων ομολόγων κλπ) και των επιχειρήσεων, τότε προκύπτει ένα καθαρό όφελος.¹⁵

Μένει όμως ανοιχτό το ερώτημα αν θα έπρεπε να είχε προηγηθεί η αναδιάρθρωση του χρέους. Σύμφωνα με ένα σενάριο, η πρότερη αναδιάρθρωση θα βελτίωνε τόσο τις προοπτικές της χώρας όσο και την αξιολόγηση της πιστοληπτικής της ικανότητας, επομένως θα οδηγούσε σε μείωση των επιτοκίων κάτω από το επίπεδο που πέτυχε τώρα κυρίως στο πενταετές ομόλογο. Το σενάριο είναι σοβαρό, όμως κατά τη γνώμη μας (α) δεν φαίνεται να είναι συμβατό με τις πραγματικές διαπραγματευτικές δυνατότητες της χώρας και μάλλον δεν είχε πιθανότητες να βρει υποστήριξη στο δεδομένο ευρωπαϊκό πλαίσιο (β) ενδεχομένως η μείωση των επιτοκίων έγινε, μεταξύ άλλων, διότι οι αγορές προεξόφλησαν την αναδιάρθρωση του χρέους (δηλαδή δάνεισαν τη χώρα επειδή προβλέπουν ότι θα γίνει αναδιάρθρωση) και (γ) η έξοδος στις αγορές έστειλε το μήνυμα στους υπόλοιπους ευρωπαίους

¹⁴ Βλ. σχετικό Κεφάλαιο 2.

¹⁵ Οι «αποδόσεις» των έντοκων τριμηνιαίων γραμματίων που εκδόθηκαν τον Απρίλιο ήταν 2,45% έναντι 3,10% του Μαρτίου 2014. Στο οικονομικό επιτελείο υποστηρίζεται (σύμφωνα με διαρροές στον ...τύπο) ότι η αποκλιμάκωση των αποδόσεων των εντόκων γραμματίων θα μειώσει το μεσοσταθμικό κόστος δανεισμού του Δημοσίου (δηλαδή τη συνολική δαπάνη για πληρωμές τόκων) παρά την έκδοση των 5ετών ομολόγων. Εκτιμούν, δε, ότι οι αποδόσεις στα έντοκα γραμμάτια 3μηνια και 6μηνια διάρκειας θα ακολουθήσουν πτωτική πορεία τους επόμενους μήνες και θα σταθεροποιηθούν στα επίπεδα του 1% με 2%. Αν αυτό συμβεί τότε πράγματι θα μειωθεί το κόστος δανεισμού από τα έντοκα γραμμάτια κατά περίπου 3% σε σχέση με πέρυσι με εξοικονόμηση περίπου € 450 εκατ., αφού τα έντοκα γραμμάτια της Ελλάδας ανέρχονται στα € 15 δισ. Από την άλλη πλευρά, η επιβάρυνση από το κόστος δανεισμού μέσω των νέων 5ετών ομολόγων έναντι του μέσου κόστους δανεισμού από Ευρωζώνη και ΔΝΤ υπολογίζεται σε περίπου 3%. (περίπου € 90 εκατ.).

ότι η Ελλάδα έχει σημειώσει σημαντική πρόοδο και επομένως αξίζει τον κόπο πλέον να στηριχθεί συστηματικότερα.

Τέλος, η έξοδος στις αγορές για δανεισμό δεν σημαίνει ότι η ελληνική οικονομία δεν βαρύνεται από σοβαρά διαρθρωτικά προβλήματα ούτε ότι δεν υπάρχει εξίσου σοβαρό κοινωνικό πρόβλημα. Η ανεργία, παρά την πρόσφατη οριακή συγκράτησή της, έχει εκτοξευθεί σε πολύ υψηλότερα επίπεδα από όσο σε άλλες χώρες που εφάρμοσαν παρόμοιες πολιτικές. Οι κοινωνικές ανισότητες και η φτώχεια έχουν διογκωθεί.

Επίσης, οι αντιδράσεις σε κάθε μεταρρυθμιστικό μέτρο είναι μεγάλες καθώς ατομικά και συλλογικά συμφέροντα ανθίστανται είτε επειδή εμμένουν στη διατήρηση των παλιών προνομίων είτε επειδή δεν έχουν πεισθεί για την τελική έκβαση της τρέχουσας μεταρρυθμιστικής προσπάθειας. Επιπλέον, η ισχνή κυβερνητική πλειοψηφία της Κυβέρνησης επηρεάζει τον ρυθμό και την ένταση των μεταρρυθμίσεων. Η πρόσφατη ανακοίνωση του ΤΑΙΠΕΔ σχετικά με την αναθεώρηση του στόχου των εσόδων από ιδιωτικοποιήσεις (€ 3,5 δισ. βάσει του Προϋπολογισμού) σε € 1,5 δισ. για το 2014 φανερώνει τις δυσκολίες της μεταρρυθμιστικής προσπάθειας. Στα προβλήματα προσθέτουμε ότι η τραπεζική χρηματοδότηση της οικονομίας παραμένει ασθενική, οι αποταμιεύσεις μειώνονται και ένα μεγάλο μέρος τους εξακολουθεί να βρίσκεται εκτός του (ελληνικού) τραπεζικού συστήματος.

Το κρίσιμο ερώτημα είναι τώρα αν η Ελλάδα επέστρεψε σε **μόνιμη** βάση στις αγορές για να αντλήσει δάνεια με ανεκτό επιτόκιο. Έχει σημασία να λαβαίνουμε υπόψη τις προοπτικές και όχι μόνο τη στατική εικόνα. Η κυβέρνηση σχεδιάζει νέα έξοδο στις αρχές του χειμώνα. Η απάντηση στο ερώτημα **αν θα μείνει στις αγορές εξαρτάται προφανώς από δύο σημαντικούς παράγοντες – τη βιωσιμότητα του χρέους και την επιστροφή σε ικανούς ρυθμούς μεγέθυνσης.** Κάθε ένας από αυτούς υποκρύπτει σειρά ολόκληρη εκκρεμοτήτων.

Από την πλευρά της οικονομικής πολιτικής, κυρίαρχο είναι το ζήτημα της αυτονομίας, που στη δημόσια συζήτηση εγκλωβίσθηκε στο παραπλανητικό δίλημμα «μνημόνιο ή όχι άλλο μνημόνιο». Γεγονός είναι ότι η κυβέρνηση με την έξοδο στις αγορές απέφυγε την προσφυγή στον Ε.Μ.Σ. που θα απαιτούσε κάτι παρόμοιο με τα μνημόνια όπως τα γνωρίσαμε έως τώρα. Αλλά, στο εξής ακόμα και αν δεχθούμε ότι δεν προσφεύγουμε στον Ε.Μ.Σ., η χώρα θα παρακολουθείται στενά από τις αγορές. Αυτό σημαίνει ότι αν επανέλθει σε δημοσιονομικά ελλείμματα, αν εμφανίσει αστάθεια ως προς την πολιτική της και αν δεν συνεχίσει τις μεταρρυθμίσεις, τα επιτόκια θα αυξηθούν αμέσως. **Με άλλα λόγια, η εποπτεία περνά και στις αγορές.** Επίσης, παρά την έξοδο στις αγορές, η ελληνική οικονομική πολιτική **θα συνεχίσει να υπόκειται στους κανόνες** που ισχύουν για τα κράτη μέλη της Ευρωζώνης για αυξημένη συλλογική εποπτεία των προϋπολογισμών («ευρωπαϊκό εξάμηνο»), σύνταξη «μεσοπρόθεσμων δημοσιονομικών προγραμμάτων», ισοσκελισμένους προϋπολογισμούς κ.α. όπως ισχύει για όλες τις υπερχρεωμένες χώρες που **έχουν ήδη** προσφύγει στους Ευρωπαϊκούς μηχανισμούς.¹⁶

Προϋποθέσεις για την ανάπτυξη.

¹⁶ Βλ. Σχετική ειδική έκθεση του Γραφείου Προϋπολογισμού της Βουλής. Η νέα οικονομική διακυβέρνηση στη Ζώνη του Ευρώ και η Ελλάδα. Οι μηχανισμοί εποπτείας και αλληλεγγύης με όρους μετά το μνημόνιο, Αθήνα, Ιανουάριος 2014.

Πέρα από την ευρωπαϊκή συνεισφορά στην αντιμετώπιση των προβλημάτων της χώρας (και της ευρωπαϊκής περιφέρειας γενικότερα) το μέγα ζητούμενο από εδώ και στο εξής είναι η ανάπτυξη της οικονομίας. Για να υπάρξει διατηρήσιμη ανάπτυξη είναι απαραίτητο: (α) να εμπεδωθεί η σταθερότητα του πολιτικού περιβάλλοντος, (β) να ξεκαθαρίσει το μίγμα οικονομικής πολιτικής, (γ) να αντιμετωπιστεί το ζήτημα του χρέους, (δ) να ενισχυθούν και να επιταχυνθούν διάφορα μέτρα άμεσης απόδοσης καθώς και μέτρα που δημιουργούν αναπτυξιακό κλίμα αλλά αποδίδουν μακροχρόνια και (ε) να μετασχηματιστεί η ελληνική οικονομία με βάση τα μεγάλα συγκριτικά πλεονεκτήματα που διαθέτει η χώρα. Αυτά εξετάζουμε εν συντομία στη συνέχεια.

Η σταθερότητα του πολιτικού περιβάλλοντος.

Η εμπειρική έρευνα βρίσκει ότι υπάρχει στενή σχέση ανάμεσα σε οικονομική και πολιτική σταθερότητα. Η βαθιά ύφεση εντείνει την κοινωνική αναταραχή και αυτή ασκεί πιέσεις στην πολιτική μέσα από πολλούς διαύλους. Στην ευρωπαϊκή συζήτηση το ζήτημα μιας ελάχιστης εσωτερικής συναίνεσης συνδέεται προφανώς με την ανάγκη για συνέχεια των βασικών στοιχείων της οικονομικής πολιτικής (με βελτιώσεις) τουλάχιστον για τα επόμενα χρόνια. Εξάλλου, η ιστορική εμπειρία δείχνει ότι ευρύτερες μεταρρυθμίσεις, όπως αυτές που απαιτούνται στη χώρα μας, απαιτούν και ευρύτερες πολιτικές και κοινωνικές συναινέσεις.

Το μίγμα οικονομικής πολιτικής

Το κέντρο βάρους της δημοσιονομικής προσαρμογής θα πρέπει στο μέλλον να μετατεθεί ακόμη περισσότερο στην **περιστολή της κακοδιαχείρισης στο δημόσιο (όπου υπάρχουν ακόμα περιθώρια), στην καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και στη σταδιακή μείωση των φόρων.**

Για παράδειγμα, από την αρχή του 2014, οι φορείς της Κεντρικής Κυβέρνησης υποχρεούνται να διενεργούν τους διαγωνισμούς (για έργα με προϋπολογισμό πάνω από € 60 χιλ.) μέσω του Συστήματος Ηλεκτρονικών Δημόσιων Συμβάσεων. Η εξέλιξη αυτή θα βοηθήσει στην εξοικονόμηση πόρων του δημοσίου. Εκτιμούμε ωστόσο ότι υπάρχουν περιθώρια για ακόμη μεγαλύτερη αύξηση του μεριδίου αναθέσεων μέσω κεντρικών αρχών προμηθειών με την περαιτέρω απλοποίηση του θεσμικού πλαισίου.

Η φορολογική πολιτική οφείλει να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά το ζήτημα της **φοροδιαφυγής**, που εξακολουθεί να απειλεί την βιωσιμότητα των πρωτογενών πλεονασμάτων. Σύμφωνα με την τελευταία έκθεση προόδου της Ομάδας Δράσης της ΕΕ (Task Force), οι απώλειες κυρίως στο ΦΠΑ είναι πάνω από € 10 δισ. ετησίως.¹⁷ Επίσης, **οι εξελίξεις που αφορούν ζητήματα φορολόγησης εξαγωγής κεφαλαίων στο εξωτερικό είναι χαμηλότερες των προσδοκιών**¹⁸, ιδίως αν συγκριθούν με την αποτελεσματικότητα π.χ. των γαλλικών και γερμανικών υπηρεσιών, που ανέκτησαν μεγάλο μέρος των διαφυγόντων εισοδημάτων.

Τέλος, ένα διαφορετικό μίγμα πολιτικής συνυφάνεται με τον επαναπροσδιορισμό του ρόλου του κράτους στο πλαίσιο μιας ανακατανομής του έργου ανάμεσα σε αυτό και στον ιδιωτικό τομέα. Στο παρελθόν οι σχετικές συζητήσεις διεξήχθησαν κάτω από έννοιες όπως «αναπτυξιακό κράτος», «enabling state», «κράτος-στρατηγείο», «κράτος του αντα-

¹⁷ Βλ. European Commission, Task Force for Greece, Sixth Activity Report, March 2014.

¹⁸ Για παράδειγμα, λίστα «Λαγκάρντ», λίστα «Λουξεμβούργου» κλπ.

γωνισμού» κ.α.. Το ζήτημα διατρέχει όλες σχεδόν τις συζητήσεις σε ζητήματα οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής, χωρίς όμως αποσαφηνισμένες θεωρητικές αναφορές (που και τότε χρειάζεται κρατική παρέμβαση, τι υποδεικνύει η εμπειρική έρευνα...).

Η αντιμετώπιση του χρέους

Παρά το μέγεθος της δημοσιονομικής προσαρμογής, το δημόσιο χρέος παραμένει στα δυσθεώρητα ύψη του 175% λειτουργώντας αποτρεπτικά για πιθανές σοβαρές επενδύσεις στην πραγματική οικονομία (άρα και για την ανάπτυξη) μετά από κάθε διαταραχή. Η Ελλάδα, από μόνη της, δεν είναι σε θέση να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις της, δηλαδή να πληρώσει τους τόκους και να αποπληρώσει ληξιπρόθεσμα δάνεια ως το 2020 ή 2022 χωρίς μια διεθνή-Ευρωπαϊκή ρύθμιση αντιμετώπισης του χρέους. Η εξυπηρέτησή του ώστε να γίνει βιώσιμο μόνο με τις δικές μας δυνάμεις προϋποθέτει ένα συνδυασμό υψηλών ρυθμών μεγέθυνσης και εξ ίσου μεγάλων πρωτογενών πλεονασμάτων (της τάξεως του 4.5% στο ΑΕΠ) για πολλά χρόνια που όμως η επίτευξή τους είναι εξαιρετικά δύσκολη (Βλ. πιο πάνω).

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην έκθεση του Απριλίου κάνει λόγο για ελαφριά επιδείνωση του λόγου χρέους /ΑΕΠ με αποτέλεσμα να διαμορφωθεί στο 125% το 2020 και στο 112% το 2022.¹⁹

Η πιστοποίηση του πρωτογενούς πλεονάσματος από τη Eurostat τον Απρίλιο 2014 ουσιαστικά ανοίγει το δρόμο για τη μείωση του τεράστιου χρέους με οποιονδήποτε τρόπο.²⁰ Στους θεσμούς της ΕΕ και στις πρωτεύουσες των χωρών που ασκούν αποφασιστική επιρροή επανεξετάζονται διάφορες δυνατότητες σχετικά με το χρέος που μάλλον είναι ευνοϊκές για την Ελλάδα (επιμήκυνση της αποπληρωμής των χρεών από 30 σε 50 χρόνια, νέα μείωση των επιτοκίων, νέα περίοδος χάριτος).

Ενίσχυση των μέτρων άμεσης απόδοσης

Η Ελλάδα αντλεί πολύτιμους πόρους από όλα τα διαρθρωτικά ταμεία (ΕΤΠΑ, ΕΚΤ, ΤΑ, ΕΓΤΑΑ, ΕΤΘ). Για την επόμενη περίοδο 2014-2020 υπολογίζεται ότι θα ανέλθουν χωρίς τους εθνικούς πόρους, σε τουλάχιστον € 16,3 δισ. Σύμφωνα με τους υπολογισμούς της κυβέρνησης και άλλων ανεξάρτητων φορέων η προστιθέμενη αξία στο ΑΕΠ (μαζί με τους εθνικούς πόρους που θα συμπληρώνουν τους κοινοτικούς) θα ανέλθει σε περίπου € 48 δισ. και θα δημιουργηθούν 640 χιλ. νέες θέσεις εργασίας. Επομένως, η συνεισφορά των διαρθρωτικών ταμείων στις προσπάθειες για ανάκαμψη (και με δεδομένες τις προτεραιότητές τους, στην παραγωγική ανασυγκρότηση της χώρας) δεν πρέπει να υποτιμάται. **Η εκταμίευση θα εξαρτάται από την επίτευξη των στόχων των Εθνικών Προγραμμάτων Μεταρρυθμίσεων και από την εκπλήρωση των όρων μακροοικονομικής πολιτικής** (macroeconomic conditionality).

Επιπλέον, το **Σύμφωνο για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση** (Compact for Growth and Jobs) προβλέπει τη δυνατότητα «μόχλευσης» των διαρθρωτικών κονδυλίων με τη συνδρομή της Ε.Τ.Επ. ώστε να αυξηθούν οι διαθέσιμοι για τους αντίστοιχους στόχους πόροι, αύξηση των κεφαλαίων της Ε.Τ.Επ. και την έκδοση από αυτή ομολόγων έργου (project bonds)

¹⁹ Βλ. Έκθεση European Commission, European Economy Occasional Papers 192, April 2014, The Second Economic Adjustment Programme for Greece, Fourth Review – April 2014.

²⁰ Βλ. ΓΠΚ «Το Δημόσιο Χρέος μετά το τέλος του Μνημονίου (2014)» Οκτώβριος 2013.

για τη χρηματοδότηση επενδύσεων στις υποδομές. **Τα παραπάνω, βέβαια, πάλι με όρους:** Τα κράτη μέλη θα πρέπει να εφαρμόζουν πολιτικές εξάλειψης των ανισορροπιών, να ανοίξουν τις αγορές δικτύου στον ανταγωνισμό, να εξαλείψουν μη αναγκαίους περιορισμούς στις υπηρεσίες και δυσκολίες στην έναρξη επιχειρηματικής δραστηριότητας, να εκσυγχρονίσουν τη Δημόσια Διοίκηση, να αντιμετωπίσουν τις καθυστερήσεις στην απονομή δικαιοσύνης κ.α.

Ρόλο θα παίξει και το υπό ίδρυση «Ελληνικό Επενδυτικό Ταμείο», δηλαδή ένα ταμείο με κεφάλαια της γερμανικής KfW, της ΕΤΕπ και μιας γαλλικής δημόσιας τράπεζας. Στο Δ.Σ θα αντιπροσωπεύονται όλοι. Αυτό το αναπτυξιακό ταμείο θα χρηματοδοτεί μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

Η ολοκλήρωση της **ανακεφαλοποίησης των τραπεζών** θα έχει θετικές επιπτώσεις στην οικονομία όχι μόνο μακροπρόθεσμα αλλά και βραχυπρόθεσμα καθώς θα αποκαταστήσει την εμπιστοσύνη στις τράπεζες τόσο των καταθετών όσο και των διεθνών αγορών, επιτρέποντας τη ομαλή χρηματοδότηση της οικονομίας.

Οι **ιδιωτικοποιήσεις-αξιοποίηση** της περιουσίας του Δημοσίου είναι ένα μέσο που εξυπηρετεί πολλούς σκοπούς: την εισαγωγή τεχνολογίας από το εξωτερικό, την προσέλκυση έμμεσων παραγωγικών επενδύσεων και δαπάνης πέρα από την αρχική εξαγορά, τη βελτίωση των μεθόδων διοίκησης, την αύξηση της παραγωγικότητας των επιχειρήσεων, την ενίσχυση του ανταγωνισμού καθώς και την ανακούφιση του προϋπολογισμού. Σύμφωνα με το ΤΑΙ-ΠΕΔ, δεκαέξι προγράμματα αποκρατικοποιήσεων βρίσκονται σε εξέλιξη (ΕΥΑΘ, ΟΛΠ, ΟΛΘ, ΤΡΑΙΝΟΣΕ, ΔΕΠΑ, Ιππόδρομος κ.ά.). Οκτώ προγράμματα επίκεινται βραχυπρόθεσμα (Εγνατία Οδός, ΕΥΔΑΠ, ΕΛΠΕ, ΕΛΤΑ κ.ά.). Ακόμη τρία ακολουθούν μακροπρόθεσμα (ΔΕΗ, Καζίνο Πάρνηθας, Ψηφιακό Μέρισμα). Έως σήμερα έχουν ολοκληρωθεί 41 αποκρατικοποιήσεις (Ελληνικό, Αστέρια Βουλιαγμένης, Κρατικά Λαχεία, ΟΠΑΠ κ.ά.).

Στον τομέα αυτόν τίθεται πάλι το ζήτημα **αν θα έχουν θετικές επιπτώσεις οι ιδιωτικοποιήσεις μονοπωλίων, δηλαδή η μετατροπή δημοσίων σε ιδιωτικά μονοπώλια** (και μάλιστα ενδεχομένως στα χέρια κερδοσκοπικών κεφαλαίων) όπως π.χ. συμβαίνει με τις εταιρείες ύδατος.²¹ **Η ευρωπαϊκή εμπειρία προειδοποιεί ότι τέτοιες μεταλλάξεις έχουν μάλλον αρνητικές συνέπειες, πράγμα που εξηγεί γιατί στη Γερμανία οι Δήμοι ανακτούν τον έλεγχο των εταιρειών ύδρευσης.**

Η **επανεκκίνηση των μεγάλων έργων**, δίνει μια σημαντική ώθηση στην οικονομία και δημιουργεί χιλιάδες θέσεις εργασίας.

Η **άμεση αναμόρφωση του ρυθμιστικού συστήματος** δημιουργεί επίσης αναπτυξιακή ώθηση. Οι δυσλειτουργίες στο ρυθμιστικό σύστημα της οικονομίας (αδιαφάνεια, αναποτελεσματικότητα, βραδύτητα λόγω συναρμοδιοτήτων κλπ) έχουν επισημανθεί από καιρό και συνυφαίνονται με τις δυσλειτουργίες της διοίκησης και της πολιτικής. Αποτελούν τροχοπέδη στην ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας. Παρατηρούμε ότι τα τελευταία χρόνια έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος στην εξάλειψη των ρυθμιστικών εμποδίων, ωστόσο υπάρχουν ακόμη περιθώρια βελτίωσης.

---

²¹ Βλ. ανάμεσα σε άλλα Καζάκος, Π. «Ο δύσβατος δρόμος της πολιτικής ιδιωτικοποιήσεων», Σύγχρονα Θέματα, τεύχος 120/2013, σελ. 40-46, όπου γίνεται και επισκόπηση των προβλημάτων ρύθμισης.

Ενίσχυση των μέτρων που δημιουργούν ένα αναπτυξιακό κλίμα αλλά αποδίδουν μακροχρόνια.

Η διεθνής εμπειρία και έρευνα έχουν δείξει ότι η **σταθερότητα του φορολογικού συστήματος** επηρεάζει περισσότερο τις επενδυτικές αποφάσεις από το ύψος των φορολογικών συντελεστών γιατί παραμερίζει πολλές αβεβαιότητες. Όμως το ελληνικό φορολογικό σύστημα αλλάζει συνεχώς (και απρόβλεπτα) και έχει καταστεί εξόχως πολύπλοκο. Είναι χαρακτηριστικό ότι από το 2010 μέχρι σήμερα έχουν ψηφιστεί πάνω από 80 φορολογικοί νόμοι και έχουν εκδοθεί πάνω από 800 ερμηνευτικές εγκύκλιες!

Οι κανόνες που διέπουν τη **λειτουργία της δικαιοσύνης** αποτελούν ουσιώδες μέρος του θεσμικού πλέγματος ενός κράτους δικαίου. Από την ποιότητά τους εξαρτάται η ασφάλεια δικαίου σε μια χώρα, η οποία αποτελεί εκτός των άλλων και ουσιώδη προϋπόθεση μιας οικονομίας της αγοράς. Χωρίς ασφάλεια δικαίου υπολειτουργούν και οι δύο – η οικονομία και η δημοκρατική κοινωνία.

Στα μέσα Μαρτίου 2014 δημοσιεύθηκε σχετική έκθεση για τη δικαιοσύνη στην ΕΕ που επιβεβαίωσε ότι η Ελλάδα με διάφορα κριτήρια (π.χ. αριθμός ημερών που χρειάζεται μια αστική υπόθεση να επιλυθεί) βρίσκεται στην τέταρτη από το τέλος θέση και μάλιστα **η κατάσταση χειροτέρευσε δραματικά την περίοδο 2010-2012, καθώς ο χρόνος επίλυσης των διαφορών διπλασιάστηκε την περίοδο αυτή.**²² Όπως παρατηρεί η έκθεση «δικαιοσύνη που καθυστερεί είναι δικαιοσύνη που δεν αποδίδεται»! Ανάλογη θέση στην έκθεση καταλαμβάνει η ελληνική δικαιοσύνη με κριτήριο την ανεξαρτησία της. Υστερήσεις εμφανίζονται επίσης σε ζητήματα κατάρτισης των δικαστών κ.α.

Η αναμόρφωση του συστήματος δικαιοσύνης πρέπει να είναι στα θέματα πρώτης προτεραιότητας σε μια μεταρρυθμιστική πολιτική. Για παράδειγμα, στην προσεχή αναθεώρηση του Συντάγματος θα πρέπει να προβλεφθούν αλλαγές που αφορούν την ανεξαρτησία της δικαιοσύνης και την **ίδρυση Συνταγματικού Δικαστηρίου** οι οποίες μπορούν να επηρεάσουν ποικιλοτρόπως την ποιότητα της απονομής δικαιοσύνης (και το κόστος της). Η αποτελεσματικότητα στην απονομή δικαιοσύνης δεν εξαρτάται μόνον από την αλλαγή αυτών των συνταγματικών διατάξεων, αλλά και από την ύπαρξη του αναγκαίου προσωπικού, των σύγχρονων υποδομών, της οργάνωσης της εργασίας, των ελέγχων ποιότητας, τις μονοπωλιακές καταστάσεις στην αγορά νομικών υπηρεσιών κ.α. Η διεθνής βιβλιογραφία προτείνει διάφορα μέτρα θεραπείας όπως π.χ. (α) την τυποποίηση των διαδικασιών, (β) την εισαγωγή μηχανισμών παρακολούθησης της πορείας των δικών με τη βοήθεια της νέας τεχνολογίας κ.α. που μπορεί να οδηγήσουν σε μείωση του χρόνου απονομής της δικαιοσύνης και ταχύτερης εκδίκασης των υποθέσεων.

Η **χωροταξία** προσδιορίζει τη χωρική εξέλιξη μιας πόλης, περιφέρειας ή χώρας. Κατευθύνει τις οικονομικές δραστηριότητες κράτους και ιδιωτών ώστε μια κατηγορία δραστηριοτήτων να μην γίνεται εμπόδιο σε άλλη ή να προκαλεί δυσβάσταχτο κόστος για την κοινωνία. Προλαμβάνει ή αποτρέπει αποσπασματικές και αντιφατικές λύσεις υπό την πίεση τετελεσμένων γεγονότων που με τη σειρά τους εντείνουν τις επιχειρηματικές αβεβαιότητες, ενθαρρύνουν την οικειοποίηση αγαθών που ανήκουν σε όλους, επιβαρύνουν το περιβάλλον και δηλητηριάζουν το κοινωνικό κλίμα.

²² Βλ. European Commission, 2014 second edition of the EU Justice Scoreboard, Brussels.

Κλάδοι με συγκριτικά πλεονεκτήματα

Από τη φύση της **η πολιτική οικονομικής προσαρμογής που προβλέπεται στα «Μνημόνια» δεν περιέχει στοιχεία «κλαδικής αναπτυξιακής» πολιτικής, πράγμα που σημαίνει ότι δεν συνιστά κάποια συγκεκριμένη δομή της ελληνικής οικονομίας ούτε ασχολείται με συγκριτικά πλεονεκτήματα κατά κλάδους που πρέπει να αξιοποιηθούν.** Λόγω της οικονομικής φιλοσοφίας στην οποία στηρίζεται εμπιστεύεται τις αγορές για να δώσουν τις σχετικές απαντήσεις αφού διαμορφωθούν οι απαραίτητες γενικές (μακροοικονομικές) συνθήκες και εκλογικευθεί η κρατική παρέμβαση. Αντίθετα, στην ελληνική συζήτηση τέθηκαν ζητήματα ανάπτυξης σε συγκεκριμένους κλάδους παραγωγής αγαθών (μεταποίησης, γεωργίας) και επιλεγμένες υπηρεσίες (τουρισμός, τράπεζες κ.α.).

Σύμφωνα με τα πορίσματα διαφόρων ερευνών²³ οι κλάδοι οι οποίοι βασίζονται στα συγκριτικά πλεονεκτήματα της χώρας και έχουν την δυνατότητα να αναπτυχθούν περαιτέρω, είναι οι εξής: (α) Ο τουρισμός/εναλλακτικές μορφές τουρισμού /αγροτουρισμός/αλιευτικός τουρισμός (β) Η εκπαίδευση και το ανθρώπινο δυναμικό (γ) Οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (δ) Οι υδρογονάνθρακες στην ξηρά και στη θάλασσα (ε) Η Ναυτιλία (στ) Η βιολογική καλλιέργεια (ζ) Η μεσογειακή διατροφή (η) Ορισμένοι κλάδοι της Μεταποίησης. Θεωρούμε ότι Κυβέρνηση οφείλει να επεξεργαστεί ένα συγκεκριμένο πρόγραμμα ενίσχυσής τους ώστε τα συγκριτικά πλεονεκτήματα που διαθέτουν οι συγκεκριμένοι κλάδοι, να μετατραπούν γρήγορα σε **ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα** για τη χώρα. **Για όλα αυτά υπάρχουν πλέον και εξειδικευμένες μελέτες στις οποίες κωδικοποιούνται συγκεκριμένα μέτρα και οι οποίες συχνά δεν αξιοποιούνται.**

Στο μεταξύ η κυβέρνηση βρίσκεται στη διαδικασία σχεδιασμού των επόμενων βημάτων με στόχο τη διαμόρφωση ενός **«εθνικού αναπτυξιακού προτύπου»**.²⁴ Αυτό καταρτίζεται υπό την εποπτεία διυπουργικής επιτροπής και θα στηριχθεί σε τρεις πυλώνες: (α) Την προώθηση της ανάπτυξης παραγωγικών αλυσίδων αξίας, (β) τις πολιτικές ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας και (γ) τη δημιουργία φιλικού περιβάλλοντος στο επιχειρείν. Τα κύρια εργαλεία για την επίτευξη των στόχων είναι το ΕΣΠΑ 2014-2020 και η αλλαγή της κανονιστικής ρυθμιστικής της οικονομίας (κίνητρα για εξωστρέφεια, αδειοδοτήσεις, χωροταξικές παρεμβάσεις κ.α.).

Αναμένουμε το τελικό κείμενο για την αξιολόγηση της όλης διαδικασίας, για να δούμε δηλαδή αν το γενικό μέρος του προτύπου θα συμπληρώσουν ολοκληρωμένοι κατάλογοι με συγκεκριμένα μέτρα με βάση μια ολόκληρη σειρά ειδικών μελετών που έχουν ήδη γίνει – π.χ. κατά το πρότυπο της εργαλειοθήκης του ΟΟΣΑ - και χρονοδιαγράμματα πέραν των όσων γνωρίζουμε ήδη από τα προγράμματα οικονομικής προσαρμογής και το ΕΣΠΑ.

Αναμφίβολα ο εκκολαπτόμενος οδικός χάρτης εξυπηρετεί την ανάγκη για ένα μακροχρόνιο «σχέδιο» ή όραμα για τη δομή της ελληνικής οικονομίας ως το 2020 ή 2030 που θα οργανώσει την κρατική παρέμβαση κατά το βαθμό που είναι αναγκαία και θα προσανατολίζει το

²³ Βλ. ανάμεσα σε άλλα Mac Kinsey «Greece 10 years ahead. Defining Greece's new growth model and strategy», Athens 2011, Κέντρο Αριστείας Jean Monnet του Πανεπιστημίου Αθηνών «Η έξοδος από την κρίση με εφαρμόσιμες εναλλακτικές προτάσεις», εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2014. Κλαδικές μελέτες έχουν επίσης γίνει στο ΚΕΠΕ και στο IOBE. Ενδιαφέρον έχουν κατ' αρχάς και οι υποδείξεις του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ για την οργάνωση της σχετικής προσπάθειας γύρω από την έννοια των «συστάδων» (clusters). Βλ. ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ/ ΓΣΕΕ «Αναδιανομή εισοδήματος και ανάπτυξη για την έξοδο από την κρίση της ελληνικής οικονομίας», στη μηνιαία έκδοση ΙΝΕ/ΓΣΕΕ Ενημέρωση, τ. 178, Δεκέμβριος 2010.

²⁴ Βλ. εκτεταμένη παρουσίαση στην εφημερίδα *Ναυτεμπορική*, 23.4.2014.

ίδιο το κράτος και την επιχειρηματικότητα.²⁵ Στο σχέδιο αυτό το κράτος θα έχει τον ρόλο του.²⁶ Γενικά, η σχετική πολιτική θα πρέπει να είναι εξωστρεφής, να στηρίζεται δηλαδή στα συγκριτικά πλεονεκτήματα της χώρας (πραγματικά και δυνητικά!) και στην καινοτομία ώστε η ανάπτυξη να εξαρτάται λιγότερο από την εσωτερική ζήτηση.

Σίγουρα, τα ερωτήματα επαναφέρουν στη συζήτηση τις ιδέες για **ενδεικτικό προγραμματισμό εντός του Ευρωπαϊκού πλαισίου** που είχαν διατυπωθεί παλαιότερα από συντηρητικές και σοσιαλδημοκρατικές κυβερνήσεις. Ο στόχος τους ήταν να δοθούν κάποια σημεία προσανατολισμού της ιδιωτικής επιχειρηματικότητας καθώς και να διαμορφωθούν σταθερές προτεραιότητες για «στοχευμένες» δημόσιες επενδύσεις και πολιτικές κινήτρων και όχι να αντικατασταθεί η αγορά.

---

²⁵ Αυτό αναγνωρίζεται πλέον από κυβέρνηση και αξιωματική αντιπολίτευση. Βλ. δηλώσεις του υπουργού Ι. Στουρνάρα στην εφημερίδα *τα Νέα* 22.6.2012.

²⁶ Το σημείο αυτό τονίζει και ο Γιάννης Δραγασάκης. Βλ. ομιλία του στην Ημερίδα του Κέντρου Αριστείας Jean Monnet, «Η έξοδος από την κρίση: Εφαρμόσιμες εναλλακτικές προτάσεις», Αθήνα 23.5.2013. Στην ίδια ομιλία τόνισε ότι είναι επιτακτικό να απαντήσουμε στο ερώτημα «τι θέλουμε να παράγουμε» και ότι ο στόχος θα έπρεπε να είναι να πετύχουμε ένα «βιώσιμο παραγωγικό σύστημα».

1. Η Οικονομική συγκυρία

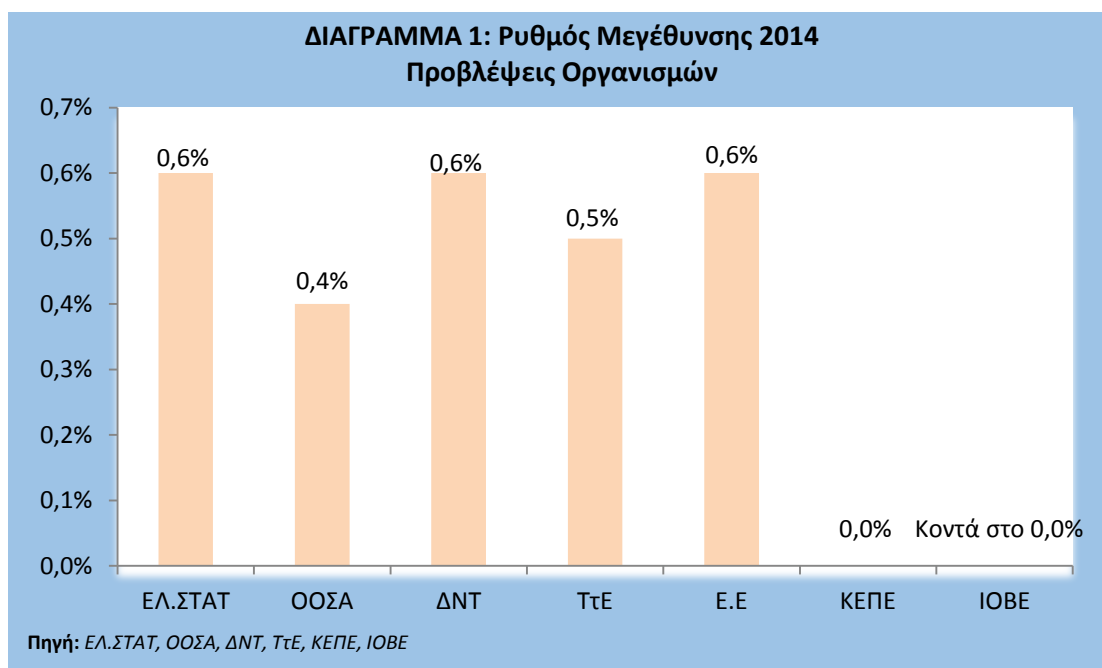
Σύμφωνα με τα δεδομένα που παρατίθενται στη συνέχεια, η εικόνα της ελληνικής οικονομίας παρουσιάζεται αντιφατική. Ειδικότερα σημειώνουμε ότι, η ύφεση επιβραδύνεται, η απασχόληση αρχίζει να αυξάνεται και το ποσοστό ανεργίας μειώνεται οριακά, παραμένοντας ωστόσο σε υψηλά επίπεδα. Από την άλλη πλευρά όμως οι εξαγωγές και οι επενδύσεις μειώνονται και οι καταθέσεις συρρικνώνονται. Αυτό σημαίνει ότι η μελλοντική πορεία είναι γεμάτη αβεβαιότητες.

1.1. Η ύφεση επιβραδύνεται

Στην Ελλάδα, όλες οι μετρήσεις δείχνουν ότι μετά από έξι χρόνια ύφεσης, η οικονομία εισέρχεται σε φάση ανάκαμψης. Οι εκτιμήσεις από τους διάφορους οργανισμούς για την συνολική αύξηση του ΑΕΠ στο τέλος του έτους κυμαίνονται μεταξύ 0 και 0,6%.

Στην Ευρωζώνη παρά την επιμονή της ανεργίας και την αναμικτή ανάπτυξη παρατηρείται αύξηση της κατανάλωσης, των επενδύσεων και του κατασκευαστικού τομέα.

Εκτός Ε.Ε. παρατηρούμε ότι οι Η.Π.Α αναπτύσσονται με μεγαλύτερο από τον προσδοκώμενο ρυθμό (το προηγούμενο εξάμηνο η αύξηση του ΑΕΠ διαμορφώθηκε στο 3%), ενώ εξακολουθούν να αναπτύσσονται δυναμικά η Κίνα και οι αναπτυσσόμενες χώρες.

1.2. Η απασχόληση αρχίζει να αυξάνεται, η ανεργία όμως εξακολουθεί να βρίσκεται στα ύψη

Σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία της ΕΛ.ΣΤΑΤ²⁷ το εποχικά διορθωμένο ποσοστό ανεργίας τον Ιανουάριο του 2014 ανήλθε σε 26,7% έναντι 27,2% το Δεκέμβριο του 2013. Το σύνολο των απασχολούμενων κατά τον Ιανουάριο του 2014 εκτιμάται ότι ανήλθε σε 3.613.286 άτομα. Οι άνεργοι ανήλθαν σε 1.317.848 άτομα, ενώ ο οικονομικά μη ενεργός πληθυσμός ανήλθε σε 3.386.498 άτομα. Οι απασχολούμενοι μειώθηκαν κατά 14.913 άτομα σε σχέση με τον Ιανουάριο του 2013 (μείωση 0,4%) και αυξήθηκαν κατά 40.119 άτομα σε σχέση με το Δεκέμβριο του 2013 (μείωση 1,1%). Οι άνεργοι αυξήθηκαν κατά 6.815 άτομα σε σχέση με τον Ιανουάριο του 2013 (αύξηση 0,5%) και μειώθηκαν κατά 17.446 άτομα σε σχέση με το Δεκέμβριο του 2013 (μείωση 1,3%).

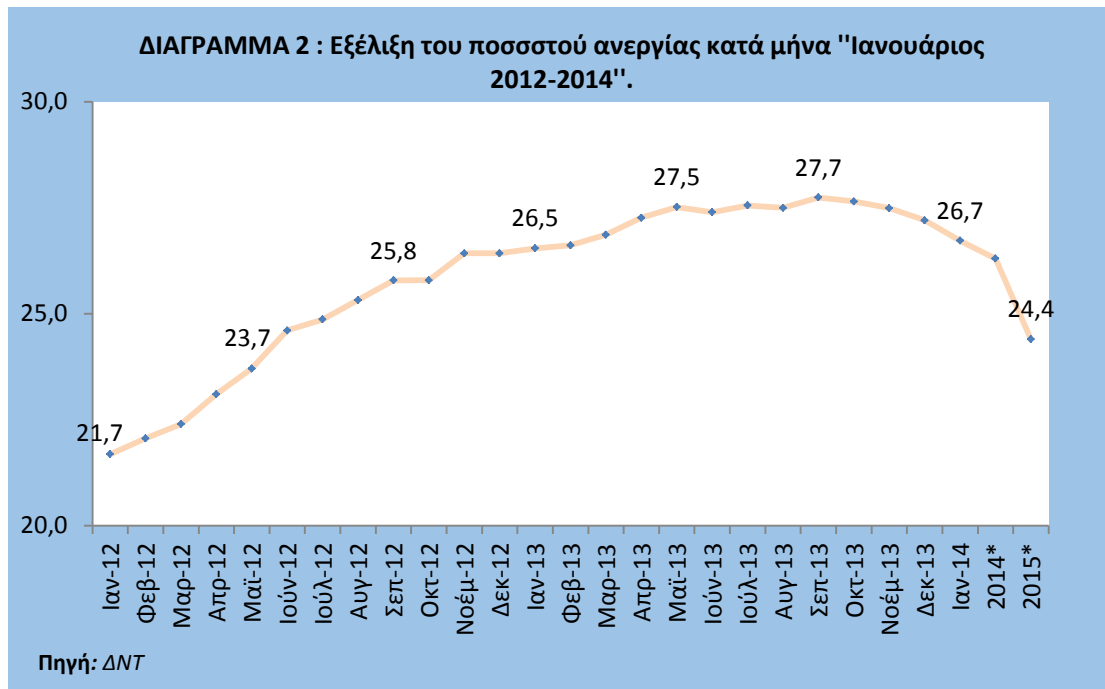
Οι παραπάνω εξελίξεις στο ποσοστό ανεργίας συνδυάζονται με την σταθεροποίηση της απασχόλησης σε ετήσια βάση με βάση τα στοιχεία της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού (στα 3,61 εκατ. τον Ιανουάριο 2014, όσο και στον Ιανουάριο 2013) και με τη μεγάλη αύξηση της μισθωτής απασχόλησης στον ιδιωτικό τομέα της οικονομίας στο πρώτο 3μηνο 2014 σύμφωνα με τα στοιχεία των ρών απασχόλησης (προσλήψεις μείον απολύσεις μείον οικειοθελείς αποχωρήσεις) που καταγράφονται στο σύστημα ΕΡΓΑΝΗ. Σύμφωνα με αυτά τα στοιχεία, στο πρώτο 3μηνο 2014 σημειώθηκε **καθαρή αύξηση της απασχόλησης** κατά 40,9 χιλ., έναντι πτώσης της απασχόλησης κατά -8,8 χιλ. στο πρώτο 3μηνο 2013.²⁸

Στο Διάγραμμα 2 που ακολουθεί παρουσιάζεται η εξέλιξη του ποσοστού ανεργίας κατά μήνα από τον Ιανουάριο του 2012 μέχρι τον Ιανουάριο του 2014. Ειδικότερα, προκύπτει ότι από τον Ιανουάριο του 2012 μέχρι τον Ιανουάριο του 2014 το ποσοστό ανεργίας έχει αυξηθεί κατά 25,8%. Στο σημείο αυτό είναι σημαντικό να αναφέρουμε ότι το ποσοστό ανεργίας του Ιανουαρίου 2014 (26,7%) είναι οριακά μειωμένο σε σχέση με τους προηγούμενους 12 μήνες και σχεδόν ίσο με το ποσοστό ανεργίας που είχε διαμορφωθεί για το μήνα Ιανουάριο του προηγούμενου έτους. Πάντως, σύμφωνα με έκθεση του Δ.Ν.Τ προβλέπεται το ποσοστό ανεργίας να φθάσει στο 26,3% το 2014 και το 24,4% το 2015.²⁹

²⁷ Δελτίο τύπου στις 10/04/2014: «Έρευνα Εργατικού Δυναμικού: Ιανουάριος 2014».

²⁸ Επίσης, κατά -47,1 χιλ. στο πρώτο 3μηνο 2012, κατά -47,1 χιλ. στο πρώτο 3μηνο 2011, κατά -16,3 χιλ. στο πρώτο 3μηνο 2010 και κατά -36,9 χιλ. στο πρώτο 3μηνο 2009.

²⁹ Βλ. IMF (2014): World Economic Outlook (2014)

Στους πίνακες 1 και 2 παρουσιάζεται το ποσοστό ανεργίας, κατά φύλο και ομάδες ηλικιών από τον Ιανουάριο του 2009 έως τον Ιανουάριο του 2014. Συγκεκριμένα, τον Ιανουάριο του 2014 η ανεργία των ανδρών ήταν 24,1% έναντι των γυναικών που ήταν 30,2%. Αντίθετα, τον Ιανουάριο του 2009 το ποσοστό ανεργίας είχε διαμορφωθεί στο 6,4% και στις γυναίκες στο 12,4%. Επομένως, πρόκειται για μια αύξηση του ποσοστού ανεργίας από τον Ιανουάριο 2009 μέχρι τον Ιανουάριο 2014 της τάξης του 58,9% για τους άνδρες και 73,4% για τις γυναίκες.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1: Ποσοστό ανεργίας κατά φύλο - Ιανουάριος 2009 - 2014

Φύλο	Ιανουάριος					
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Άνδρες	6,4	8,2	12,3	18,8	23,9	24,1
Γυναίκες	12,4	14,7	18,5	25,6	30	30,2
Σύνολο	10,9	10,9	14,9	21,7	26,5	26,7

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ

Τέλος, από τον Πίνακα 2 προκύπτει ότι το ποσοστό ανεργίας (Ιανουάριος 2014) είναι σαφώς υψηλότερο σε όλες τις ηλικιακές ομάδες σε σχέση με τον Ιανουάριο του 2009. Ωστόσο, οι ηλικιακές ομάδες 15-24 ετών και 25-35 ετών καταλαμβάνουν διαχρονικά τις πρώτες θέσεις.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2: Ποσοστό ανεργίας κατά ομάδες ηλικιών : Ιανουάριος 2009-2014

Ομάδες ηλικιών	Ιανουάριος					
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
15-24 ετών	25,9	30,3	37,8	52,7	60,4	56,8
25-34 ετών	11,6	14,2	21,4	29,4	34,3	35,5
35-44 ετών	6,9	9,1	12,3	18,2	23,8	23,7
45-54 ετών	5,3	7,3	10,2	15,6	20,5	20,5
55-64 ετών	4,1	5,3	7,2	11,6	16,9	18,2
65-74 ετών	1,0	1,4	2,0	3,6	7,5	11,6
Σύνολο	8,9	10,9	14,9	21,7	26,5	26,7

Πηγή:ΕΛ.ΣΤΑΤ

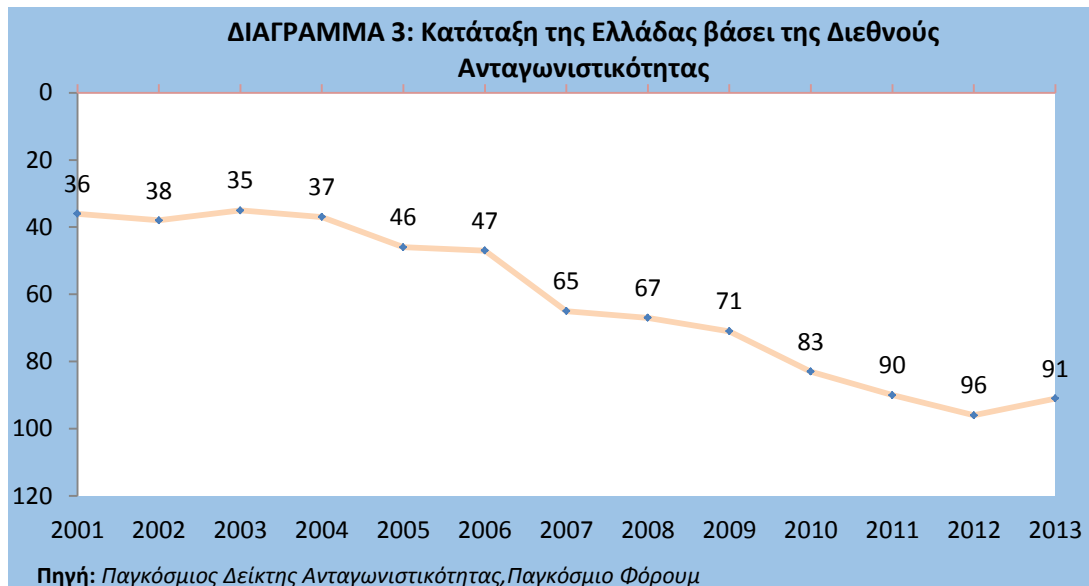
Από όλα τα παραπάνω καθίσταται σαφές ότι η ανεργία εξακολουθεί να αποτελεί μία από τις **μεγαλύτερες αρνητικές παρενέργειες της πολιτικής δημοσιονομικής προσαρμογής**. Είναι ενθαρρυντικό ωστόσο το γεγονός ότι **από το 2014 η απασχόληση έχει αρχίσει να αυξάνεται και η ανεργία να πέφτει**. Όπως όμως έχουμε τονίσει και σε προηγούμενες εκθέσεις μας, ο μόνος δρόμος για να δημιουργούνται θέσεις εργασίας είναι το πέρασμα σε υψηλούς θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης.³⁰

1.3. Η ανταγωνιστικότητα βελτιώνεται

Η Ελλάδα βελτίωσε την ανταγωνιστική της θέση σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Δείκτη Ανταγωνιστικότητας, ο οποίος καταρτίζεται σε ετήσια βάση από το Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ.³¹ Ειδικότερα, η Ελλάδα το 2013 βρέθηκε στην 91^η θέση σε ένα σύνολο 148 χωρών.

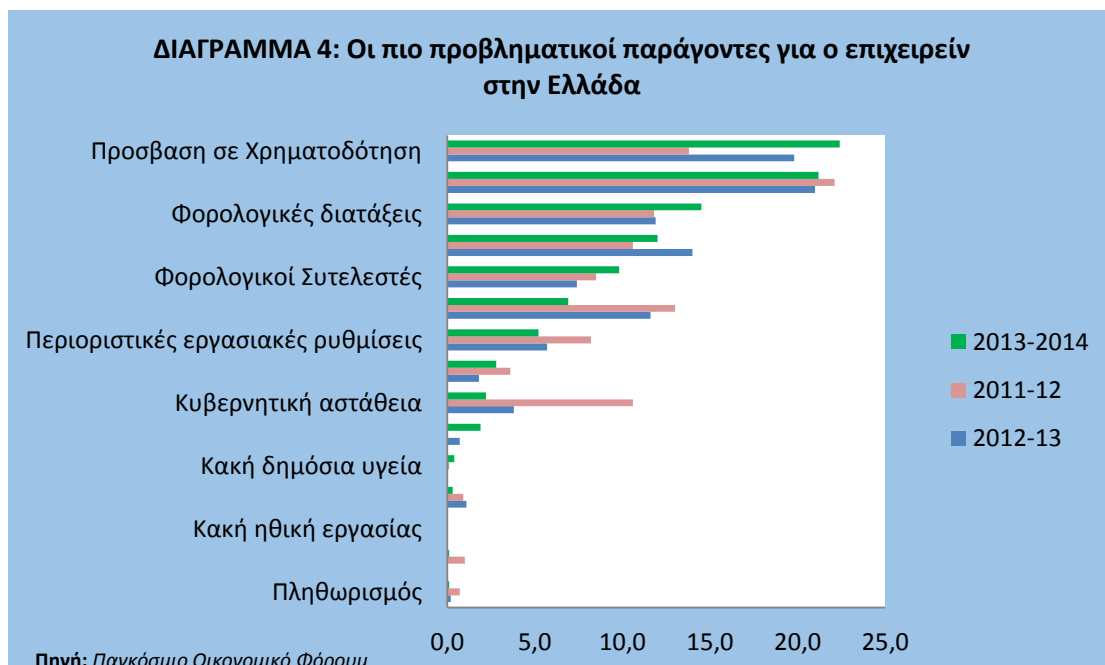
³⁰ Κατά την προηγούμενη εικοσαετία η ελληνική οικονομία δημιουργούσε κατά μέσο όρο περίπου 45.000 εργασίας ετησίως. Αν μελλοντικά επαναληφθεί αυτή η εμπειρία, η αντιμετώπιση της ανεργίας θα πάρει πολλά χρόνια, με αποτέλεσμα η παρούσα συγκυριακή ανεργία να μετατραπεί σε μακροχρόνια ανεργία με τρομακτικές συνέπειες για την κοινωνική συνοχή. Βλ. σχετικά: ΓΠΚ, Τριμηνιαία έκθεση, Απρίλιος Ιούνιος 2013, www.pbo.gr.

³¹ Βλ. World Economic Forum (2012), The Global Competitiveness Report 2013-14 στο: <http://www.weforum.org/issues/global-competitiveness>. Η κατασκευή του δείκτη ανταγωνιστικότητας βασίζεται σε ερωτηματολόγιο στο οποίο ζητείται από τους ερωτώμενους να αναφέρουν τους 5 (από μια λίστα με 16) πιο προβληματικούς παράγοντες για δημιουργία επιχείρησης στη χώρα τους, κατατάσσοντάς τους από το 1 (πιο προβληματικό) έως το 5.

Η βελτίωση της ανταγωνιστικής θέσης της Ελλάδας το 2013 σε σύγκριση με το 2012 αντανακλά την βελτίωση του μακροοικονομικού περιβάλλοντος και την προώθηση των μεταρρυθμίσεων, ιδιαίτερα στον χώρο της αγοράς εργασίας. Η συνεχής επιδείνωση του δείκτη από το 2001 μέχρι το 2012 επιβεβαιώνει τη σημασία και την αναγκαιότητα των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων.

Η επιμέρους ανάλυση του δείκτη φανερώνει τους πιο προβληματικούς παράγοντες για το επιχειρείν στην Ελλάδα (Διάγραμμα 4).

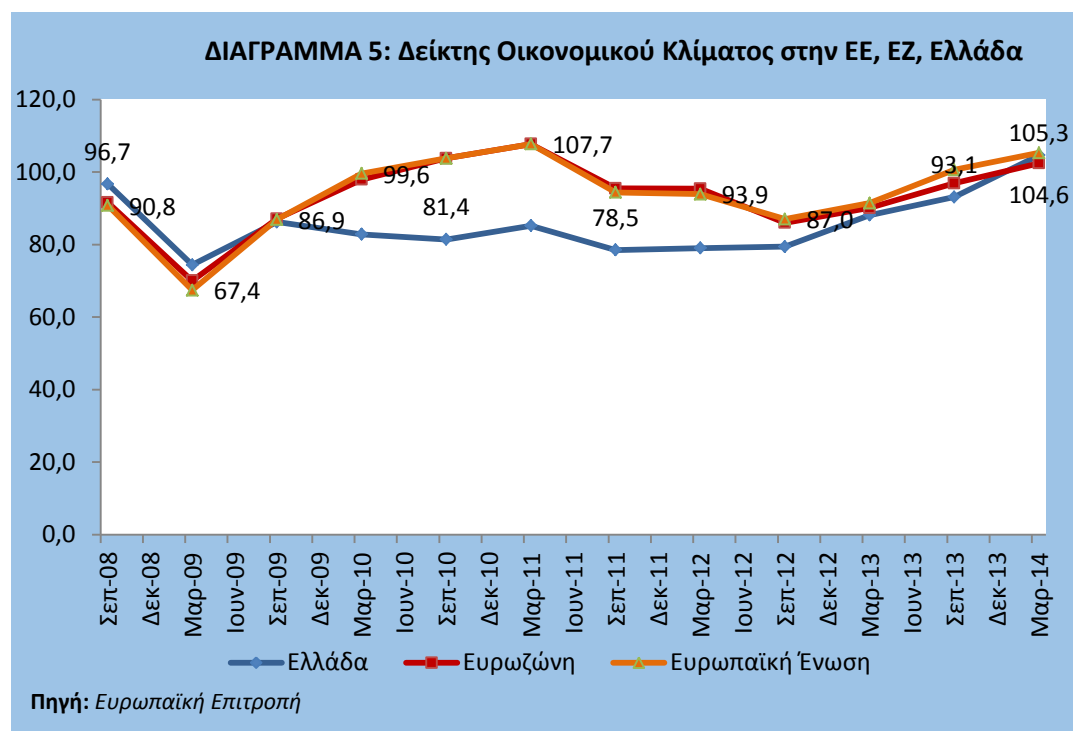
Έτσι, ο πιο προβληματικός παράγοντας είναι η πρόσβαση στη χρηματοδότηση σε ποσοστό 22,4% των ερωτωμένων, αρκετά υψηλότερο σε σχέση με τις προηγούμενες χρονιές. Ακολουθεί η γραφειοκρατία σε ποσοστό 21,2%, η οποία είναι ελαφρά αυξημένη. Ως τρίτο κατά σειρά πρόβλημα εμφανίζεται το φορολογικό πλαίσιο σε ποσοστό 14,5%, αισθητά αυξημένο

σε σχέση με τις προηγούμενες χρονιές. Ακολουθούν η πολιτική αστάθεια και η διαφθορά. Η τελευταία είναι σημαντικά μειωμένη σε σχέση με τις προηγούμενες χρονιές, γεγονός που αντανακλά την βελτίωση της λειτουργίας του κράτους στην αντιμετώπιση του φαινομένου αυτού.

1.4. Το επιχειρηματικό κλίμα εξακολουθεί επίσης να βελτιώνεται

Το οικονομικό κλίμα συνέχισε να βελτιώνεται το Φεβρουάριο και το Μάρτιο του 2014. Ειδικότερα, το Μάρτιο του 2014 ο δείκτης οικονομικού κλίματος στην Ελλάδα ανήλθε στις 97,5 μονάδες έναντι των 94,8 μονάδων που είχε διαμορφωθεί το Φεβρουάριο του ίδιου έτους (Διάγραμμα 5). Αξίζει στο σημείο αυτό να αναφέρουμε ότι ο δείκτης οικονομικού κλίματος για το μήνα Μάρτιο του 2014 έφθασε στο υψηλότερο σημείο του από το Σεπτέμβριο του 2008.

Η βελτίωση του δείκτη του οικονομικού κλίματος στην Ελλάδα οφείλεται κυρίως στους επιμέρους δείκτες της βιομηχανίας, των κατασκευών και των καταναλωτών. Αντίθετα, εμφανίζεται πτώση στο λιανικό εμπόριο και σχετική σταθερότητα στις Υπηρεσίες.

Σύμφωνα με τη μηνιαία Έκθεση της Γενικής Διεύθυνσης Οικονομικών Υποθέσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ο Δείκτης οικονομικού κλίματος που περιλαμβάνει τις προσδοκίες των επιχειρηματιών για τη βιομηχανία, τις κατασκευές, τις υπηρεσίες και το λιανικό εμπόριο, καθώς και των καταναλωτών ανήλθε για το μήνα Μάρτιο στην Ευρωζώνη στις 102,4 μονάδες από 101,2 το Φεβρουάριο.

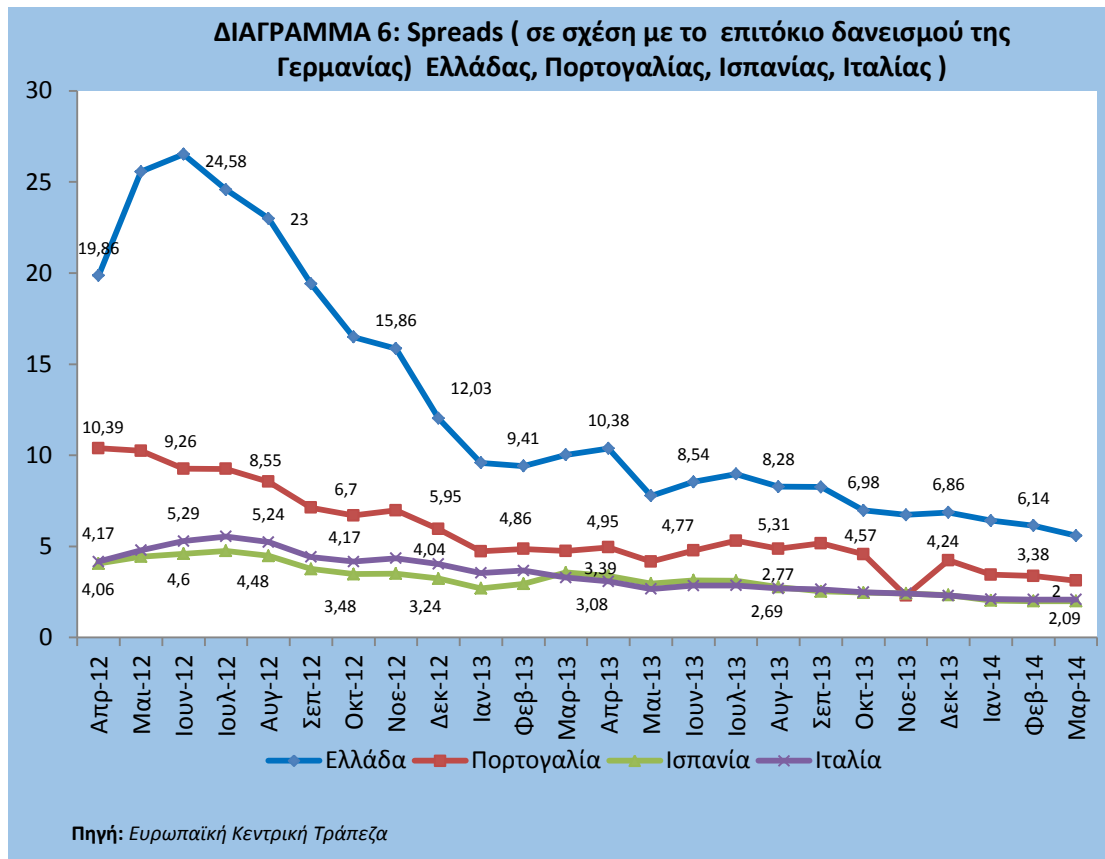
Συνολικά, στην Ευρωζώνη το οικονομικό κλίμα ενισχύθηκε ελαφρά το Μάρτιο φθάνοντας τις 105,3 μονάδες έναντι 105 μονάδων που είχε διαμορφωθεί τον προηγούμενο μήνα ενώ στην Ε.Ε παρέμεινε αμετάβλητο.

Πιο αναλυτικά, στη ζώνη του ευρώ το βελτιωμένο κλίμα προήλθε κυρίως από την άνοδο της καταναλωτικής εμπιστοσύνης. Οι αυξήσεις στις υπηρεσίες και στο λιανικό εμπόριο ήταν συγκριτικά μέτριες ενώ το κλίμα στη βιομηχανία και τις κατασκευές παρέμεινε σε γενικές γραμμές αμετάβλητο για το μήνα Φεβρουάριο.

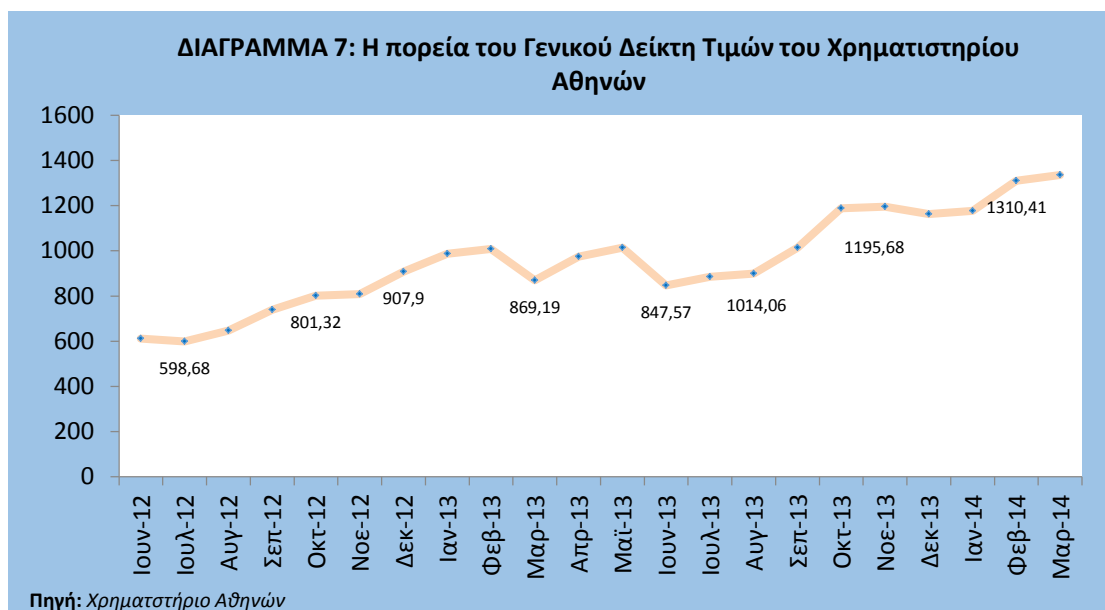
Συγκεκριμένα, στη βιομηχανία το κλίμα παρέμεινε αμετάβλητο (+0,2) ενώ στις κατασκευές κατέγραψε οριακά αρνητική μεταβολή (-0,3). Η καταναλωτική εμπιστοσύνη ήταν έντονη καταγράφοντας την πιο απότομη μηνιαία αύξηση από τον Απρίλιο του 2009 (+3,4) ενώ οι σχετικοί δείκτες του λιανικού εμπορίου και των υπηρεσιών αυξήθηκαν κατά (+0,4) και (+0,9) αντίστοιχα.

1.5. Τα spreads μειώνονται και ο χρηματιστηριακός δείκτης ανεβαίνει

Τους τελευταίους 21 μήνες παρατηρείται μια ραγδαία μείωση των επιτοκίων δανεισμού (spreads) της χώρας (Διάγραμμα 6). Ειδικότερα, από το 26,52% που είχαν διαμορφωθεί τον Ιούνιο του 2012 μειώθηκαν κάτω του 5,6% τον Μάρτιο του 2014. Επομένως, είναι φανερό πως η βελτίωση των spreads είναι πολύ μεγάλη και συγκεκριμένα της τάξης του 78,88%. Η μείωση των επιτοκίων δανεισμού δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ένα μεμονωμένο συμβάν καθώς συγκεκριμένα γεγονότα που είχαν προηγηθεί έθεσαν τη βάση για τα πρώτα βήματα σταθεροποίησης της οικονομίας. Στα γεγονότα αυτά εντάσσονται: (1) η αναβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας της Ελλάδας κατά 6 κατηγορίες από τον Οίκο Standard & Poor's αλλά και από τον οίκο Moody's από Caa3 σε C, (2) η ανακοίνωση της ΕΚΤ ότι θα δέχεται ως ενέχυρο τα ελληνικά ομόλογα προκειμένου να παρέχει την απαιτούμενη ρευστότητα στις ελληνικές τράπεζες, (3) η επίτευξη των στόχων του προγράμματος επαναγοράς των ομολόγων, (4) το χαμηλότερο επίπεδο δανειακών αναγκών τόσο της Ελλάδας όσο και της Ευρωζώνης συνολικά για το 2013 όπως επισημαίνεται και στην έκθεση της Fitch βελτιώνοντας το κλίμα στη ζώνη του ευρώ στο σύνολο της.

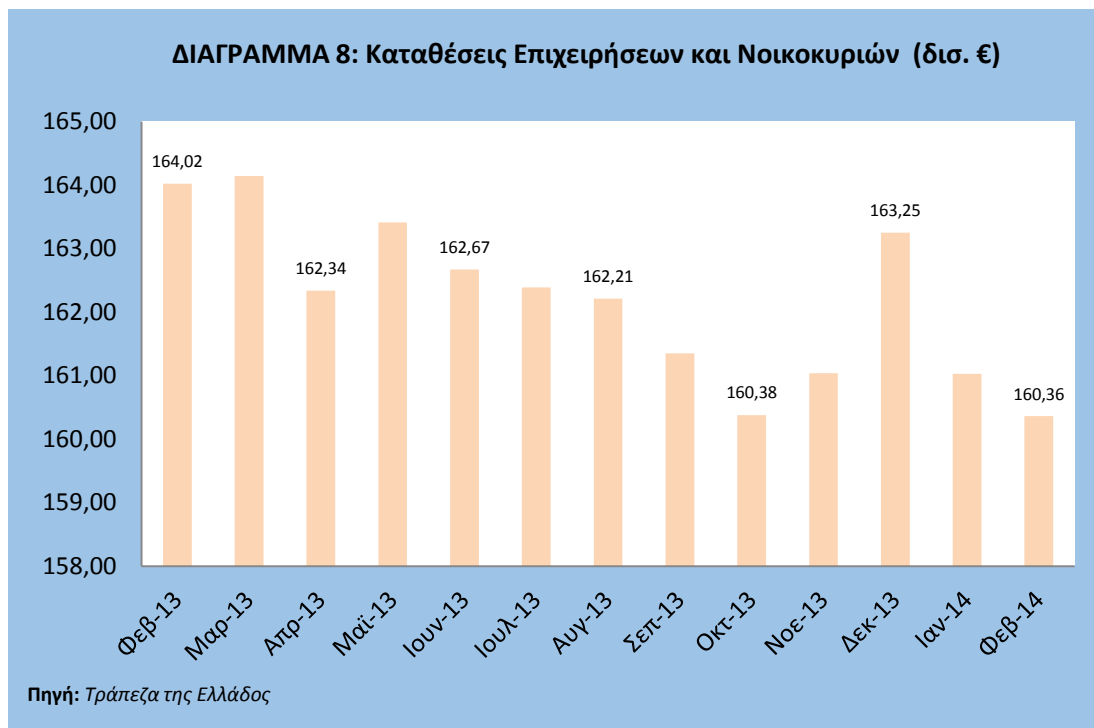
Η μείωση των spreads δεν είναι η μόνη θετική εξέλιξη για την ελληνική οικονομία. Ανοδική πορεία φαίνεται να ακολουθεί και ο χρηματιστηριακός δείκτης για πάνω από 1 ½ χρόνο όπως απεικονίζεται και στο Διάγραμμα 7. Πιο αναλυτικά, τον Ιούνιο του 2012 ο χρηματιστηριακός δείκτης είχε διαμορφωθεί στις 611,16 μονάδες για να φθάσει τον Μάρτιο του 2014 στις 1.336 μονάδες. Δηλαδή βελτίωση της τάξεως του 54,25%.

1.6. Όμως οι καταθέσεις πέφτουν και η χρηματοδότηση του ιδιωτικού τομέα είναι ασθενική

Οι καταθέσεις των επιχειρήσεων και νοικοκυριών παρουσιάζουν συνεχή μείωση από τον Δεκέμβριο του 2013 (Διάγραμμα 8). Ειδικότερα, οι καταθέσεις του ιδιωτικού τομέα στις εγχώριες τράπεζες ανήλθαν τον Φεβρουάριο 2014 στα € 160,36 δισ. μειωμένες κατά € 2,89 δισ. σε σχέση με το επίπεδο Δεκεμβρίου 2013 που διαμορφώθηκαν στα € 163,25 δισ..

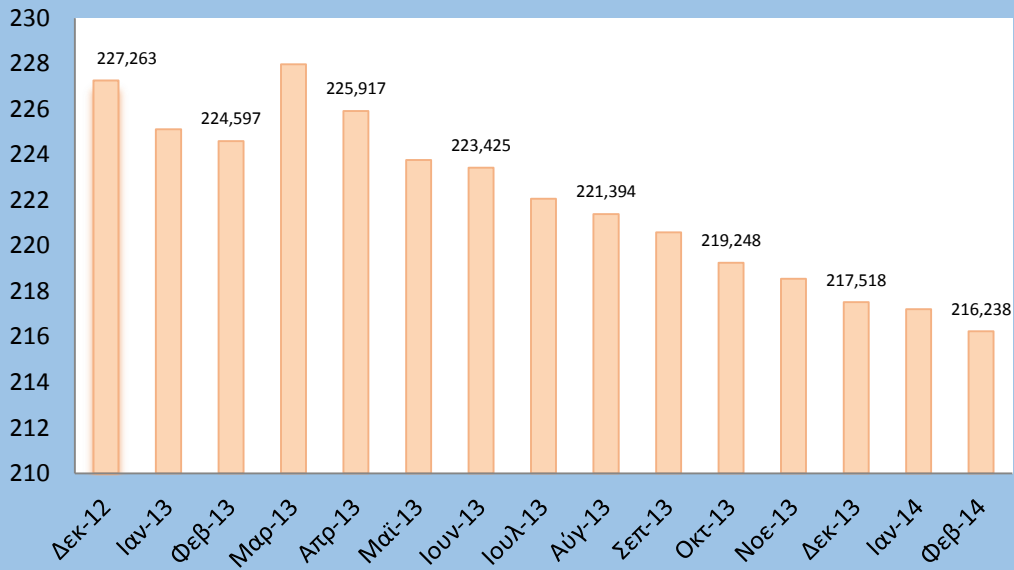

Η εξέλιξη αυτή συνδέεται προφανώς με τις φορολογικές υποχρεώσεις με τις οποίες βρίσκονται αντιμέτωπα τα νοικοκυριά και επιχειρήσεις.

Η Χρηματοδότηση του ιδιωτικού τομέα (δάνεια επιχειρήσεων και νοικοκυριών) από τις εγχώριες τράπεζες συνεχίζει να υποχωρεί κατά το πρώτο δίμηνο του 2014 κυρίως λόγω του αρνητικού ρυθμού πιστωτικής επέκτασης που σύμφωνα με τα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος τον Φεβρουάριο του 2014 διαμορφώθηκε στο -4,0% παραμένοντας αμετάβλητος σε σχέση με τον προηγούμενο μήνα.

Συνολικά, η καθαρή ροή της χρηματοδότησης προς τον ιδιωτικό τομέα ήταν αρνητική κατά € 8,3 δισ. έναντι του ίδιου μήνα του προηγούμενου έτους. Τα δάνεια στην Ελλάδα για το μήνα Φεβρουάριο του 2013 διαμορφώθηκαν στα € 216,2 δισ. μειωμένα κατά 0,44% σε σχέση με τον Ιανουάριο και κατά 4,85% σε σχέση με το Δεκέμβριο του 2012 (Διάγραμμα 9). Από το σύνολο των δανείων του Φεβρουαρίου τα € 102,3 δισ. αφορούν επιχειρηματικά δάνεια και € 100,3 δισ. δάνεια προς νοικοκυριά. Από τα δάνεια προς τα νοικοκυριά τα € 28,2 δισ. αφορούν καταναλωτικά και € 70,8 δισ. στεγαστικά.

**ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 9: Χρηματοδότηση Ιδιωτικού τομέα από τα Εγχώρια ΝΧΙ
(εκτός της Τράπεζας της Ελλάδος, σε εκατ. €)**

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

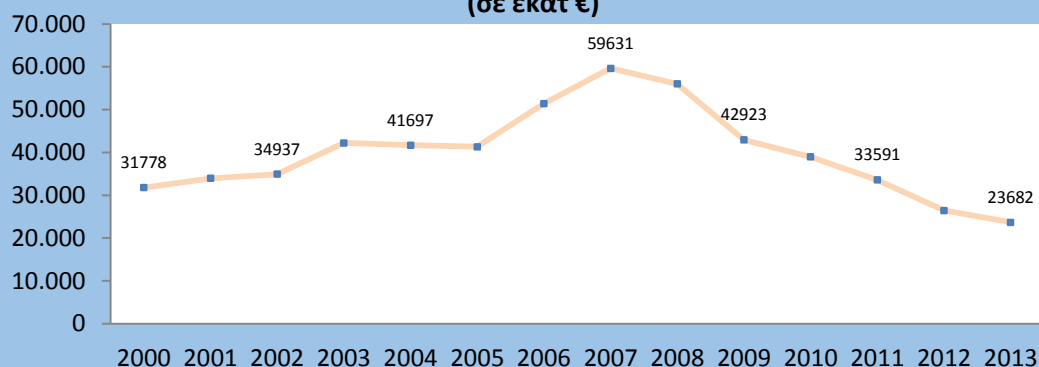
Τον Φεβρουάριο του 2014, το μέσο σταθμισμένο επιτόκιο του συνόλου των νέων καταθέσεων παρέμεινε οριακά αμετάβλητο, ενώ το αντίστοιχο επιτόκιο των νέων δανείων μειώθηκε.

Ειδικότερα, το μέσο σταθμισμένο επιτόκιο του συνόλου των νέων καταθέσεων διαμορφώθηκε στο 1,74% το Φεβρουάριο του 2014 από 1,77% που ήταν τον προηγούμενο μήνα. Τον ίδιο μήνα το μέσο σταθμισμένο επιτόκιο του συνόλου των νέων δανείων προς νοικοκυριά και επιχειρήσεις ανήλθε στο 5,4% και η διαφορά του μέσου σταθμισμένου επιτοκίου όλων των δανείων από το μέσο σταθμισμένο επιτόκιο όλων των καταθέσεων διαμορφώθηκε στις 3,66 μονάδες.

1.7. Οι ιδιωτικές επενδύσεις εξακολουθούν να υποχωρούν

Από το 2007 και μετά παρατηρείται μια συνεχής και σημαντική μείωση των επενδύσεων στην ελληνική οικονομία. Ο Σχηματισμός του Ακαθάριστου Κεφαλαίου, ο οποίος περιλαμβάνει το δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα, πήρε τη μέγιστη τιμή του το 2007 (€ 59,6 δισ. ή 26,70% του ΑΕΠ), όπως φαίνεται στο ακόλουθο Διάγραμμα 10. Έκτοτε υποχωρεί συνεχώς.

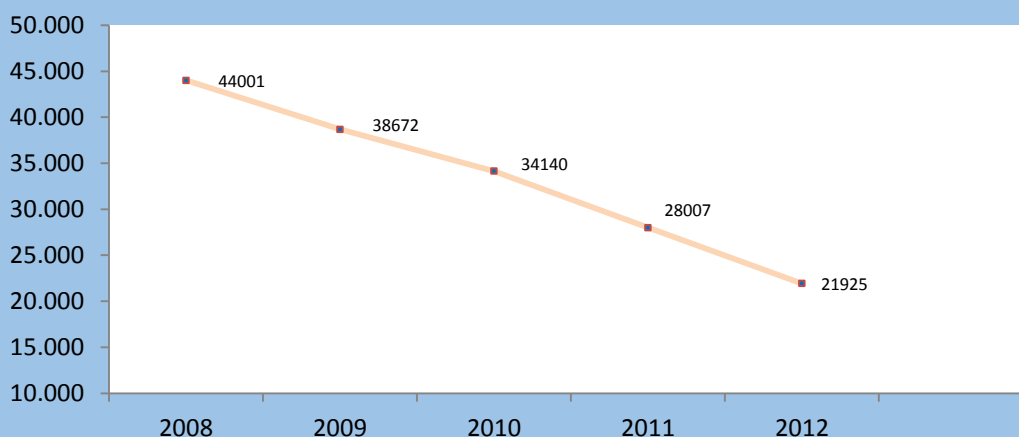
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 10: Η πορεία του Ακαθάριστου Σχηματισμού Κεφαλαίου (σε εκατ €)

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ.

Παρόμοια εικόνα παρουσιάζουν και οι ιδιωτικές επενδύσεις, οι οποίες το 2007 πήραν και αυτές τη μέγιστη τιμή τους και έκτοτε υποχωρούν συνεχώς. Ενδεικτικά, από τα € 44 δισ. το 2008, έπεσαν στα € 22 δισ. περίπου το 2012. Να σημειωθεί ότι το 2013, οι επενδύσεις στη χώρα αποτελούσαν περίπου το 13% του ΑΕΠ, σε αντίθεση με την περίοδο προ κρίσης όπου η ελληνική οικονομία είχε επιταχυνόμενους ρυθμούς μεγέθυνσης και οι συνολικές επενδύσεις ήταν σταθερά πάνω από 20%. Αυτός είναι περίπου και ο ευρωπαϊκός μέσος όρος.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 11: Η πορεία των ιδιωτικών επενδύσεων (σε εκατ. €)

Πηγή: Η Ελληνική Οικονομία, 17 Απριλίου 2014, ΕΛ.ΣΤΑΤ.

Παρ' όλα αυτά, η σταδιακή εδραίωση κλίματος εμπιστοσύνης γύρω από την ελληνική οικονομία οδήγησε μερικές εταιρείες- κολοσσούς στην απόφαση να προβούν σε επενδύσεις στην Ελλάδα. Πιο συγκεκριμένα, ο κινεζικός τηλεπικοινωνιακός κολοσσός ΖΤΕ προγραμματίζει επενδύσεις στον Πειραιά το πρώτο εξάμηνο του τρέχοντος έτους. Επίσης, ο επικεφαλής της ΖΤΕ εξέφρασε το επενδυτικό ενδιαφέρον της εταιρείας για διαγωνισμούς που θα διεξάγει το ελληνικό δημόσιο σχετικά με το αντικείμενο στο οποίο αυτή δραστηριοποιείται (οπτική ίνα, ευρυζωνικό ίντερνετ, Σύζευξιν 2). Επιπλέον, η GOOGLE σχεδιάζει ίδρυση ερευνητικού κέντρου στην Ελλάδα ("google campus") με σκοπό την ανάπτυξη των νεοφυών επιχειρήσεων. Μια ακόμα εταιρεία κολοσσός που δραστηριοποιείται στο χώρο της πληροφορικής, η IBM, πρόκειται να δημιουργήσει στην Αθήνα κέντρο εξειδίκευσης στον τομέα των "big data and business analytics", εκμεταλλεύομενη το υψηλών προδιαγραφών εγχώριο

ανθρώπινο δυναμικό. Το κέντρο αυτό θα είναι το μοναδικό στη Νοτιοανατολική Ευρώπη και θα συνεργάζεται με τα υπόλοιπα αντίστοιχα κέντρα που διατηρεί η εταιρεία ανά τον κόσμο. Θα αναπτυχθεί επίσης συνεργασία μεταξύ του κέντρου και εγχώριων πανεπιστημιακών και ερευνητικών ιδρυμάτων. Όσον αφορά τον κρίσιμο τομέα της ενέργειας, στο πλαίσιο του μνημονίου ενεργειακής συνεργασίας μεταξύ Ελλάδας, Κύπρου και Ισραήλ, σχεδιάζεται η κατασκευή αγωγού μεταφοράς φυσικού αερίου που θα καταλήγει στην Κρήτη, με σκοπό από εκεί να τροφοδοτείται η ηπειρωτική Ευρώπη. Προγραμματίζεται επίσης, η κατασκευή υποθαλάσσιου καλωδίου υψηλής τάσης για μεταφορά ηλεκτρικού ρεύματος πάλι εντός του τριγώνου Ελλάδας, Κύπρου και Ισραήλ. Τέλος, όσον αφορά τον εξίσου κρίσιμο για την ανάκαμψη της ελληνικής οικονομίας τομέα του τουρισμού, τρεις μεγάλες ευρωπαϊκές αεροπορικές εταιρείες (Ryanair, AirBerlin, Norwegian) έρχονται στην Ελλάδα και μάλιστα με προθέσεις για ενισχυμένη παρουσία και αυτό αναμένεται να ενδυναμώσει τα τουριστικά ρεύματα προς τη χώρα το επόμενο διάστημα. Η *αναπτυξιακή γραμμή* τουρισμός- πολιτισμός- κρουαζιέρα- αγροδιατροφή μπορεί να γίνει μοναδική και να λειτουργεί 12 μήνες το χρόνο.³²

Σε κάθε περίπτωση, το μέγεθος αυτών των επιχειρήσεων και η απόφασή τους για είσοδο στην ελληνική αγορά αποτελούν σαφή ένδειξη βαθμιαίας αποκατάστασης της εμπιστοσύνης προς την Ελλάδα διεθνώς. Σε αυτό συνετέλεσε η ομαλότητα, η πολιτική σταθερότητα και η βελτίωση του μακροοικονομικού περιβάλλοντος στην ελληνική οικονομία. Οι επενδύσεις αυτές, εκτός από τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, τη διάχυση τεχνολογίας και τη συμβολή τους στο ΑΕΠ, οδηγούν σε περαιτέρω εδραίωση της εμπιστοσύνης για τη χώρα. Δεν είναι όμως αυτό το τέλος της διαδρομής, δεδομένου ότι απαιτείται περισσότερη προσπάθεια προς την κατεύθυνση της απλοποίησης και παγίωσης του φορολογικού καθεστώτος των επιχειρήσεων, αλλά και μιας ακόμα ευκολότερης διαδικασίας αδειοδότησης, έτσι ώστε οι θυσίες που έγιναν για τη μεταρρύθμιση στην αγορά εργασίας να αποδώσουν σύνομα καρπούς.

1.8. Το εξωτερικό ισοζύγιο εμφανίζει έλλειμμα και οι εξαγωγές μειώνονται

Κατά το πρώτο δίμηνο του 2014 το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών κατέγραψε έλλειμμα € 1 δισ., παραμένοντας στα ίδια σχεδόν επίπεδα με εκείνο του πρώτου διμήνου του 2013. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Τράπεζα της Ελλάδος (ΤτΕ), το εμπορικό έλλειμμα ανήλθε στα € 3,2 δισ. φέτος έναντι € 3,1 δισ. πέρυσι, καθώς οι εξαγωγές μειώθηκαν ελαφρώς και οι εισαγωγές αυξήθηκαν επίσης ελαφρώς.

Οι εισπράξεις από τον τουρισμό στο πρώτο δίμηνο του 2014 διαμορφώθηκαν στα € 294,1 εκατ. από € 250 εκατ. πέρυσι το ίδιο διάστημα, ενώ και οι εισπράξεις από τη ναυτιλία αυξήθηκαν στα € 2,05 δισ. από € 1,9 δισ..

Τη μικρή άνοδο (1,6%) κατά € 60 εκατ. των εισαγωγών εμπορευμάτων τον Φεβρουάριο συγκριτικά με τον Φεβρουάριο 2013 που κατέδειξε μικρή τόνωση της εγχώριας ζήτησης, ήλθε

³²Βλέπε σχετικά τη συνέντευξη του Πρύτανη του ΟΠΑ κ. Κ. Γάτσιου στη *Ναυτεμπορική*, στις 14 Μαρτίου 2014.

να αντισταθμίσει με το παραπάνω η μείωση (-7%) των εξαγωγών κατά € 153 εκατ. αντίστοιχα με συνέπεια τη διεύρυνση του εμπορικού ελλείμματος της χώρας.

Ύστερα από αυτή την εξέλιξη στο 1^ο δίμηνο 2014 οι μεν εισαγωγές μειώνονται σε ετήσια βάση 4,2%, οι δε εξαγωγές μειώνονται 5,6% αντίστοιχα. **Πρέπει να τονιστεί ότι η συνολική μείωση των εξαγωγών κατά το 1^ο δίμηνο βρίσκεται σε πλήρη αντίθεση με την άνω του 10% άνοδό τους το 1^ο δίμηνο του 2013.**

Αν αφαιρέσουμε τα πετρελαιοειδή, η κατάσταση δεν αλλάζει από πλευράς εξαγωγών (-5,6% τον Φεβρουάριο και -5% το α' δίμηνο σε ετήσια βάση), όμως οι εισαγωγές αυξάνονται ταχύτερα (16,4% τον Φεβρουάριο και 6,3% το α' δίμηνο).

Τον Φεβρουάριο οι συνολικές εξαγωγές προς Τρίτες Χώρες μειώθηκαν 12,4% ενώ προς την Ε.Ε. παρέμειναν ουσιαστικά αμετάβλητες (0,4%). Με τις εισαγωγές συνέβη το αντίθετο, δηλαδή αυξήθηκαν 3,7% από την Ε.Ε. και έμειναν αμετάβλητες από τις Τρίτες Χώρες. Πάντως, χωρίς τα πετρελαιοειδή οι εξαγωγές μειώνονται 2,1% προς τις Τρίτες Χώρες και 7,4% προς την Ε.Ε., ενώ οι εισαγωγές αυξάνουν 53% από τις Τρίτες Χώρες, παραμένοντας ουσιαστικά αμετάβλητες από Ε.Ε. (1%).

Για ολόκληρο το 2013, το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών κατέγραψε πλεόνασμα ύψους € 1,2 δισ. ή 0,7% του ΑΕΠ, από έλλειμμα € 4,6 δισ. το 2012 και € 20,6 δισ. το 2011. **Ήταν η πρώτη φορά μετά το 1948 που υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία που σημειώθηκε πλεόνασμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών.**

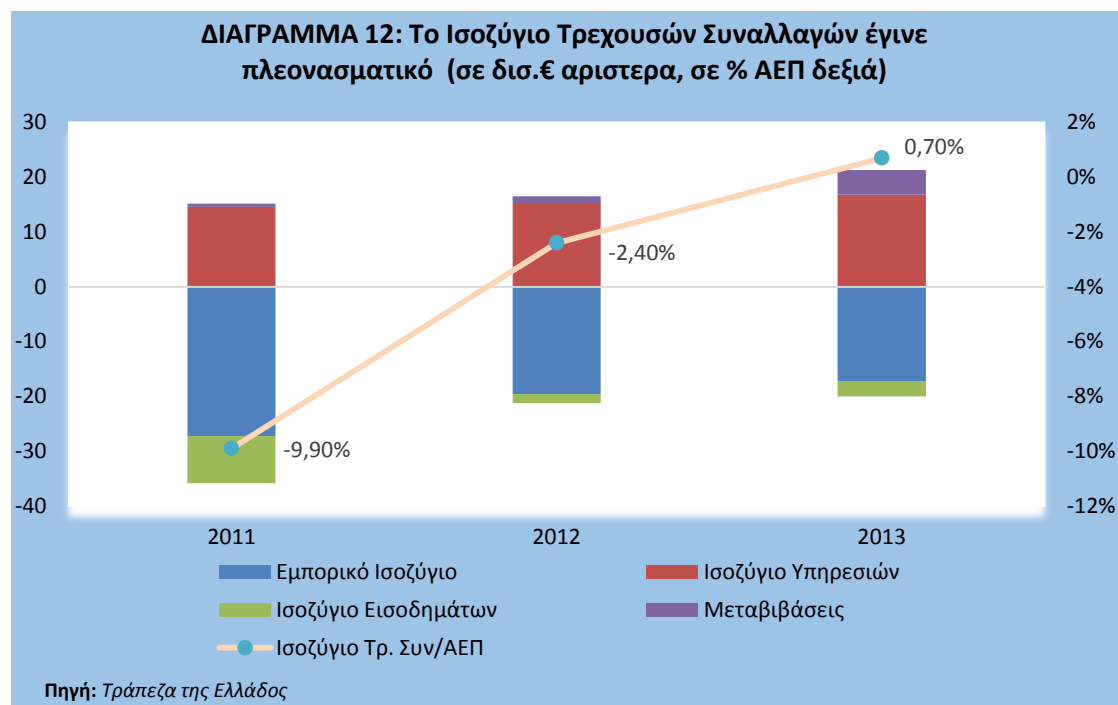
Όπως φαίνεται από το Διάγραμμα 12, η δημιουργία πλεονάσματος οφείλεται κυρίως στη βελτίωση του εμπορικού ισοζυγίου, καθώς το εμπορικό έλλειμμα υποχώρησε στα € 17,2 δισ. πέρυσι από € 44 δισ. που ήταν το 2008. Πάντως, η προσαρμογή αυτή προήλθε κυρίως από τη δραστική μείωση κατά € 24,1 δισ. των εισαγωγών (από € 63,8 δισ. το 2008 στα € 39,7 δισ. πέρυσι) και όχι από τόσο από την αύξηση των εξαγωγών που ανήλθε στα € 2,7 δισ. (από € 19,8 δισ. το 2008 στα € 22,5 δισ. το 2013). Επί της ουσίας, οι εισαγωγές συρρικνώθηκαν εξαιτίας της μεγάλης ύφεσης που βίωσε την τελευταία εξαετία η Ελλάδα, αφού συρρικνώθηκε το διαθέσιμο εισόδημα και κατ' επέκταση η κατανάλωση και οι εισαγωγές.

Σε ότι αφορά το ισοζύγιο υπηρεσιών, αυτό αυξήθηκε πέρυσι στα € 16,8 δισ. από € 15,1 δισ. το 2012. Η αύξηση αυτή προήλθε από τις εισπράξεις από τον τουρισμό που ενισχύθηκαν κατά € 1,5 δισ. και από τις μειωμένες πληρωμές στη ναυτιλία.

Ιδιαίτερως θετική, όμως, ήταν το 2013 και η συμβολή της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το ισοζύγιο τρεχουσών μεταβιβάσεων ήταν πλεονασματικό το 2013 και μάλιστα αυξήθηκε κατά 212,7% σε σχέση με το 2012. Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΤτΕ, το πλεόνασμα έφθασε στα € 4,4 δισ. πέρυσι από € 1,4 δισ. πρόπερσι εξαιτίας της αύξησης των κεφαλαιακών μεταβιβάσεων από την Ε.Ε. στα € 6,4 δισ. το 2013 από € 4 δισ. το 2012.

Ένας ακόμα παράγοντας που οδήγησε στο πλεόνασμα του 2013 από το υψηλό έλλειμμα του 2008 στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών είναι και οι πληρωμές για τόκους. Το 2008 η

Ελλάδα κατέβαλε για τόκους εξυπηρέτησης του χρέους της € 15,8 δισ., ενώ πέρυσι € 5,9 δισ., παρά το γεγονός ότι το 2012 οι πληρωμές για τόκους ήταν χαμηλότερες (€ 4,9 δισ.). Η μείωση αυτή αποδίδεται στο PSI και το πρόγραμμα επαναγοράς ομολόγων που πραγματοποιήθηκαν την άνοιξη του 2012 και τον Δεκέμβριο του ίδιου έτους.

Η ανησυχητική πορεία των εξαγωγών κατά το πρώτο δίμηνο του έτους φανερώνει τη σημασία της συνέχισης των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων στη χώρα μας. Αυτό άλλωστε καταδεικνύει και η πρόσφατη ετήσια έκθεση του Παγκόσμιου Οικονομικού Φόρουμ για το διεθνές εμπόριο, με τίτλο «The Global Enabling Trade Report 2014». Στην συνολική κατάταξη του «Enable Trading Index» η Ελλάδα βρίσκεται στην 67^η θέση μεταξύ των 138 χωρών, και βαθμολογείται με 4,0 σε μία κλίμακα 1-7 (όπου 7 είναι ο καλύτερος δυνατός βαθμός). Από τους 7 βασικούς πυλώνες που εξετάζονται (για κάθε χώρα), η Ελλάδα εμφανίζει την καλύτερη επίδοση στον τομέα της πρόσβασης στην εγχώρια αγορά (46^η θέση με βαθμολογία 4,9) και στον τομέα της διαθεσιμότητας και χρήσης τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών-ICTs (46^η θέση με βαθμολογία 4,8). Οι χειρότερες επιδόσεις της Ελλάδας είναι στους τομείς της πρόσβασης σε ξένες αγορές (97^η θέση με βαθμολογία 1,9) και στο λειτουργικό περιβάλλον (79^η θέση με βαθμολογία 4,0).

ΠΙΝΑΚΑΣ 3: Η θέση της Ελλάδας στη συνολική κατάταξη του «Enable Trading Index»

	Κατάταξη (επί συνόλου 138 χωρών)	Βαθμολογία (1-7)
Enabling Trade Index 2014	67	4,0
A. Πρόσβαση σε αγορές	75	3,4
1. Εγχώρια	46	4,9
2. Ξένες	97	1,9
B. Τελωνειακή διοίκηση	59	4,6
3. Αποτελεσματικότητα και Διαφάνεια	59	4,6
Γ. Υποδομές	51	4,2
4. Διαθεσιμότητα και ποιότητα υποδομών στις μεταφορές	63	3,5
5. Διαθεσιμότητα και ποιότητα υπηρεσιών στις μεταφορές	54	4,3
6. Διαθεσιμότητα και χρήση ICTs	46	4,8
Δ. Λειτουργικό περιβάλλον	79	4,0
7. Λειτουργικό περιβάλλον	79	4,0

Πηγή: Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ

Το μεγαλύτερο -με διαφορά- πρόβλημα για τις ελληνικές εξαγωγές, όπως προκύπτει από την έκθεση, είναι η πρόσβαση σε χρηματοδότηση (24,6%). Ως δεύτερο πιο σοβαρό πρόβλημα αναδεικνύονται τα κόστη από τις καθυστερήσεις που προκαλούνται στις εγχώριες μεταφορές (10,8%), ενώ τρίτο σοβαρότερο πρόβλημα για τις ελληνικές εξαγωγές είναι η εύρεση νέων αγορών και πελατών (10,7%). Η λίστα των προβλημάτων συμπληρώνεται, μεταξύ άλλων, από την δυσκολία πρόσβασης σε εισαγόμενες πρώτες ύλες σε ανταγωνιστικές τιμές (9,0%), η ανεπάρκεια σε τεχνολογία παραγωγής και δεξιότητες (7,8%), οι τελωνειακές διαδικασίες στο εξωτερικό (7,5%) και η δυσκολία ανταπόκρισης στις ποιοτικές και ποσοτικές απαιτήσεις των πελατών (6,9%).

Από τα 62 επιμέρους στοιχεία που αναλύονται στις 4 βασικές κατηγορίες του παραπάνω πίνακα (A, B, Γ, Δ), η Ελλάδα εμφανίζει συγκριτικό πλεονέκτημα σε μόλις 17. Εξ αυτών, τα 5 αφορούν την κατηγορία Γ, ήτοι την διαθεσιμότητα και χρήση τεχνολογιών πληροφορικής και τηλεπικοινωνιών. Αλλά πρέπει να υπογραμμιστεί ότι ενώ οι ελληνικές επιδόσεις είναι καλές σε ό,τι αφορά π.χ. την χρήση κινητής τηλεφωνίας (ανά 100 κατοίκους), την χρήση ενσύρματων και ασύρματων ευρυζωνικών συνδέσεων (ανά 100 κατοίκους) και τις online κυβερνητικές υπηρεσίες, η Ελλάδα υστερεί, κατά πολύ, σε δύο κρίσιμους επιμέρους κλάδους: την χρήση ICTs για συναλλαγές μεταξύ επιχειρήσεων (101^η θέση) και την χρήση του διαδικτύου για συναλλαγές μεταξύ επιχειρήσεων και καταναλωτών (83^η θέση).

Μεταξύ των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της χώρας συγκαταλέγεται η αποτελεσματικότητα στις διαδικασίες εκκαθάρισης στα σύνορα (28^η θέση), ο αριθμός των εγγράφων που απαιτούνται για εισαγωγές (43^η θέση με 6 έγγραφα), αλλά και ο αριθμός των εγγράφων που απαιτούνται για εξαγωγές (16^η θέση με 4 έγγραφα). Ως συγκριτικό πλεονέκτημα προσμετράται η αποτελεσματικότητα και η αμεροληψία των δικαστικών αρχών στην επίλυση εμπορικών διαφορών (26^η θέση).

Ως συγκριτικά μειονεκτήματα της Ελλάδας η έκθεση αναφέρει (ενδεικτικά):

- τον αριθμό των διαφορετικών δασμολογικών/φορολογικών επιβαρύνσεων (1.755!)
- τον αριθμό των ημερών που απαιτούνται για εισαγωγές (15)
- τον αριθμό των ημερών που απαιτούνται για εξαγωγές (16)
- το κόστος εισαγωγής ανά κοντέινερ (1.135 δολάρια ΗΠΑ)
- το κόστος εξαγωγής ανά κοντέινερ (1.040 δολάρια ΗΠΑ)
- την ποιότητα του οδικού δικτύου (60^η θέση με βαθμολογία 2,7)
- την αποτελεσματικότητα και υπευθυνότητα των κρατικών θεσμών (89^η θέση με βαθμολογία 3,4)
- την πρόσβαση σε χρηματοδότηση (121^η θέση με βαθμολογία 2,9) και, ειδικότερα, την ευκολία πρόσβασης σε δάνεια (136^η θέση με βαθμολογία 1,6)
- την ευκολία πρόσληψης αλλοδαπού εργατικού δυναμικού (66^η θέση)

1.9. Η βαριά βιομηχανία εξακολουθεί να απειλείται από το υψηλό ενεργειακό κόστος

Στις αρχές του 2014, λόγω των εξελίξεων στην Ουκρανία, αλλά και της εμπλοκής στις διαπραγματεύσεις με την Τρόικα, το φλέγον θέμα του ενεργειακού κόστους για την ελληνική βιομηχανία δεν έτυχε της απαιτούμενης προσοχής. Πρόκειται για το υφιστάμενο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν οι ενεργοβόρες κυρίως εναπομείνουσες βιομηχανίες της χώρας (χαλυβουργία, τσιμεντοβιομηχανία και βιομηχανία αλουμινίου) θέτοντας σε άμεσο κίνδυνο την ίδια τη λειτουργία τους.

Αυτές, εκτός του πλήγματος που δέχονται από την τεράστια κάμψη της οικονομικής και οικοδομικής δραστηριότητας στη χώρα κατά την τελευταία εξαετία, καλούνται να αντιμετωπίσουν και το αυξημένο κόστος ενέργειας για το οποίο εν μέρει ευθύνεται η εσοδοκεντρική-φοροκεντρική δημοσιονομική προσαρμογή³³. Οι μειώσεις (των ήδη χαμηλών) μισθών κατά το προηγούμενο έτος, ούτε κατάφεραν να βελτιώσουν την ανταγωνιστικότητά τους, αλλά ούτε και να εξασφαλίσουν τη βιωσιμότητά τους, με δεδομένο ότι το μισθολογικό κόστος αποτελεί ένα μικρό μόνο μέρος του συνολικού κόστους αυτών των επιχειρήσεων. Η

³³ Αυτό μπορεί να λογιστεί ως ένα από τα κύρια «ελαττώματα» του Πρώτου Προγράμματος. Οι δύο (από τους τρεις) βασικοί στόχοι του ήταν η αποκατάσταση της δημοσιονομικής θέσης και της ανταγωνιστικότητας της χώρας, στόχοι που όμως δεν είναι πλήρως συμβατοί μεταξύ τους (οι μειώσεις μισθών που βελτιώνουν την ανταγωνιστικότητα προκαλούν απώλεια φόρων εισοδήματος κι ασφαλιστικών εισφορών, ενώ οι αυξήσεις φόρων οδηγούν πιθανότατα σε αύξηση τιμών κι αυτό με τη σειρά του προκαλεί απώλεια ανταγωνιστικότητας). Αυτή η ασυμβατότητα εντείνεται στην περίπτωση που η προσαρμογή βασιστεί σε αυξήσεις φόρων, όπως στην πρόσφατη περίπτωση της Ελλάδας. Επίσης, αν ενυπάρχουν ατέλειες στις αγορές προϊόντων κι υπηρεσιών που επιτρέπουν την πλήρη μετακύλιση (των αυξήσεων) των φόρων στην τελική τιμή, τότε η ασυμβατότητα εντείνεται περαιτέρω.

εμμονή δηλαδή στη μείωση του μισθολογικού κόστους δεν επέφερε τα επιθυμητά αποτελέσματα, ήταν αντιπαραγωγική και το γεγονός αυτό είχε έγκαιρα επισημανθεί από το ΓΠΚ³⁴.

Υπό τις συνθήκες αυτές και υπό τον άμεσο κίνδυνο αναστολής της λειτουργίας κάποιων επιχειρήσεων από αυτές, η Κυβέρνηση ανακοίνωσε πακέτο μέτρων στήριξης της βιομηχανίας ύψους € 150 εκατ. . Αυτά περιλαμβάνουν μέτρα μείωσης του ενεργειακού κόστους που αποτελεί τόσο σημαντικό μέρος του συνολικού κόστους για τις επιχειρήσεις αυτές. Πιο συγκεκριμένα προβλέπεται:

- Η εφαρμογή της λεγόμενης διακοψιμότητας στις ενεργοβόρες βιομηχανίες που είναι συνδεδεμένες στην υψηλή τάση, πλην των ορυχείων της ΔΕΗ. Με απλά λόγια η διακοψιμότητα σημαίνει ότι ο διαχειριστής του συστήματος μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας θα προειδοποιεί πέντε λεπτά πριν ότι θα διακόπτει το ρεύμα σε μια βιομηχανική μονάδα για μία ή περισσότερες ώρες με αντάλλαγμα εκπτώσεις στην τιμή του ηλεκτρικού ρεύματος.
- Η επιστροφή μέρους των κερδών της Δημόσιας Επιχείρησης Αερίου (ΔΕΠΑ) του 2013 σε όλους τους πελάτες της, συμπεριλαμβανομένων και των οικιακών, μέσω συμψηφισμού στην τιμή του φυσικού αερίου. Η πολιτική ηγεσία του ΥΠΕΚΑ απέφυγε να αποκαλύψει το ποσοστό των κερδών που θα επιστραφεί και περιορίστηκε στο να το χαρακτηρίσει «σημαντικό».
- Η εξίσωση του ΕΤΜΕΑΡ (Ειδικό Τέλος Μείωσης Εκπομπών Αερίων Ρύπων) που ισχύει για τις βιομηχανίες στη μέση τάση (60 βιομηχανίες) με το χαμηλότερο που ισχύει για τις ενεργοβόρες βιομηχανίες στην υψηλή τάση. Σήμερα το ΕΤΜΕΑΡ για τη μέση τάση είναι € 8,87 /μεγαβατώρα, ενώ στην υψηλή τάση € 1,79/μεγαβατώρα.
- Μεγάλοι πελάτες φυσικού αερίου, ακόμη και αν δεν τηρούν πλέον τα κριτήρια, μπορούν να παραμείνουν σε αυτή την κατηγορία έως τις 31/12/2015. Θα υπάρξει σχετική νομοθετική ρύθμιση.

Επιπλέον, εξαιρετικά σημαντική είναι και η συμφωνία που επετεύχθη (μεταξύ της ΔΕΠΑ και της ρωσικής εταιρίας GAZPROM) και οδηγεί στη μείωση της τιμής του φυσικού αερίου κατά 15% αναδρομικά από τον Ιούλιο του 2013, με αποτέλεσμα η τιμή την οποία θα αντιμετωπίζει πλέον η Ελλάδα να είναι σχεδόν ίση με το μέσο όρο της υπόλοιπης Ευρώπης. Να τονιστεί πως καθοριστικό ρόλο στην επίτευξη αυτής της συμφωνίας έπαιξε ο ίδιος ο πρωθυπουργός, ο οποίος οριστικοποίησε τη συμφωνία σε συνάντησή του με το Ρώσο πρόεδρο.

Παρ' όλα αυτά, η τρόικα διατύπωσε ενστάσεις όσον αφορά τα παραπάνω μέτρα, ειδικά στο μέτρο της διακοψιμότητας, καθώς θεωρεί ότι αποτελεί κρατική ενίσχυση που στρεβλώνει τον ανταγωνισμό και άρα απαγορεύεται από το ευρωπαϊκό δίκαιο³⁵. Η Κυβέρνηση από την πλευρά της, απέστειλε τεκμηριωμένη έκθεση που αποδεικνύει πως το πακέτο είναι σύννο-

³⁴ Βλέπε Τριμηνιαία Έκθεση Ιαν.- Μαρ. 2013 του ΓΠΚ, ενότητα 1.4. «Οι μισθοί μειώνονται. Η ανταγωνιστικότητα βελτιώνεται;» στο <http://www.pbo.gr/DesktopModules/EasyDNNNews/DocumentDownload.ashx?portalid=3&moduleid=4160&articleid=1097&documentid=1088>

³⁵ Το γεγονός ότι η χώρα δεν μπορεί να στηρίξει τη βιομηχανία της λόγω των όσων απορρέουν από τις διατάξεις του ευρωπαϊκού δικαίου δεν πρέπει να υποτιμηθεί, καθώς επιχειρήσεις σε γειτονικές χώρες μη- μέλη της ΕΕ (πχ Τουρκία) επιδοτούνται από το κράτος κι έτσι μπορούν να λειτουργούν με πιο ανταγωνιστικούς όρους.

μο με τα όσα ορίζει το ευρωπαϊκό δίκαιο περί ελεύθερου ανταγωνισμού και πως δεν επιφέρει καμία δημοσιονομική επιβάρυνση στον Κρατικό Προϋπολογισμό³⁶.

Τα μέτρα αυτά, αν και αποτελούν ένα θετικό πρώτο βήμα³⁷, δε λύνουν πλήρως το πρόβλημα. Όπως προαναφέραμε, πρόκειται για τα απομεινάρια της βαριάς βιομηχανίας της χώρας, που στήριξαν κατά το παρελθόν την εθνική οικονομία, παράγουν εξαιρετικά από ποιοτικής άποψης προϊόντα, ενώ πολλές από αυτές έχουν και σημαντική εξαγωγική δραστηριότητα. Εξασφαλίζουν σημαντικό αριθμό θέσεων εργασίας, αλλά το πιο κρίσιμο είναι το γεγονός ότι πρόκειται για υγιή επιχειρηματικότητα που συνδέεται με σαφή παραγωγική βάση. Δεν είναι δυνατόν να εννοηθεί και να επέλθει η ανάκαμψη της εθνικής οικονομίας με πλήρη απουσία της βαριάς βιομηχανίας (δευτερογενής τομέας παραγωγής). Ένα παραγωγικό μοντέλο, βασιζόμενο κατά μείζονα λόγο σε ευκαιριακού τύπου επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών εστίασης ή άλλων παρόμοιων μη διεθνώς εμπορευσίμων αγαθών κι υπηρεσιών, προφανώς δεν είναι βιώσιμο σε βάθος χρόνου και δεν παρέχει την απαιτούμενη στήριξη στην εθνική οικονομία. Από τα παραπάνω λοιπόν, απαραίτητη κρίνεται η λήψη περαιτέρω δράσεων στο άμεσο μέλλον, προκειμένου όχι μόνο να εξασφαλιστεί η βιωσιμότητα της βαριάς βιομηχανίας της χώρας, αλλά και για να επιτευχθεί η ανάπτυξή της. Απαιτείται δηλαδή ισχυρή πολιτική βούληση για ανάληψη δυναμικών δράσεων ανάλογων αυτών που ελήφθησαν για την ενίσχυση του τουρισμού³⁸ κατά την περασμένη θερινή περίοδο. Δράσεις στοχευμένες και σωστά σχεδιασμένες, προκειμένου να αποφευχθούν τυχόν ασυμβατότητες με την κείμενη ευρωπαϊκή νομοθεσία περί ανταγωνισμού, αλλά και με τους στόχους που θέτει ο (πλεονασματικός) Κρατικός Προϋπολογισμός.

Από την πλευρά τους οι επιχειρήσεις, καλούνται να αναδιοργανωθούν και να διαχειριστούν με αποτελεσματικότερο τρόπο την πλεονάζουσα παραγωγικότητα που αυτή τη στιγμή διαθέτουν. Σε αυτό το πλαίσιο, κρίνεται απαραίτητη η στροφή τους προς νέες αγορές που παρουσιάζουν αυξημένη ζήτηση για τα προϊόντα τους (πχ η Αλγερία παρουσιάζει εσχάτως αυξημένη ζήτηση χάλυβα), χρησιμοποιώντας το κατάλληλο «μείγμα μάρκετινγκ»³⁹.

---

³⁶ Βλέπε τη δήλωση Υπουργού ΠΕΚΑ, Γιάννη Μανιάτη, μετά από την σύσκεψη της ηγεσίας του ΥΠΕΚΑ με την αντιπροσωπεία της Τρόικα στην Αθήνα, παρουσία και του Υπουργού Ανάπτυξης & Ανταγωνιστικότητας στις 25 Φεβρουαρίου, στο [http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=389&sn-ij524\]=3012&language=el-GR](http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=389&sn-ij524]=3012&language=el-GR).

³⁷ Ήδη μια βιομηχανία παραγωγής χάλυβα ετοιμάζει επένδυση ύψους € 10 εκατ., ενώ προτίθεται και να αυξήσει την παραγωγή της στο εργοστάσιό της στη Θεσσαλονίκη.

³⁸ Η Κυβέρνηση, με απώτερο στόχο τη στήριξη του τουρισμού (μέσω της βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας τιμών), πέτυχε μετά από επίμονες διαπραγματεύσεις από την 1^η Αυγούστου 2013, ο ΦΠΑ στην εστίαση να μειωθεί κατά 10 ποσοστιαίες μονάδες, από το 23% στο 13%.

³⁹ Προϊόν, τιμή, προώθηση και τόπος.

2. Το Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2015-18

Στις 30 Απριλίου 2014 κατατέθηκε στη Βουλή το νομοσχέδιο που αφορά το «Μεσοπρόθεσμο Πρόγραμμα Δημοσιονομικής Προσαρμογής 2015-18». Η κατάθεση του ΜΠΔΣ 2015-18 αποτελεί συμβατική υποχρέωση των κρατών μελών της ευρωζώνης με βάση τους νέους κανόνες της ευρωπαϊκής οικονομικής διακυβέρνησης. Κάθε κράτος μέλος αποφασίζει μεσοπρόθεσμους στόχους (Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής τετραετούς διάρκειας, το οποίο όμως θα «επικαιροποιείται»)⁴⁰. Το Μεσοπρόθεσμο θα πρέπει να είναι συμβατό με τους γενικούς προσανατολισμούς οικονομικής πολιτικής του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου που προηγούνται και αποτελούν την κατάληξη μιας άλλης διαδικασίας (Ευρωπαϊκό εξάμηνο).⁴¹ Θα προβλέπει, ανάμεσα σε άλλα ενδεικτικούς ή δεσμευτικούς στόχους για τα ελλείμματα ή πλεονάσματα της γενικής κυβέρνησης και δεσμευτικές ανώτατες δαπάνες των Υπουργείων. Οι εθνικοί προϋπολογισμοί κάθε έτους θα πρέπει να κινούνται εντός των ορίων του Μεσοπρόθεσμου, το οποίο θα πρέπει να εγκρίνεται από τη Βουλή μέχρι το τέλος Μαΐου κάθε έτους.

Η σύνταξη του μεσοπρόθεσμου καθιερώθηκε στη χώρα μας με τον νόμο του 2010, στοχεύοντας στην απεικόνιση της δημοσιονομικής στρατηγικής της γενικής κυβέρνησης ως ένα ενιαίο πλέον σύνολο και όχι μόνο σε επίπεδο κράτους, σε πολυετή ορίζοντα. Συγκεκριμένα, στο ΜΠΔΣ 2015-18

- παρουσιάζονται τα δημοσιονομικά όρια και οι δεσμεύσεις που έχουν αναληφθεί μέχρι το 2018
- περιγράφονται οι βασικές πολιτικές κατευθύνσεις και προτεραιότητες και
- καθορίζονται συγκεκριμένοι στόχοι, χρονοδιαγράμματα, δείκτες υλοποίησης στην προσπάθεια ελέγχου των δαπανών και σταδιακής μείωσης του ελλείμματος με την υιοθέτηση ανωτάτων ορίων δαπανών σε όλους τους φορείς της γενικής κυβέρνησης.

Σύμφωνα με το νέο Μεσοπρόθεσμο Πρόγραμμα προβλέπονται πρωτογενή πλεονάσματα (σε όρους προγράμματος οικονομικής πολιτικής) 2,3% το 2014 και 2,5% το 2015. Το 2018 το πρωτογενές πλεόνασμα αναμένεται να διαμορφωθεί στα 11,5 δισ. ή 5,3% ΑΕΠ (βλ. Πίνακα 4). Παράλληλα όμως, προβλέπεται δημοσιονομικό κενό ύψους € 911 εκατ. το 2015 και 1,93 δισ. το 2016. Σημειώνεται πάντως ότι οι εκτιμήσεις περί δημοσιονομικού κενού 2,8 δισ. στη διετία είναι πολύ χαμηλότερες από τις εκτιμήσεις που περιέχονται στην έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (2 δισ. το 2015, 3,8 δισ. το 2016 και 1,9 δισ. το 2017).

⁴⁰ Δημοσιονομικό Σύμφωνο, άρθρο 4. Βλ και κανονισμούς (ΕΚ) αρ. 1467/97 και (ΕΕ) αρ. 1177/2011 και Οδηγία 2011/85/ΕΕ άρθρα 5, παράγραφος 1 α και άρθρο 6 παράγραφος 1 α.

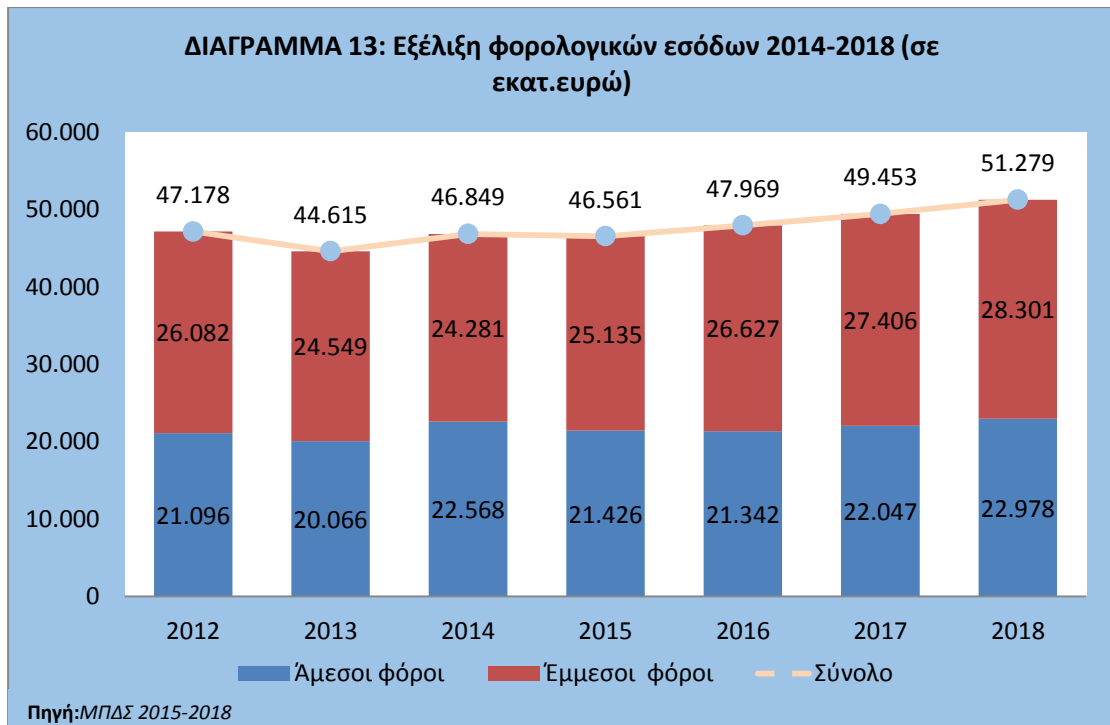
⁴¹ Βλ. επίσης την ενδιάμεση έκθεση του ΓΠΚ «Η νέα οικονομική Διακυβέρνηση στη ζώνη του ευρώ και η Ελλάδα», Ιανουάριος 2014.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4: Προβλέψεις του ΜΠΔΣ για τόκους , έλλειμμα, ΑΕΠ, πρωτογενές αποτέλεσμα, χρέος, στόχος προγράμματος και δημοσιονομική απόκλιση της Ελλάδας την περίοδο 2015-2018 (σε εκατ.ευρώ)

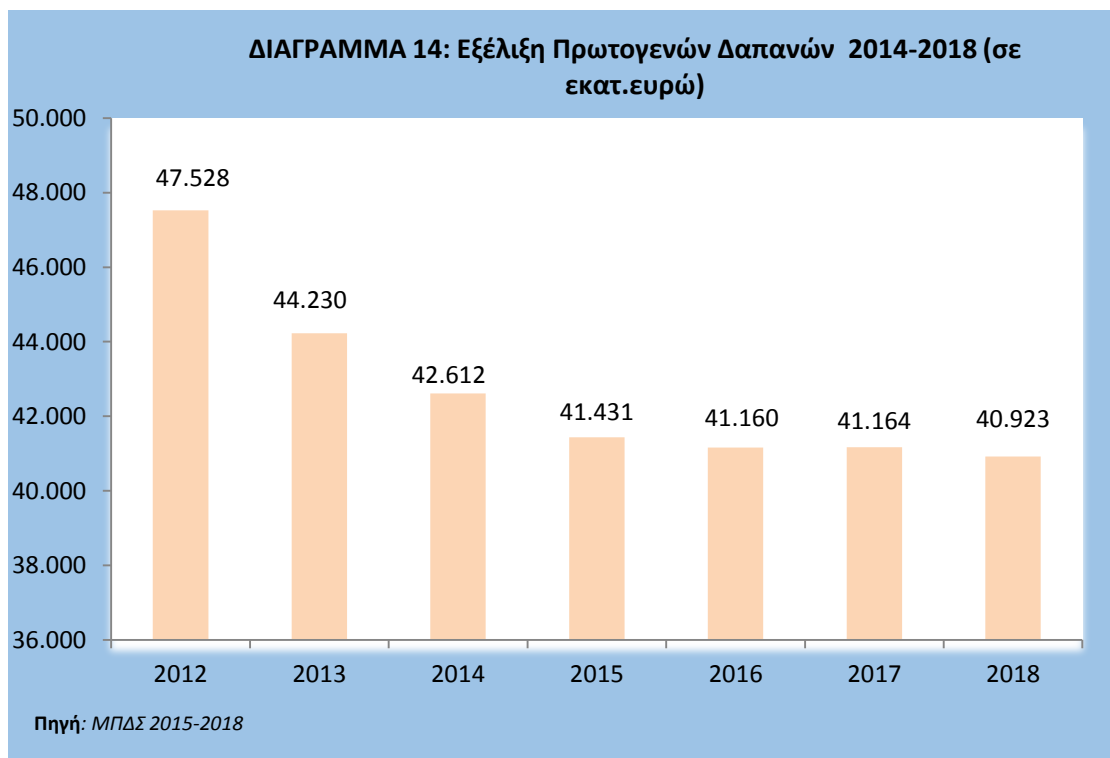
		2014	2015	2016	2017	2018
		Εκτίμηση	Πρόβλεψη	Πρόβλεψη	Πρόβλεψη	Πρόβλεψη
ΤΟΚΟΙ	Ταμειακή βάση δεδουλευμένη	5.900	6.100	6.600	6.900	7.100
	βάση δεδουλευμένη	8.100	9.200	9.400	10.600	11.000
ΑΕΠ	βάση % ΑΕΠ	4,44%	4,89%	4,76%	5,12%	5,07%
	ετήσιο	182.231	188.265	197.379	206.943	216.854
ΕΛΛΕΙΜΜΑ	Γενικής Κυβέρ- νησης	-1.631	-2.275	-676	262	1.796
	% ΑΕΠ	-0,9%	-1,2%	-0,3%	0,1%	0,8%
ΠΡΩΤΟΓΕΝΕΣ Α- ΠΟΤΕΛΕΣΜΑ	Γενικής Κυβέρ- νησης	4.190	4.737	6.955	9.423	11.585
	% ΑΕΠ	2,3%	2,5%	3,5%	4,6%	5,3%
ΧΡΕΟΣ	Γενικής Κυβέρ- νησης	316.950	316.800	313.700	308.500	301.750
	% ΑΕΠ	173,9%	168,3%	158,9%	149,1%	139,1%
ΣΤΟΧΟΣ ΠΡΟ- ΓΡΑΜΜΑΤΟΣ		2.733	5.648	8.882	9.312	9.108
ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΑΠΟΚΛΙΣΗ		1.457	-911	-1.927	111	2.478

Πηγή: ΜΠΔΣ 2015-2018

Ενδιαφέρον παρουσιάζει η εξέλιξη των φορολογικών εσόδων (άμεσων και έμμεσων). Συνολικά προβλέπεται αύξηση των φορολογικών εσόδων το 2018 σε σχέση με το 2013 κατά 14,9% (Διάγραμμα 13). Η αύξηση αυτή εκτιμάται ότι θα προέλθει κυρίως από την πλευρά των έμμεσων φόρων. Ειδικότερα, οι έμμεσοι φόροι θα παρουσιάσουν μείωση κατά 0,26 δισ. το 2014 ενώ στη συνέχεια αύξηση κατά 4 δισ. μέχρι το 2018. Αντίθετα, οι άμεσοι φόροι θα αυξηθούν μόνο κατά € 2,9 δισ. περίπου το 2018, δηλαδή κατά 14,5%. Όμως το μεγαλύτερο μέρος της αύξησης αναμένεται να καταγραφεί το 2014 (€ 2,5 δισ.).

Επιπλέον, η μείωση των πρωτογενών δαπανών το 2018 σε σχέση με το 2013 θα φτάσει στα 7,4%. (βλ. Διάγραμμα 14). Ενδιαφέρον επίσης παρουσιάζει η μείωση των δημοσίων επενδύσεων κατά 400 εκατ. ευρώ το 2015 σε σχέση με το 2014.

3. Η Εκτέλεση του προϋπολογισμού

3.1. Η γενική εικόνα στο πρώτο τρίμηνο του 2014

Ο Τακτικός Προϋπολογισμός (έσοδα – δαπάνες) παρουσιάζει πρωτογενές πλεόνασμα € 0,42 δισ. ή 0,2% του ΑΕΠ και συνολικό έλλειμμα (με τους τόκους) € 1,57 δισ. ή 0,9% του ΑΕΠ. Το συνολικό έλλειμμα του Τακτικού Προϋπολογισμού είναι μικρότερο κατά € 95 εκατ. ή κατά 5,7% έναντι του στόχου όπως αποτυπώνεται στην εισηγητική έκθεση του προϋπολογισμού 2014 (έλλειμμα € 1,67 δισ.) για το πρώτο τρίμηνο του 2014.

Αντιστοίχως, το ΠΔΕ εμφανίζει πλεόνασμα € 1,13 δισ. (€ 2,04 δισ. έσοδα – € 0,92 δισ. δαπάνες) ή 0,6% του ΑΕΠ έναντι πλεονάσματος € 0,58 δισ. ή 0,3% του ΑΕΠ που αποτυπώνεται ως στόχος στην εισηγητική έκθεση του προϋπολογισμού 2014 για το πρώτο τρίμηνο του 2014.

Συνεπώς, ο Κρατικός Προϋπολογισμός εμφανίζει πρωτογενές πλεόνασμα € 1,54 δισ. ή 0,8% του ΑΕΠ και συνολικό έλλειμμα (συνυπολογίζοντας και τους τόκους) € 0,45 δισ. ή 0,2% του ΑΕΠ.

Το Πρωτογενές Αποτέλεσμα (πλεόνασμα) του Κρατικού Προϋπολογισμού είναι μεγαλύτερο κατά € 0,67 δισ. ή 75,7% έναντι του στόχου όπως αποτυπώνεται στην εισηγητική έκθεση του προϋπολογισμού 2014 (πλεόνασμα € 0,88 δισ.) για το πρώτο τρίμηνο του 2014.

Αντιστοίχως, μικρότερο έναντι του στόχου όπως αποτυπώνεται στην εισηγητική έκθεση του προϋπολογισμού 2014 (€ -1,09 δισ.) κατά € 0,64 δισ. ή κατά 59,0% εμφανίζεται και το συνολικό έλλειμμα του Κρατικού Προϋπολογισμού (€-0,45 δισ. ή 0,2% του ΑΕΠ) στο πρώτο τρίμηνο του 2014.

3.1.1. Τα Έσοδα του Κρατικού Προϋπολογισμού

Τα Καθαρά Έσοδα του Κρατικού Προϋπολογισμού (καθαρά έσοδα Τακτικού Προϋπολογισμού και έσοδα Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων) διαμορφώθηκαν στα € 12,72 δισ. ή 1,1% μεγαλύτερα έναντι του στόχου όπως αποτυπώνεται στην εισηγητική έκθεση του προϋπολογισμού 2014 (€ 12,58 δισ.) για το πρώτο τρίμηνο του 2014.

Τα καθαρά έσοδα του Τακτικού Προϋπολογισμού ανήλθαν στα € 10,68 δισ. και είναι μικρότερα κατά 0,73 δισ. ή κατά 6,4% έναντι του στόχου όπως αποτυπώνεται στην εισηγητική έκθεση του προϋπολογισμού 2014 (€ 11,41 δισ.) για το πρώτο τρίμηνο του 2014.

Τα Τακτικά Έσοδα του Τακτικού Προϋπολογισμού ανήλθαν στα € 10,76 δισ. εμφανίζοντας υστέρηση κατά € 0,43 δισ. ή κατά 3,9% έναντι του στόχου όπως αποτυπώνεται στην εισηγητική έκθεση του προϋπολογισμού 2014 (€ 11,19 δισ.) για το πρώτο τρίμηνο του 2014.

Ειδικότερα, το σκέλος των φορολογικών εσόδων (άμεσοι + έμμεσοι φόροι) υπολογίστηκε σε € 9,67 δισ. και παρουσιάζει υστέρηση κατά € 0,52 δισ. ή κατά 5,1% έναντι του στόχου όπως αποτυπώνεται στην εισηγητική έκθεση του προϋπολογισμού 2014 (€ 10,19 δισ.) για το πρώτο τρίμηνο του 2014.

Πιο αναλυτικά, οι Άμεσοι Φόροι ανήλθαν σε € 4,23 δισ. εμφανίζοντας υστέρηση κατά € 64 εκατ. ή κατά 1,5% έναντι του στόχου όπως αποτυπώνεται στην εισηγητική έκθεση του προϋπολογισμού 2014 (€ 4,29 δισ.) ενώ οι Έμμεσοι Φόροι ανήλθαν σε € 5,44 δισ. εμφανίζοντας υστέρηση κατά € 0,46 δισ. ή κατά 7,7% έναντι του στόχου όπως αποτυπώνεται στην εισηγητική έκθεση του προϋπολογισμού 2014(€ 5,89 δισ.).

Από τους Άμεσους Φόρους, υπέρβαση κατά € 173 εκατ. ή κατά 48,1% έναντι του στόχου όπως αυτός αποτυπώνεται στην εισηγητική έκθεση του προϋπολογισμού 2014 εμφανίζουν οι Λοιποί Άμεσοι Φόροι ενώ υστέρηση κατά € 138 εκατ. ή κατά 6,7% έναντι του στόχου εμφανίζει ο Φόρος Εισοδήματος. Η υστέρηση αυτή οφείλεται στην υστέρηση κατά € 189 εκατ. ή κατά 87,5% έναντι του στόχου που παρουσιάζουν τα έσοδα από το Φόρο Εισοδήματος Νομικών Προσώπων. Οι Άμεσοι Φόροι ΠΟΕ εμφανίζουν υστέρηση κατά € 82 εκατ. ή κατά 8,8% έναντι του στόχου. Τέλος, οι Φόροι στην Περιουσία εμφανίζουν επίσης υστέρηση κατά € 17 εκατ. ή κατά 1,8% έναντι του αντίστοιχου στόχου όπως αυτός αποτυπώνεται στην εισηγητική έκθεση του προϋπολογισμού 2014 για το πρώτο τρίμηνο του 2014.

Από τους Έμμεσους Φόρους, υπέρβαση έναντι του στόχου εμφανίζουν μόνο οι Λοιποί Έμμεσοι Φόροι κατά € 18 εκατ. ή κατά 30,0%. Αντίθετα, υστέρηση κατά € 186 εκατ. ή κατά 5,2% έναντι του στόχου εμφανίζουν οι Φόροι Συναλλαγών, υστέρηση κατά € 191 εκατ. ή κατά 9,8% έναντι του στόχου εμφανίζουν οι Φόροι Κατανάλωσης και υστέρηση κατά € 97 εκατ. ή κατά 34,3% έναντι του στόχου εμφανίζουν οι Έμμεσοι Φόροι ΠΟΕ (Για πιο αναλυτικά στοιχεία βλ. παρακάτω).

Εδώ θα πρέπει να επισημάνουμε την υστέρηση κατά € 197 εκατ. ή κατά 5,6% έναντι του στόχου που παρουσιάζουν τα έσοδα από ΦΠΑ οφειλόμενη σχεδόν αποκλειστικά στην υστέρηση κατά € 288 εκατ. ή κατά 37,1% έναντι του στόχου που εμφανίζει ο ΦΠΑ Πετρελαιοειδών.

Στην κατηγορία των Φόρων Κατανάλωσης, σημαντική υστέρηση παρουσιάζουν οι ΕΦΚ Ενεργειακών Προϊόντων κατά € 137 εκατ. ή κατά 12,3% έναντι του στόχου όπως αποτυπώνεται στην εισηγητική έκθεση του προϋπολογισμού 2014, αλλά και τα Τέλη Κυκλοφορίας Οχημάτων κατά € 46 εκατ. ή κατά 46,9% έναντι του αντίστοιχου τριμηνιαίου στόχου.

Τα Μη Τακτικά Έσοδα εμφανίζουν υπέρβαση κατά € 59 εκατ. ή κατά 10,4%, έναντι του στόχου όπως αποτυπώνεται στην εισηγητική έκθεση του προϋπολογισμού 2014 (στόχος € 0,57 δισ.) και ανήλθαν στα € 0,62 δισ..

Οι Επιστροφές Εσόδων εμφανίζουν υπέρβαση κατά € 356 εκατ. ή κατά 102,6% έναντι του στόχου όπως αποτυπώνεται στην εισηγητική έκθεση του προϋπολογισμού 2014.

Τέλος, τα έσοδα του ΠΔΕ ανήλθαν σε € 2,04 δισ. μεγαλύτερα κατά € 0,86 δισ. ή κατά 73,4% έναντι του στόχου όπως αποτυπώνεται στην εισηγητική έκθεση του προϋπολογισμού 2014 (1,18 δισ.) για το πρώτο τρίμηνο του 2014.

3.1.2. Οι Δαπάνες του Κρατικού Προϋπολογισμού στο πρώτο τρίμηνο του 2014

Οι Δαπάνες του Κρατικού Προϋπολογισμού (δαπάνες Τακτικού Προϋπολογισμού και δαπάνες ΠΔΕ) ανέρχονται στα € 13,17 δισ., μικρότερες κατά € 0,51 δισ. ή κατά 3,7% έναντι του

στόχου όπως αποτυπώνεται στην εισηγητική έκθεση του προϋπολογισμού 2014 (€ 13,67 δισ.) για το πρώτο τρίμηνο του 2014.

Ειδικότερα, οι Δαπάνες του Τακτικού Προϋπολογισμού ανέρχονται στα € 12,25 δισ. μικρότερες κατά € 0,82 δισ. ή κατά 6,3% έναντι του στόχου όπως αυτός αποτυπώνεται στην εισηγητική έκθεση του προϋπολογισμού 2014 (€ 13,07 δισ.) με ποσοστό εκτέλεσης 24,8%.

Πιο αναλυτικά, οι Πρωτογενείς Δαπάνες ανήλθαν σε € 9,86 δισ. και εμφανίζονται μειωμένες κατά € 0,7 δισ. ή κατά 6,6% έναντι του στόχου όπως αποτυπώνεται στην εισηγητική έκθεση του προϋπολογισμού 2014 (€ 10,56 δισ.) με ποσοστό εκτέλεσης 23,5%, οι δαπάνες για Εξοπλιστικά Προγράμματα είναι μειωμένες κατά € 102 εκατ. ή κατά 95,3% έναντι του στόχου, οι Τόκοι αυξημένοι κατά € 22 εκατ. ή κατά 1,1% και οι Καταπτώσεις Εγγυήσεων είναι μειωμένες κατά € 30 εκατ. ή κατά 7,1% έναντι του αντίστοιχου στόχου όπως αυτός αποτυπώνεται στην εισηγητική έκθεση του προϋπολογισμού 2014.

Αντιστοίχως, οι δαπάνες του ΠΔΕ ανέρχονται σε € 0,92 δισ. και εμφανίζονται μεγαλύτερες κατά € 0,32 δισ. ή κατά 52,8% έναντι του στόχου όπως αυτός αποτυπώνεται στην εισηγητική έκθεση του προϋπολογισμού 2014 (€ 0,6 δισ.), με ποσοστό εκτέλεσης 13,5% για το σύνολο του έτους.

Ειδικότερα, από τις επιμέρους Πρωτογενείς Δαπάνες του Τακτικού Προϋπολογισμού, οι Αποδοχές και Συντάξεις εμφανίζουν ποσοστό κάλυψης 24,8% των ετήσιων εκτιμήσεων, η Ασφάλιση, Περίθαλψη, Κοινωνική Προστασία 25,1%, οι Λειτουργικές και Λοιπές Δαπάνες 19,7% και οι Αποδιδόμενοι Πόροι 24,3%.

Όσον αφορά τα Ασφαλιστικά Ταμεία, η επιχορήγηση στον Ο.Γ.Α ανέρχεται στο 28,9% του ετήσιου στόχου, στο Ι.Κ.Α. στο 27,8%, στον Ε.Ο.Π.Υ.Υ στο 25,1%, στο ΝΑΤ στο 24,0%, στον Ο.Α.Ε.Ε. στο 31,9%, στον ΤΑΠ-ΟΤΕ 24,7% και στον Ο.Α.Ε.Δ. στο 24,8%.

Συμπερασματικά, η καλύτερη έναντι του στόχου πορεία των Δαπανών του Κρατικού Προϋπολογισμού στο πρώτο τρίμηνο του 2014 (κατά € 0,51 δισ.) οφείλεται κυρίως στην συγκράτηση των Πρωτογενών Δαπανών (μικρότερες κατά € 0,7 δισ. έναντι του τριμηνιαίου στόχου), και των Δαπανών για Εξοπλιστικά Προγράμματα (μικρότερες κατά € 0,1 δισ. έναντι του τριμηνιαίου στόχου).

ΠΙΝΑΚΑΣ 5: Εκτέλεση Κρατικού Προϋπολογισμού - Τρίμηνο: Ιανουάριος - Μάρτιος 2014

σε εκατ. € (τροποποιημένη ταμειακή βάση)	ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΜΑΡΤΙΟΣ					ΕΤΗΣΙΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ			
	2013		2014		Μεταβολές	2013	2014	Μεταβολές	
	Πραγμ.	Πραγμ.	Στόχοι όπως αποτυπώνονται στην εισηγητική έκθεση του προϋπολογισμού	Διαφορά	Ποσοστιαία μεταβολή 2013-2014	Ποσοστιαία διαφορά Πραγμ. έναντι του Στόχου	Ετήσια μη οριστικοποιημένα έσοδα και ετήσιες δαπάνες	Ετήσιες εκτιμήσεις όπως αποτυπώνονται στην εισηγητική έκθεση του Προϋπολογισμού	Ποσοστιαία μεταβολή Εκτιμήσεων Πραγμ./σεων 2014 έναντι των μη οριστικοποιημένων μεγεθών του 2013
(1)	(2)	(3)	(4)=[(2)-(3)]	(5)=[((2)-(1))/(1)]	(6)=[(4)/(3)]	(7)	(8)	(9)=[((8)-(7))/(7)]	
I. Καθαρά Έσοδα Κρατικού Προϋπολογισμού (1α+2_{ΠΔΕΕ})	12.338	12.721	12.584	137	3,10%	1,1%	53.019	54.695	3,2%
1α. Καθαρά Έσοδα Τακτικού Προϋπολογισμού (Α+Β-Γ)	10.724	10.678	11.406	-728	-0,43%	-6,4%	48.423	49.693	2,6%
Α. Έσοδα προ επιστροφών φόρων	10.875	11.381	11.753	-372	4,65%	-3,2%	51.442	52.252	1,6%
Β. Ειδικά έσοδα από εκχώρηση αδειών και δικαιωμάτων του Δημοσίου	62	0	0	0	-100,00%		86	230	167,4%
Γ. Επιστροφές φόρων	213	703	347	356	230,05%	102,6%	3.105	2.789	-10,2%
2_{ΠΔΕΕ}- Έσοδα Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων	1.614	2.043	1.178	865	26,58%	73,4%	4.596	5.002	8,8%
Εισροές από την Ε.Ε.	1.574	2.022	1.130	892	28,46%	78,9%	4.520	4.802	6,2%
Ίδια έσοδα	40	21	48	-27	-47,50%	-56,3%	76	200	163,2%
II. Δαπάνες Κρατικού Προϋπολογισμού (1β+2_{ΠΔΕΔ})	13.691	13.167	13.673	-506	-3,83%	-3,7%	58.459	56.248	-3,8%
1β. Δαπάνες Τακτικού Προϋπολογισμού (Α+Β+Γ+Δ+Ε)	13.213	12.250	13.073	-823	-7,29%	-6,3%	51.809	49.448	-4,6%
Α. Πρωτογενείς δαπάνες	11.181	9.861	10.557	-696	-11,81%	-6,6%	44.230	41.946	-5,2%
Β. Εξοπλιστικά προγράμματα (σε ταμειακή βάση)	0	5	107	-102		-95,3%	529	583	10,2%
Γ. Καταπτώσεις εγγυήσεων, εκ των οποίων	134	395	425	-30	194,78%	-7,1%	879	699	-20,5%
σε φορείς εντός της γενικής κυβέρνησης (καθαρή βάση)	34	382	384	-2	1023,53%	-0,5%	514	466	-9,3%
σε φορείς εκτός της γενικής κυβέρνησης	101	13	41	-28	-87,13%	-68,3%	365	233	-36,2%
Δ. Τόκοι (καθαρή βάση)	1.874	1.989	1.967	22	6,14%	1,1%	6.044	6.150	1,8%
Ε. Προμήθεια εκταμίευσης δανείων στο EFSF	24	0	17	-17	-100,00%	-100,0%	127	70	-44,9%

2_{ΠΔΕΔ}- Δαπάνες Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων	478	917	600	317	91,84%	52,8%	6.650	6.800	2,3%
Εθνικό σκέλος ΠΔΕ	27	63	65	-2	133,33%	-3,1%	783	700	-10,6%
Συγχρηματοδοτούμενο σκέλος ΠΔΕ	451	854	535	319	89,36%	59,6%	5.867	6.100	4,0%
III. Αποτέλεσμα Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (2_{ΠΔΕΕ}-2_{ΠΔΕΔ})	1.136	1.126	578	548	-0,88%	94,8%	-2.054	-1.798	-12,5%
Αποτέλεσμα Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων / ΑΕΠ	0,6%	0,6%	0,3%	0,3%			-1,1%	-1,0%	
IV. Αποτέλεσμα Τακτικού Προϋπολογισμού (1α-1β)	-2.489	-1.572	-1.667	95	-36,84%	-5,7%	-3.386	245	-107,2%
Αποτέλεσμα ΤΠ / ΑΕΠ	-1,4%	-0,9%	-0,9%	0,1%			-1,9%	0,1%	
V. Πρωτογενές Αποτέλεσμα Τακτικού Προϋπολογισμού (1α-1β+Δ)	-615	417	300	117	-167,80%	39,0%	2.658	6.395	140,6%
Πρωτογενές Αποτέλεσμα ΤΠ / ΑΕΠ	-0,3%	0,2%	0,2%	0,1%			1,5%	3,5%	
VI. Αποτέλεσμα Κρατικού Προϋπολογισμού (I-II)	-1.353	-446	-1.089	643	-67,04%	-59,0%	-5.440	-1.553	-71,5%
Αποτέλεσμα ΚΠ / ΑΕΠ	-0,7%	-0,2%	-0,6%	0,4%			-3,0%	-0,8%	
VII. Πρωτογενές Αποτέλεσμα Κρατικού Προϋπολογισμού (I-II+Δ)	521	1.543	878	665	196,16%	75,7%	604	4.597	661,1%
Πρωτογενές αποτέλεσμα ΚΠ / ΑΕΠ	0,3%	0,8%	0,5%	0,4%			0,3%	2,5%	
ΑΕΠ	182.911	183.089	183.089	183.089			182.911	183.089	

Πηγή : Γενικό Λογιστήριο του Κράτους

3.2. Τα Φορολογικά Έσοδα κατά κατηγορίες

Η υπερφορολόγηση των εισοδημάτων και της ακίνητης περιουσίας των πολιτών σε συνδυασμό με τις οριζόντιες περικοπές δαπανών δυσχεραίνουν τελικά τη σταθεροποίηση της οικονομίας. Οι συνεχείς αλλαγές στο φορολογικό σύστημα τροφοδοτούν την αστάθεια, γεγονός που δεν θα συνέβαινε με μια γενναία φορολογική μεταρρύθμιση που θα άντεχε στο χρόνο.

(α) Φόρος Εισοδήματος Φυσικών Προσώπων

Τα έσοδα από τον Φόρο Εισοδήματος Φυσικών Προσώπων στο πρώτο τρίμηνο του 2014 ανήλθαν στα € 1,42 δισ., μεγαλύτερα κατά 0,5% έναντι του στόχου όπως αυτός αποτυπώνεται στην εισηγητική έκθεση του προϋπολογισμού 2014 και μικρότερα κατά 9,6% έναντι του πρώτου τριμήνου του προηγούμενου έτους. Συνολικά για το 2014 εκτιμώνται εισπράξεις από τον Φόρο Εισοδήματος Φυσικών Προσώπων ύψους € 6,88 δισ., ποσό που υστερεί κατά 13,8% έναντι των αντίστοιχων εκτιμήσεων πραγματοποιηθέντων εσόδων του 2013.

(β) Φόρος Εισοδήματος Νομικών Προσώπων

Αρνητική είναι και η εξέλιξη των εσόδων από τον φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων στο πρώτο τρίμηνο του 2014, **αφού εισπράχτηκαν € 27 εκατ., χαμηλότερα κατά € 189 εκατ. ή κατά 87,5% έναντι του στόχου.** Ωστόσο, τα έσοδα αυτά εμφανίζονται υψηλότερα κατά 28,6% συγκριτικά με το πρώτο τρίμηνο του προηγούμενου έτους. Συνολικά για το 2014, εκτιμώνται εισπράξεις από τον Φόρο Εισοδήματος Νομικών Προσώπων ύψους € 3,89 δισ., ποσό υψηλότερο κατά 131,5% έναντι των αντίστοιχων εκτιμήσεων πραγματοποιηθέντων εσόδων (μη οριστικοποιημένων) του 2013.

(γ) Φόροι στην Περιουσία

Ό,τι σημειώσαμε νωρίτερα για τη γενικότερη αστάθεια των φορολογικών ρυθμίσεων ισχύει και για τον φόρο περιουσίας ανεξάρτητα από τις τεχνικές λεπτομέρειες.

Τα έσοδα από Φόρους στην Περιουσία παρουσιάζουν υστέρηση έναντι του στόχου όπως αυτός αποτυπώνεται στην εισηγητική έκθεση του προϋπολογισμού 2014 κατά 1,8% για το πρώτο τρίμηνο του 2014. Τα παραπάνω έσοδα ανήλθαν στα € 0,93 δισ.. Το ποσό αυτό είναι αυξημένο κατά 31,6% σε σχέση με το πρώτο τρίμηνο του 2013. Συνολικά για το 2014 τα παραπάνω φορολογικά έσοδα εκτιμώνται ότι θα ανέλθουν στα € 3,94 δισ., ποσό μεγαλύτερο κατά 31,6% σε σύγκριση με τις εκτιμήσεις για τα αντίστοιχα πραγματοποιηθέντα έσοδα του 2013. **Πρέπει να επισημανθεί ότι, η υπερβολική φορολόγηση της περιουσίας των πολιτών αυξάνει το κίνητρο της φοροδιαφυγής ενώ οδηγεί πολλούς φορολογούμενους στη διαμόρφωση νέων ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων απέναντι στο δημόσιο λόγω αδυναμίας πληρωμής.**

(δ) Άμεσοι Φόροι Παρελθόντων Οικονομικών Ετών (ΠΟΕ)

Τα έσοδα από τους Άμεσους Φόρους ΠΟΕ εμφανίζονται μειωμένα κατά 18,7% το πρώτο τρίμηνο του 2014, έναντι του αντίστοιχου τριμήνου του 2013. Εντός του 2014 εκτιμάται ότι θα ανέλθουν στα € 1,97 δισ., ήτοι χαμηλότερα κατά 30,4% συγκριτικά με τα εκτιμώμενα αντίστοιχα πραγματοποιηθέντα έσοδα του 2013.

(ε) Έμμεσοι Φόροι

Τα έσοδα από Έμμεσους Φόρους ιστορικά ήταν πάντα υψηλότερα από τα έσοδα από Άμεσους Φόρους και συνεπώς η διακύμανση τους επηρεάζει σημαντικά την εκτέλεση του Κρατικού Προϋπολογισμού. Για το 2014, τα συνολικά έσοδα από Έμμεσους Φόρους εκτιμώνται ότι θα είναι μειωμένα έναντι των αντίστοιχων εκτιμώμενων εσόδων του 2013 κατά 1,9%. Εκτιμάται ότι το 2014 θα ανέλθουν στα € 24,1 δισ. **Το πρώτο τρίμηνο συλλέχθηκαν από Έμμεσους Φόρους € 5,44 δισ., ποσό σημαντικά μικρότερο έναντι του στόχου κατά 7,7% και μειωμένο έναντι του πρώτου τριμήνου του 2013 κατά 3,8%.**

(στ) Φόροι Συναλλαγών

Η αύξηση της φοροδιαφυγής έχει ως αποτέλεσμα τον περιορισμό των εκτιμώμενων εσόδων από Φόρους Συναλλαγών (ΦΠΑ και λοιποί φόροι συναλλαγών) για το 2014. Στο σύνολο του τρέχοντος έτους εκτιμάται ότι τα παραπάνω έσοδα θα είναι μειωμένα κατά 4,3% έναντι του 2013, μετά την πτώση τους κατά 6,5% το 2013 έναντι του 2012. Εκτιμάται συνεπώς ότι το 2014 θα συλλεχθούν € 14,04 δισ. Τα πραγματοποιηθέντα έσοδα μειώθηκαν κατά 5,2% έναντι του τριμηνιαίου στόχου και μειώθηκαν κατά 1,4% έναντι της αντίστοιχης περιόδου του 2013. Όσον αφορά την διάρθρωση των εσόδων του ΦΠΑ, τα έσοδα από ΦΠΑ στον καπνό και τα πετρελαιοειδή μειώθηκαν κατά 27,4% και 12,9% αντίστοιχα έναντι της αντίστοιχης περιόδου του 2013. Οι Λοιποί Φόροι Συναλλαγών μειώθηκαν κατά 15,9% έναντι της αντίστοιχης περιόδου του 2013.

(ζ) Φόροι Κατανάλωσης

Το Υπουργείο Οικονομικών εκτιμά ότι θα συλλέξει (εκτίμηση πραγματοποιήσεων αποτυπωμένη στην εισηγητική έκθεση του Π/Υ του 2014) € 9,13 δισ. από Φόρους επί της Κατανάλωσης, δηλαδή ποσό χαμηλότερο από το Φόρο Εισοδήματος επί των Φυσικών και Νομικών Προσώπων μαζί κατά € 1,64 δισ. Η εκτίμηση αυτή εμφανίζει τα έσοδα από αυτό το φόρο αυξημένα μόνο κατά 1,5% έναντι των εκτιμημένων πραγματικών εσόδων του 2013. **Οι εισπράξεις του πρώτου τριμήνου όμως παρουσιάστηκαν μειωμένες, έναντι του αντίστοιχου τριμήνου του 2013 κατά 6,8%.** Το αποτέλεσμα αυτό οφείλεται κυρίως στην πτώση των εσόδων από τον ΕΦΚ Ενεργειακών Προϊόντων κατά 5,9%, στην πτώση των εσόδων από τους Λοιπούς Φόρους Κατανάλωσης κατά 12,8%, καθώς και στη σημαντική πτώση των εσόδων από τα Τέλη Κυκλοφορίας Οχημάτων κατά 49,0%. Το 2014 εκτιμάται ότι θα εισπραχθούν από τα τέλη κυκλοφορίας έσοδα ύψους € 1,06 δισ., έναντι εκτιμήσεων για έσοδα ύψους € 1,18 δισ. το 2013.

(η) Έμμεσοι Φόροι Παρελθόντων Οικονομικών Ετών (ΠΟΕ)

Τα έσοδα από τους Έμμεσους Φόρους Παρελθόντων Οικονομικών Ετών ανήλθαν το πρώτο τρίμηνο στα € 186 εκατ., εμφανίζοντας μείωση κατά 18,8% σε σύγκριση με τα πραγματοποιηθέντα έσοδα του πρώτου τριμήνου του 2013 και μείωση κατά 34,3% σε σύγκριση με τον στόχο για το ίδιο διάστημα του 2014. Πάντως, για το σύνολο του 2014 εκτιμάται (εκτίμηση πραγματοποιήσεων όπως αποτυπώνονται στην εισηγητική έκθεση του Π/Υ 2014) αύξηση κατά 18,6 % σε σύγκριση με τα αντίστοιχα εκτιμημένα πραγματοποιηθέντα έσοδα του 2013.

(θ) Έσοδα Προϋπολογισμού Δημοσίων Επενδύσεων

Σημαντική αύξηση κατά € 0,86 δισ. ή κατά 73,4% έναντι του στόχου όπως αποτυπώνεται στην εισηγητική έκθεση του προϋπολογισμού 2014 παρατηρείται στα Έσοδα του Προϋπολογισμού Δημοσίων Επενδύσεων για το πρώτο τρίμηνο του 2014, όπου αναμενόταν η συγκέντρωση του ποσού των € 1,18 δισ. Για το δωδεκάμηνο του 2014, τα έσοδα από το ΠΔΕ εκτιμώνται στα € 5 δισ. αυξημένα κατά 8,8% σε ετήσια βάση. Η συγκεκριμένη αύξηση οφείλεται στην εκτιμώμενη αύξηση των εισροών από την Ευρωπαϊκή Ένωση κατά 6,2% αλλά και στην εκτιμώμενη αύξηση των ιδίων εσόδων κατά 163,2%. Οι εισροές από την ΕΕ για το πρώτο τρίμηνο του 2014 ανήλθαν στα € 2 δισ. έναντι εισροών € 1,57 δισ. της αντίστοιχης περιόδου του 2013 σημειώνοντας αύξηση κατά 28,5%.

(ι) Επιστροφές Φόρων

Στο πρώτο τρίμηνο του 2014, οι Επιστροφές Φόρων ήταν αυξημένες κατά € 0,49 δισ. ή κατά 230% σε σχέση με το πρώτο τρίμηνο του 2013 και αυξημένες κατά € 0,35 δισ. ή κατά 102,6% έναντι του στόχου του πρώτου τριμήνου όπως αποτυπώνεται στην εισηγητική έκθεση του προϋπολογισμού 2014.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6: Έσοδα Κρατικού Προϋπολογισμού - Τρίμηνο: Ιανουάριος - Μάρτιος 2014

σε εκατ. € (τροποποιημένη ταμειακή βάση)	ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΜΑΡΤΙΟΣ						ΕΤΗΣΙΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ		
	2013		2014		Μεταβολές		2013	2014	Μεταβολές
	Πραγμ.	Πραγμ.	Στόχοι όπως αποτυπώνονται στην εισηγητική έκθεση του προϋπολογισμού οικονομικού έτους 2014	Διαφορά	Ποσοστιαία μεταβολή 2013-2014	Ποσοστιαία διαφορά Πραγμ. έναντι του Στόχου	Ετήσια μη οριστικ/μένα έσοδα και ετήσιες δαπάνες	Ετήσιες εκτιμήσεις πραγμ/σεων αποτυπωμένες στην εισηγητική έκθεση Π/Υ 2014	Ποσοστιαία μεταβολή Εκτιμήσεων Πραγμ/σεων 2014 έναντι των μη οριστ/μένων μεγεθών του 2013
(1)	(2)	(3)	(4)=[(2)-(3)]	(5)=[{(2)-(1)}/(1)]	(6)=[(4)/(3)]	(7)	(8)	(9)=[{(8)-(7)}/(7)]	
Σύνολο Καθαρών Εσόδων Κρατικού Προϋπολογισμού (1+2)	12.339	12.721	12.584	137	3,1%	1,1%	53.019	54.695	3,2%
1. Καθαρά Έσοδα Τακτικού προϋπολογισμού (Α+Β+Γ-Δ)	10.725	10.678	11.406	-728	-0,4%	-6,4%	48.423	49.693	2,6%
Α. Τακτικά Έσοδα (I+ II+ III+ IV)	10.291	10.757	11.188	-431	4,5%	-3,9%	47.172	48.705	3,2%
I. Άμεσοι Φόροι	4.171	4.229	4.293	-64	1,4%	-1,5%	20.066	21.574	7,5%
1. Φόρος Εισοδήματος	1.995	1.911	2.049	-138	-4,2%	-6,7%	11.497	12.908	12,3%
Φυσικών προσώπων	1.573	1.422	1.415	7	-9,6%	0,5%	7.979	6.880	-13,8%
Νομικών προσώπων	21	27	216	-189	28,6%	-87,5%	1.681	3.891	131,5%
Ειδικών κατηγοριών	401	462	418	44	15,2%	10,5%	1.837	2.137	16,3%
2. Φόροι στην περιουσία	708	932	949	-17	31,6%	-1,8%	2.991	3.937	31,6%
3. Άμεσοι φόροι ΠΟΕ	1.049	853	935	-82	-18,7%	-8,8%	2.826	1.967	-30,4%
5. Λοιποί άμεσοι φόροι	419	533	360	173	27,2%	48,1%	2.752	2.762	0,4%
II. Έμμεσοι φόροι	5.649	5.437	5.893	-456	-3,8%	-7,7%	24.549	24.087	-1,9%
1. Φόροι Συναλλαγών	3.462	3.415	3.601	-186	-1,4%	-5,2%	14.666	14.040	-4,3%
ΦΠΑ	3.355	3.325	3.522	-197	-0,9%	-5,6%	13.848	13.533	-2,3%
πετρελαιοειδών	560	488	776	-288	-12,9%	-37,1%	2.224	2.410	8,4%
καπνού	135	98	132	-34	-27,4%	-25,8%	682	698	2,3%
λοιπών	2.659	2.739	2.614	125	3,0%	4,8%	10.942	10.425	-4,7%
Λοιποί φόροι συναλλαγών, από τους οποίους	107	90	79	11	-15,9%	13,9%	818	507	-38,0%
Μεταβιβάσεις κεφαλαίων	65	48	25	23	-26,2%	92,0%	503	200	-60,2%
Χαρτόσημο	42	41	41	0	-2,4%	0,0%	313	307	-1,9%
2. Φόροι Κατανάλωσης	1.886	1.758	1.949	-191	-6,8%	-9,8%	8.995	9.134	1,5%
Φόρος ασφαλίσεων	73	76	72	4	4,1%	5,6%	316	320	1,3%

Τέλος ταξινόμησης οχημάτων	11	17	11	6	54,5%	54,5%	56	48	-14,3%
ΕΦΚ ενεργειακών προϊόντων	1.038	977	1.114	-137	-5,9%	-12,3%	4.228	4.384	3,7%
Λοιποί ΕΦΚ (καπνού κτλ)	584	568	571	-3	-2,7%	-0,5%	2.908	2.990	2,8%
Τέλη κυκλοφορίας οχημάτων	102	52	98	-46	-49,0%	-46,9%	1.183	1.057	-10,7%
Λοιποί φόροι κατανάλωσης	78	68	83	-15	-12,8%	-18,1%	304	335	10,2%
3. Έμμεσοι Φόροι ΠΟΕ	229	186	283	-97	-18,8%	-34,3%	533	632	18,6%
4. Λοιποί Έμμεσοι Φόροι	72	78	60	18	8,3%	30,0%	355	281	-20,8%
Σύνολο Φορολογικών Εσόδων (I+II)	9.820	9.666	10.186	-520	-1,6%	-5,1%	44.615	45.661	2,3%
III. Απολήψεις από ΕΕ	27	13	32	-19	-51,9%	-59,4%	183	279	52,5%
IV. Λοιπά μη Φορολογικά Έσοδα	444	1.078	970	108	142,8%	11,1%	2.374	2.765	16,5%
Σύνολο μη Φορολογικών Εσόδων (III+IV)	471	1091	1.002	-69	98,1%	-6,9%	2.557	3.044	19,0%
B. Μη Τακτικά Έσοδα (I+II+III+IV)	585	624	565	59	6,7%	10,4%	4.271	3.547	-17,0%
I. Έσοδα Καταργηθέντων Ειδικών Λογαριασμών	237	225	209	16	-5,1%	7,7%	902	707	-21,6%
II. Έσοδα Προγράμματος Ενίσχυσης της Ρευστότητας Λόγω Χρημ/κής Κρίσης	13	20	0	20	53,8%		600	164	-72,7%
III. Έσοδα από ΝΑΤΟ	18	42	18	24	133,3%	133,3%	54	35	-35,2%
IV. Μεταφορά Αποδόσεων από τη Διακράτηση Ομολόγων του Ε.Δ. στα Χαρτ/κια των ΚΤ του Ευρ/τος (ANFAs & SMPs)	317	338	338	0	6,6%	0,0%	2.715	2.641	-2,7%
Γ. Ειδικά Έσοδα από Εκχώρηση αδειών και Δικαιωμάτων του Δημοσίου	62	0	0	0	-100,0%		86	230	167,4%
Σύνολο Εσόδων προ Μείωσης Επιστροφών (Α+Β+Γ)	10.938	11.381	11.753	-372	4,1%	-3,2%	51.528	52.482	1,9%
Δ. Επιστροφές Εσόδων	213	703	347	356	230,0%	102,6%	3.105	2.789	-10,2%
2. Έσοδα Προϋπολογισμού Δημοσίων Επενδύσεων (Α+Β)	1.614	2.043	1.178	865	26,6%	73,4%	4.596	5.002	8,8%
A. Εισροές από την Ε.Ε.	1.574	2.022	1.130	892	28,5%	78,9%	4.520	4.802	6,2%
B. Ίδια έσοδα	40	21	48	-27	-47,5%	-56,3%	76	200	163,2%

Πηγή: Γενικό Λογιστήριο του Κράτους

3.3. Οι Δημόσιες Δαπάνες αναλυτικά

Η μείωση των Πρωτογενών Δαπανών στο πρώτο τρίμηνο του 2014 εντοπίζεται σε συγκεκριμένες επιμέρους κατηγορίες δαπανών, ως εξής:

(α) Στις μισθολογικές αποδοχές και συντάξεις.

Υπήρξε μείωση κατά 1,4% σε ετήσια βάση για το πρώτο τρίμηνο του 2014. Ειδικότερα οι μισθοί μειώθηκαν κατά 3,1%, οι μισθοί προσωπικού νοσοκομείων κατά 4,3%, ενώ οι πληρωμές για συντάξεις αυξήθηκαν κατά 2,0% σε ετήσια βάση για το πρώτο τρίμηνο (συνολικά για το έτος εκτιμάται αύξηση των δαπανών για συντάξεις της κεντρικής διοίκησης κατά 3,2%). Αθροιστικά, οι δαπάνες για αποδοχές και συντάξεις εκτιμάται ότι θα ανέλθουν στα € 18,41 δισ. το 2014 από € 18,42 δισ. το 2013, ενώ το πρώτο τρίμηνο του 2014 ανήλθαν στα € 4,56 δισ.

(β) Στις επιχορηγήσεις των Ασφαλιστικών Ταμείων (ΑΤ)

Οι δαπάνες αυτές είναι σημαντικά μειωμένες στα € 2,72 δισ. το πρώτο τρίμηνο του 2014, από € 3,73 δισ. το αντίστοιχο τρίμηνο του 2013 και απορρόφησαν το 25,6% της συνολικής επιχορήγησης για το 2014. Η δραστική μείωση των πηγών χρηματοδότησης των ΑΤ συνεπάγεται αναπόφευκτα και μείωση των παροχών αυτών των Ταμείων δεδομένου ότι η επιχορήγηση των Ταμείων από τον ΤΠ δεν μπορεί και ούτε πρέπει να αυξηθεί περισσότερο από ότι έχει προγραμματιστεί για το 2014. Επιπλέον, η συνέχιση της χρηματοδότησης των ΑΤ και του ΕΟΠΥΥ από τον ΤΠ, προαπαιτεί τη σταθεροποίηση και στη συνέχεια αύξηση των εσόδων από τους Άμεσους και τους Έμμεσους φόρους του κράτους.

Η επιχορήγηση του Ι.Κ.Α. ανήλθε στα € 0,62 δισ., είναι μειωμένη κατά 27,9% σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2013 (€ 0,86 δισ.) και απορρόφησε το 27,8% της συνολικής επιχορήγησης για το 2014. Βέβαια για το 2014 ως σύνολο η επιχορήγηση του ΙΚΑ εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί στα € 2,23 δισ. από € 3,19 δισ. που ανήλθε το 2013.

Η επιχορήγηση του Ο.Α.Ε.Ε. μειώθηκε κατά 45,7% το πρώτο τρίμηνο του 2014 σε σχέση με το 2013, η οποία καλύπτει το 31,9% της συνολικής εκτιμώμενης επιχορήγησης για το 2014. Συγκεκριμένα, η συνολική επιχορήγηση για το 2014 ανέρχεται στο € 0,8 δισ..

Η επιχορήγηση του Ε.Ο.Π.Π.Υ. ανήλθε στα € 194 εκατ. το πρώτο τρίμηνο του 2014 η οποία καλύπτει το 25,1% της συνολικής εκτιμώμενης επιχορήγησης για το 2014. Σημειώνεται ότι, το 2013 ο οργανισμός εκτιμάται ότι εισέπραξε € 1,1 δισ. ενώ για το 2014 εκτιμάται ότι θα εισπράξει € 0,77 δισ. δηλαδή η ετήσια επιχορήγηση το 2014 εκτιμάται ότι θα μειωθεί κατά 30,1% σε σχέση με το 2013.

Στον Ο.Γ.Α., η επιχορήγηση ανήλθε στα € 0,7 δισ. το πρώτο τρίμηνο του 2014 η οποία καλύπτει το 28,9% της συνολικής εκτιμώμενης επιχορήγησης για το 2014. Σημειώνεται ότι για το 2013 ο οργανισμός εκτιμάται ότι εισέπραξε € 3,19 δισ. ενώ για το 2014 εκτιμάται ότι θα εισπράξει συνολικά € 2,44 δισ. δηλαδή η ετήσια επιχορήγηση το 2014 εκτιμάται ότι θα μειωθεί κατά 23,4% σε σχέση με το 2013.

Προϋποθέσεις για την επίτευξη της ισορροπίας του συστήματος κοινωνικών ασφαλίσεων είναι η αύξηση των εσόδων των ασφαλιστικών ταμείων από εισφορές καθώς και η αύξηση των εσόδων από έμμεσους φόρους.

(γ) Στις Λειτουργικές Δαπάνες του ΤΠ

Οι δαπάνες αυτές εμφανίζονται μειωμένες κατά 27,0% έναντι του πρώτου τριμήνου του 2013. Για το έτος συνολικά, οι επιχορηγήσεις φορέων εκτιμάται ότι θα ανέλθουν στα € 1,53 δισ. μειωμένες κατά 20,8% σε σχέση με την εκτίμηση για τις αντίστοιχες διαμορφωθείσες δαπάνες του 2013(€ 1,94 δισ.). Οι Καταναλωτικές Δαπάνες είναι σημαντικά μειωμένες κατά 28,9% και οι αντικριζόμενες δαπάνες μειωμένες κατά 28,1% έναντι του αντίστοιχου τριμήνου του 2013.

Οι δαπάνες για Καταπτώσεις Εγγυήσεων ανήλθαν στα € 0,4 δισ. στο πρώτο τρίμηνο του 2014, αυξημένες κατά 194,78% σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2013 (€ 0,13 δισ.) και μειωμένες κατά € 30 εκατ. ή κατά 7,1% έναντι του στόχου όπως αποτυπώνεται στην εισηγητική έκθεση του προϋπολογισμού 2014.

Οι δαπάνες για Εξοπλιστικά Προγράμματα ανήλθαν στα € 5 εκατ. στο πρώτο τρίμηνο του 2014, μειωμένες κατά € 102 εκατ. ή κατά 95,3% έναντι του στόχου όπως αποτυπώνεται στην εισηγητική έκθεση του προϋπολογισμού 2014 (€ 107 εκατ.).

Οι δαπάνες για Τόκους ανήλθαν στα € 1,99 δισ. στο πρώτο τρίμηνο του 2014, αυξημένες κατά € 115 εκατ. ή κατά 6,14% σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2013 (€ 1,874 δισ.) και αυξημένες κατά € 22 εκατ. ή κατά 1,1% έναντι του στόχου όπως αποτυπώνεται στην εισηγητική έκθεση του προϋπολογισμού 2014.

Τέλος, δεν καταγράφηκαν δαπάνες για προμήθεια εκταμίευσης δανείων στο EFSF το πρώτο τρίμηνο του 2014 ενώ στο στόχο όπως αποτυπώνεται στην εισηγητική έκθεση του προϋπολογισμού 2014 αποτυπώνονταν δαπάνες ύψους € 17 εκατ.

ΠΙΝΑΚΑΣ 7: Δαπάνες Κρατικού Προϋπολογισμού - Τρίμηνο: Ιανουάριος - Μάρτιος 2014

	ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΜΑΡΤΙΟΣ			ΕΤΗΣΙΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ			
	2013		2014	2013		2014	
	Πραγμ.	Πραγμ.	Ποσοστιαία μεταβολή Ιαν.-Μαρτ. 2013-2014	Ετήσιες μη οριστικοποιημένες πραγματοποιηθείσες δαπάνες	Ετήσιες εκτιμήσεις πραγμ/σεων αποτυπωμένες στην εισηγητική έκθεση Π/Υ 2014	Ποσοστό εκτέλεσης (%)	Ετήσιες Μεταβολές
(1)	(2)	(3)=[{(2)-(1)}/(1)]	(4)	(5)	(6)=[(2)/(5)]	(7)=[{(5)-(4)}/(4)]	
Συνολικές Δαπάνες Κρατικού Προϋπολογισμού (1+ 2)	13.692	13.168	-3,8%	58.463	56.250	23,4%	-3,8%
1. Συνολικές Δαπάνες Τακτικού Προϋπολογισμού (I+ II+ III+ IV+ V+ VI)	13.214	12.251	-7,3%	51.813	49.450	24,8%	-4,6%
I.Πρωτογενείς Δαπάνες Τακτικού Προϋπολογισμού (Α+ Β+ Γ+ Δ+ Ε)	11.181	9.862	-11,8%	44.234	41.948	23,5%	-5,2%
Α. Αποδοχές και Συντάξεις (1+ 2+ 3)	4.627	4.563	-1,4%	18.424	18.413	24,8%	-0,1%
1. Αποδοχές και Συντάξεις Κεντρικής Διοίκησης	4.129	4.071	-1,4%	16.094	16.159	25,2%	0,4%
Μισθοί	2.396	2.321	-3,1%	9.447	9.292	25,0%	-1,6%
Έκτακτη παροχή δικαστικών	101	100	-1,0%	123	141	70,9%	14,6%
Εργοδοτική εισφορά υπέρ ΕΟΠΥΥ	95	93	-2,1%	380	399	23,3%	5,0%
Συντάξεις	1.478	1.508	2,0%	5.850	6.040	25,0%	3,2%
Λοιπές παροχές	59	49	-16,9%	294	287	17,1%	-2,4%
2. Αποδοχές Νοσοκομείων, Ιδρυμάτων Πρόνοιας, νπδδ	498	492	-1,2%	2.330	2.247	21,9%	-3,6%
Μισθοί προσωπικού νοσηλευτικών ιδρυμάτων	484	463	-4,3%	1.892	1.843	25,1%	-2,6%
Εφημερίες ιατρών ΕΣΥ	0	12		237	263	4,6%	11,0%
Λοιπές παροχές προσωπικού νοσηλευτικών ιδρυμάτων	0	4		90	85	4,7%	-5,6%
Ιδρυμάτων πρόνοιας, κλήρου και νπδδ	14	13	-7,1%	111	56	23,2%	-49,5%

3. Νέες Προσλήψεις	0	0		0	7	0,0%	
Β. Ασφάλιση, Περιθαλψη, Κοινωνική Προστασία (4+ 5+ 6+ 7)	4.221	3.325	-21,2%	15.923	13.271	25,1%	-16,7%
4. Δαπάνες Περιθαλψης	15	9	-40,0%	67	58	15,5%	-13,4%
5. Επιχορηγήσεις Ασφαλιστικών Ταμείων	3.732	2.724	-27,0%	12.740	10.622	25,6%	-16,6%
Ο.Γ.Α.	880	705	-19,9%	3.190	2.442	28,9%	-23,4%
Ι.Κ.Α.	860	620	-27,9%	3.191	2.230	27,8%	-30,1%
Ε.Ο.Π.Υ.Υ.	276	194	-29,7%	1.108	774	25,1%	-30,1%
Ν.Α.Τ.	350	240	-31,4%	1.040	1.000	24,0%	-3,8%
Ο.Α.Ε.Ε.	470	255	-45,7%	1.440	800	31,9%	-44,4%
ΤΑΠ-ΟΤΕ	255	132	-48,2%	535	535	24,7%	0,0%
Ο.Α.Ε.Δ.	119	125	5,0%	477	505	24,8%	5,9%
Αντιπαροχή έναντι περιουσίας στους τομείς ασφάλισης ΔΕΗ	190	137	-27,9%	621	579	23,7%	-6,8%
ΕΚΑΣ (πλην συνταξιούχων δημοσίου)	256	241	-5,9%	795	516	46,7%	-35,1%
Κοινωνική χρηματοδότηση	75	75	0,0%	320	320	23,4%	0,0%
Λοιπά ασφαλιστικά ταμεία	1	0	-100,0%	18	26	0,0%	44,4%
Λοιπές δαπάνες κοινωνικής ασφάλισης	0	0		5	895	0,0%	17800,0%
6. Δαπάνες Κάλυψης Ελλειμμάτων Νοσοκομείων και Εξόφλησης Παλαιών Οφειλών τους	404	500	23,8%	1.654	1.111	45,0%	-32,8%
7. Κοινωνική Προστασία	70	92	31,4%	1.462	1.480	6,2%	1,2%
Επιδόματα πολυτέκνων	15	0	-100,0%	738	755	0,0%	2,3%
Ασφαλιστικό Κεφάλαιο Αλληλεγγύης Γενεών	0	0		451	443	0,0%	-1,8%
Επίδομα Θέρμανσης	53	81	52,8%	139	190	42,6%	36,7%
Λοιπές εισοδηματικές ενισχύσεις	2	11	450,0%	134	92	12,0%	-31,3%
Γ. Λειτουργικές και Λοιπές Δαπάνες (8+ 9+ 10)	1.447	1.057	-27,0%	6.338	5.370	19,7%	-15,3%
8. Επιχορηγήσεις Φορέων	327	253	-22,6%	1.937	1.534	16,5%	-20,8%
Συγκοινωνιακοί φορείς	80	50	-37,5%	372	260	19,2%	-30,1%

Ειδική επιχορήγηση ΟΤΑ	99	83	-16,2%	396	320	25,9%	-19,2%
Λοιπές επιχορηγήσεις και εισφορές σε Διεθνείς Οργανισμούς	148	120	-18,9%	1.169	954	12,6%	-18,4%
9. Καταναλωτικές Δαπάνες και Δαπάνες υπό Κατανομή	128	91	-28,9%	1.732	1.754	5,2%	1,3%
10. Αντικριζόμενες Δαπάνες	992	713	-28,1%	2.669	2.082	34,2%	-22,0%
Αποδόσεις στην ΕΕ	880	665	-24,4%	2.155	1.700	39,1%	-21,1%
Επιδότησεις γεωργίας	112	48	-57,1%	514	382	12,6%	-25,7%
Δ. Αποδιδόμενοι Πόροι	886	917	3,5%	3.549	3.774	24,3%	6,3%
Ε. Αποθεματικό	0	0		0	1.120	0,0%	
II. Τόκοι (καθαρή βάση)	1.874	1.989	6,1%	6.044	6.150	32,3%	1,8%
III. Προμήθεια Εκταμίευσης Δανείων από EFSF	24	0	-100,0%	127	70	0,0%	-44,9%
IV. Εξοπλιστικά Προγράμματα Υπουργείου Εθνικής Άμυνας (ταμειακή βάση)	0	5		529	583	0,9%	10,2%
V. Καταπτώσεις Εγγυήσεων σε Φορείς Εκτός Γενικής Κυβέρνησης	101	13	-87,1%	365	233	5,6%	-36,2%
VI. Καταπτώσεις Εγγυήσεων σε Φορείς Εντός Γενικής Κυβέρνησης (καθαρή βάση)	34	382	1023,5%	514	466	82,0%	-9,3%
2. Συνολικές Δαπάνες Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων	478	917	91,8%	6.650	6.800	13,5%	2,3%
Εθνικό σκέλος ΠΔΕ	27	63	133,3%	783	700	9,0%	-10,6%
Συγχρηματοδοτούμενο σκέλος ΠΔΕ	451	854	89,4%	5.867	6.100	14,0%	4,0%

Πηγή: Γενικό Λογιστήριο του Κράτους

3.4. Οι Δημόσιες Επενδύσεις

Το πρώτο τρίμηνο του 2014 παρατηρήθηκε πλεόνασμα στο ΠΔΕ συνολικού ύψους € 1,12 δισ. έναντι πλεονάσματος € 1,14 δισ. του αντίστοιχου τριμήνου του 2013. Οι Πραγματοποιηθείσες εισροές από την Ε.Ε. ήταν αυξημένες έναντι του στόχου όπως αποτυπώνεται στην εισηγητική έκθεση του προϋπολογισμού 2014. Πιο συγκεκριμένα τα έσοδα από αυτήν την πηγή ανήλθαν στα € 2 δισ. το πρώτο τρίμηνο του 2014, αυξημένα κατά € 0,89 δισ. έναντι του στόχου. Από την άλλη πλευρά, οι δαπάνες του ΠΔΕ διαμορφώθηκαν στα € 0,92 δισ. το 2014 αυξημένες κατά 91,84% σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2013(€ 0,48 δισ.) και αυξημένες κατά 52,8% έναντι του στόχου όπως αποτυπώνεται στην εισηγητική έκθεση του προϋπολογισμού 2014 (€ 0,6 δισ.).

Σε πρόσφατη εγκύκλιο του υπουργείου Ανάπτυξης με τίτλο «Για την έγκριση και χρηματοδότηση του ΠΔΕ 2014 και τον προγραμματισμό δαπανών ΠΔΕ 2015 – 2017 σύμφωνα με το Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2014 – 2017», το ΠΔΕ του 2014 διαμορφώνεται σε € 6,8 δισ. από το οποίο τα € 6,1 δισ. αφορούν σε έργα που χρηματοδοτούνται από την Ευρωπαϊκή Ένωση.⁴² Όπως όμως φαίνεται στον επόμενο Πίνακα 8 για το 2015, η αντίστοιχη δαπάνη περιορίζεται κατά € 400 εκατ., στα € 6,4 δισ. με ισόποση μείωση του συγχρηματοδοτούμενου σκέλους, και τούτο μάλιστα σε μία περίοδο που **θεωρητικά πρέπει να ξεκινήσει εμπροσθοβαρώς το νέο ΕΣΠΑ** αλλά και να κλείσει το προηγούμενο χωρίς απώλειες.

---

⁴² Βλ. http://www.pedmede.gr/site/index.php?option=com_content&view=article&id=1351:2014-2015-2017&catid=94:2013-03-31-19-07-28&Itemid=520&lang=el

ΠΙΝΑΚΑΣ 8: Η Χρηματοδότηση του ΠΔΕ 2014 και ο Προγραμματισμός Δαπανών του ΠΔΕ 2015-2017 (σε εκατ. €)

	2014			2015			2016			2017		
	Προϋπολογισμός ΠΔΕ			Προϋπολογισμός ΠΔΕ			Προϋπολογισμός ΠΔΕ			Προϋπολογισμός ΠΔΕ		
	Συγχρηματ/μενο ΠΔΕ	Εθνικό ΠΔΕ	Σύνολο	Συγχρηματ/μενο ΠΔΕ	Εθνικό ΠΔΕ	Σύνολο	Συγχρηματ/μενο ΠΔΕ	Εθνικό ΠΔΕ	Σύνολο	Συγχρηματ/μενο ΠΔΕ	Εθνικό ΠΔΕ	Σύνολο
Βουλή των Ελλήνων	2,00	0,00	2,00	2,00	0,00	2,00	2,00	0,00	2,00	2,00	0,00	2,00
Εσωτερικών	130,00	12,00	142,00	130,00	12,00	142,00	130,00	12,00	142,00	130,00	12,00	142,00
Διοικ. Μεταρ. Και Ηλεκτρ. Διακυβέρνησης	55,00	0,00	55,00	50,00	0,00	50,00	50,00	0,00	50,00	50,00	0,00	50,00
Οικονομικών	8,00	1,00	9,00	8,00	0,00	8,00	8,00	0,00	8,00	8,00	0,00	8,00
Εξωτερικών	6,00	2,00	8,00	5,00	2,00	7,00	6,00	3,00	9,00	6,00	3,00	9,00
Εθν. Άμυνας	10,00	2,00	12,00	8,00	2,00	10,00	10,00	2,00	12,00	10,00	2,00	12,00
Ανάπτυξης & Ανταγωνιστ.(Γεν./Ειδ Γραμματείες)	845,00	205,00	1.050,00	954,00	226,00	1.180,00	1.075,00	230,00	1.305,00	1.100,00	233,00	1.333,00
Ανάπτυξης & Ανταγωνιστ. (Περιφέρειες)	1.080,00	120,00	1.200,00	1.008,00	120,00	1.128,00	1.020,00	120,00	1.140,00	1.020,00	120,00	1.140,00
Υποδομών, Μεταφορών & Δικτύων	1.750,00	152,00	1.902,00	1.700,00	148,00	1.848,00	1.900,00	137,00	2.037,00	1.890,00	135,00	2.025,00
Περιβάλλοντος, Ενέργειας & Κλιματ. Αλλαγής	350,00	10,00	360,00	340,00	10,00	350,00	330,00	10,00	340,00	330,00	10,00	340,00
Παιδείας και Θρησκευμάτων	400,00	90,00	490,00	385,00	91,00	476,00	375,00	92,00	467,00	375,00	93,00	468,00
Πολιτισμού & Αθλητισμού	82,00	30,00	112,00	75,00	20,00	95,00	75,00	20,00	95,00	75,00	20,00	95,00
Εργασίας, Κοιν. Ασφάλισης & Πρόνοιας	770,00	20,00	790,00	505,00	20,00	525,00	480,00	20,00	500,00	480,00	20,00	500,00
Υγείας	50,00	14,00	64,00	40,00	15,00	55,00	30,00	20,00	50,00	30,00	20,00	50,00
Αγρ. Ανάπτυξης & Τροφίμων	420,00	12,00	432,00	400,00	3,00	403,00	415,00	3,00	418,00	400,00	2,00	402,00
Δικαιοσύνης, Διαφ. & Ανθρ. Δικαιωμ.	15,00	3,00	18,00	5,00	3,00	8,00	5,00	3,00	8,00	5,00	3,00	8,00
Δημόσιας Τάξης & Προστασίας του Πολίτη	90,00	6,00	96,00	50,00	7,00	57,00	54,00	7,00	61,00	54,00	6,00	60,00
Τουρισμού	14,00	8,00	22,00	12,00	8,00	20,00	12,00	8,00	20,00	12,00	8,00	20,00
Ναυτιλίας	22,00	12,00	34,00	22,00	12,00	34,00	22,00	12,00	34,00	22,00	12,00	34,00
Μακεδονίας & Θράκης	1,00	1,00	2,00	1,00	1,00	2,00	1,00	1,00	2,00	1,00	1,00	2,00
Σύνολο	6.100,00	700,00	6.800,00	5.700,00	700,00	6.400,00	6.000,00	700,00	6.700,00	6.000,00	700,00	6.700,00

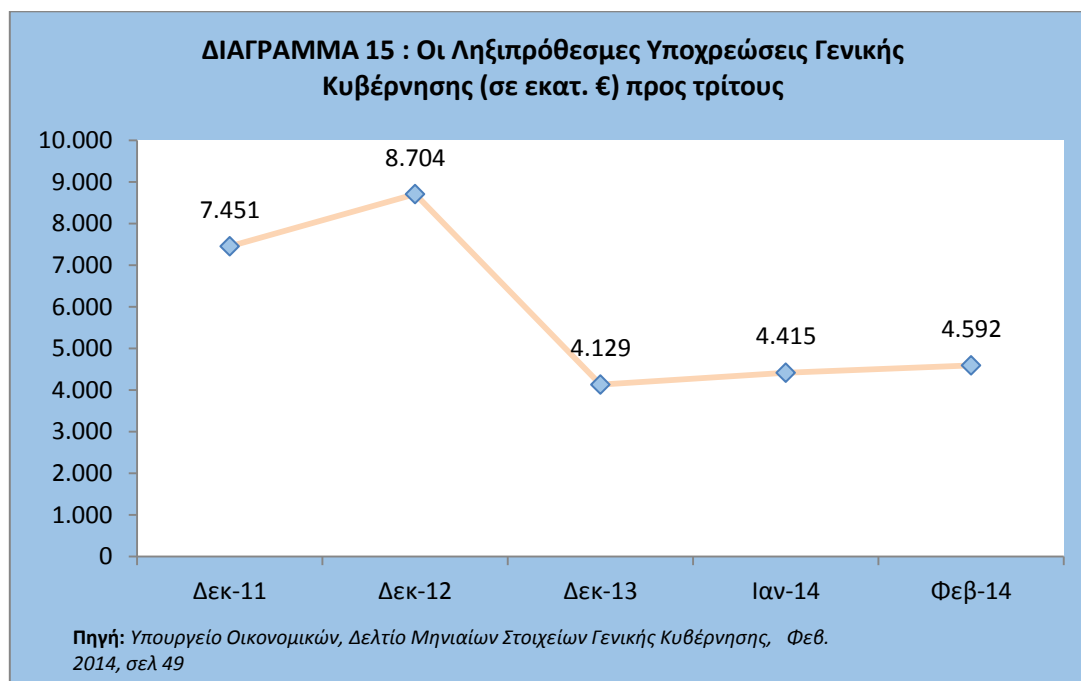
Πηγή: Υπουργείο Ανάπτυξης & Ανταγωνιστικότητας

3.5. Η πορεία των Ληξιπρόθεσμων Οφειλών του Δημοσίου προς Τρίτους

Οι Ληξιπρόθεσμες Υποχρεώσεις της Γενικής Κυβέρνησης⁴³ προς τους προμηθευτές της ανήλθαν το Φεβρουάριο του 2014 στα € 4.592 εκατ. παρουσιάζοντας αύξηση κατά € 177 εκατ. ή κατά 4% σε σχέση με τον Ιανουάριο του 2014 (€ 4.415 εκατ.) και αύξηση κατά € 463 εκατ. ή κατά 11,2% σε σχέση με το Δεκέμβριο του 2013 (€ 4.129 εκατ.) (βλ. Διάγραμμα 15).

Πιο αναλυτικά, οι ληξιπρόθεσμες οφειλές των Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης ανήλθαν στα € 2.909 εκατ. το Φεβρουάριο του 2014 αυξημένες κατά € 103 εκατ. ή κατά 3,7% σε σχέση με τον Ιανουάριο του 2014 (€ 2.806 εκατ.) και αυξημένες κατά € 360 εκατ. ή κατά 14,12% σε σχέση με τον Δεκέμβριο του 2013 (€ 2.549 εκατ.). Στα Νοσοκομεία παρατηρείται αύξηση των ληξιπρόθεσμων οφειλών τους το Φεβρουάριο του 2014 (€ 887 εκατ.) κατά € 97 εκατ. ή κατά 12,3% σε σχέση με τον Ιανουάριο του 2014 (€ 790 εκατ.) και κατά € 200 εκατ. ή κατά 29,11% σε σχέση με το Δεκέμβριο του 2013 (€ 687 εκατ.).

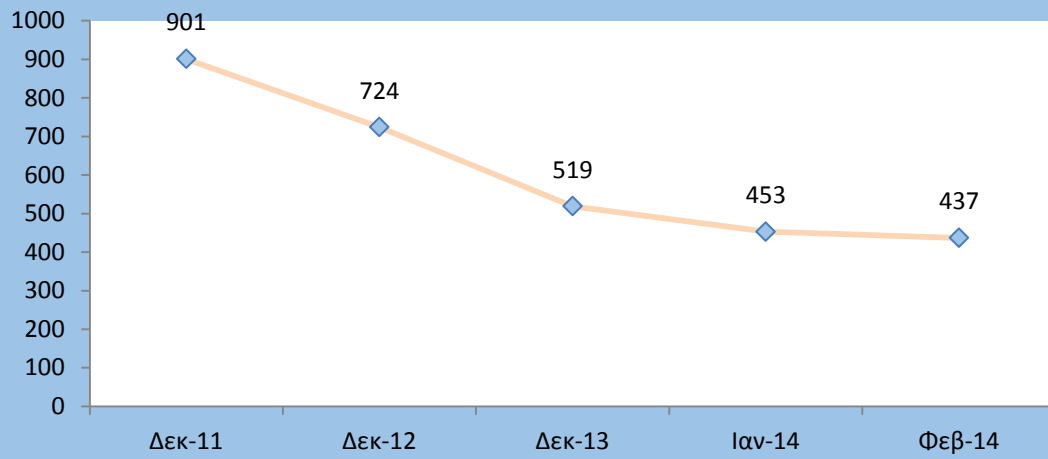
Οι Εκκρεμείς Επιστροφές Φόρων ανήλθαν στα € 437 εκατ. το Φεβρουάριο του 2014 εμφανίζοντας μείωση κατά € 16 εκατ. ή κατά 3,53% σε σχέση με τον Ιανουάριο του 2014 (€ 453 εκατ.) και μείωση κατά € 82 εκατ. ή κατά 18,76% σε σχέση με το Δεκέμβριο του 2013 (€ 519 εκατ.)⁴⁴ (βλ. Διάγραμμα 16).

⁴³ Η Γενική Κυβέρνηση: περιλαμβάνει τρία υποσύνολα: της Κεντρικής Κυβέρνησης, των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) και των Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης (ΟΚΑ), σύμφωνα με τους κανόνες και τα κριτήρια του Ευρωπαϊκού Συστήματος Λογαριασμών (ΕΣΟΛ). Οι φορείς εκτός Κεντρικής Διοίκησης, που περιλαμβάνονται στους υποτομείς της Γενικής Κυβέρνησης (λοιποί φορείς της Γενικής Κυβέρνησης), προσδιορίζονται κατά υποτομέα από το Μητρώο Φορέων Γενικής Κυβέρνησης, που τηρείται με ευθύνη της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής και αποτελούν ξεχωριστά νομικά πρόσωπα που εποπτεύονται από φορείς της Κεντρικής Διοίκησης, ή από Ο.Τ.Α..

⁴⁴ Ληξιπρόθεσμες είναι οι υφιστάμενες υποχρεώσεις προς τρίτους (εκτός γενικής κυβέρνησης), που δεν εξοφλήθηκαν μετά την παρέλευση 90 ημερών από την ημερομηνία οφειλής και οι εκκρεμείς επιστροφές φόρων περιλαμβάνουν στοιχεία εκκρεμών επιστροφών για τις οποίες έχει εκδοθεί και εκκαθαριστεί το σχετικό ΑΦΕΚ μέχρι και το τέλος του μήνα αναφοράς.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 16: Οι Εκκρεμείς Επιστροφές Φόρων (σε εκατ. €)

Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών, Δελτίο Μηνιαίων Στοιχείων Γενικής Κυβέρνησης Φεβ. 2014, σελ 50

4. Ο νόμος 4254/2014 και οι μεταρρυθμίσεις

Στις 30 Μαρτίου ψηφίστηκε τελικά το πολυνομοσχέδιο για τα μέτρα στήριξης και ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας. Η ψήφισή του συνδέθηκε με την αποδέσμευση της καταβολής δόσεων συνολικού ύψους € 3,6 δισ. από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και € 8,3 δισ. από την ζώνη του Ευρώ, αφού τόσο η Ευρωπαϊκή Επιτροπή όσο και το Δ.Ν.Τ θεωρούσαν ότι η χώρα δεν είχε προχωρήσει επαρκώς στη λήψη απαραίτητων διαρθρωτικών μέτρων και μεταρρυθμίσεων. Πρόκειται για πολύπτυχο νομοσχέδιο που περιλαμβάνει την καταβολή ενός κοινωνικού επιδόματος, την υιοθέτηση δεσμίδας μεταρρυθμίσεων που προτείνονται από τον ΟΟΣΑ, εργασιακά και φορολογικά θέματα καθώς και τον επανακαθορισμό του καθεστώτος του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας.

Θεωρούμε ότι ο νόμος αυτός είναι σταθμός για την διαμόρφωση ενός νέου πλαισίου λειτουργίας σε πολλά πεδία της ελληνικής οικονομίας. Ο όγκος των μεταρρυθμίσεων είναι τέτοιος που δεν μπορεί να συγκριθεί με κάτι προηγούμενο. Ανάλογη βέβαια αναμένεται να είναι και η προσπάθεια για να καταστεί λειτουργικό.

Το νομοσχέδιο προξένησε έντονες θετικές και αρνητικές αντιδράσεις σε όλα τα επίπεδα της κοινωνίας. Χαρακτηριστική είναι η δήλωση του υπουργού Ανάπτυξης κ. Κ. Χατζιδάκη ότι «*Με το πολυνομοσχέδιο σπάνε τα νομοθετημένα καρτέλ*» και του προέδρου του ΣΕΒ κ. Δ. Δασκαλόπουλου «*Με το υπό ψήφιση πολυνομοσχέδιο η κυβέρνηση καταπιάνεται επιτέλους με το σκληρό πυρήνα των μεταρρυθμίσεων που έχει ανάγκη η οικονομία και η χώρα*». Στον αντίποδα η δήλωση του αρχηγού της αξιωματικής αντιπολίτευσης κ. Α. Τσίπρα ότι πρόκειται για «*Εθνικό, οικονομικό και κοινωνικό έγκλημα, που σηματοδοτεί την αρχή ενός νέου κύκλου βαρβαρότητας*», και του προέδρου του ΕΒΕΑ κ. Κ. Μίχαλου ότι «*Το πολυνομοσχέδιο επιχειρεί την αποδόμηση της ελληνικής κοινωνίας*». Αντίστοιχα επικριτικές ήταν και οι απόψεις των άλλων κομμάτων.

Κύριο πεδίο διαπραγμάτευσης αποτέλεσε η ενσωμάτωση των συστάσεων που εμπεριέχονται στην έκθεση του ΟΟΣΑ για την ανταγωνιστικότητα της Ελληνικής Οικονομίας που δημοσιεύτηκε τον Νοέμβριο του 2013.

Η συγκεκριμένη έκθεση εκτιμούσε ότι με συντηρητικούς υπολογισμούς θα υπήρχε ένα συνολικό όφελος της τάξης των € 5,2 δισ. για την ελληνική οικονομία **αν υιοθετούνταν πλήρως ένα σύνολο συστάσεων**. Οι συστάσεις αυτές σχετίζονταν με την ενίσχυση της αποδοτικότητας της οικονομίας και της πτώσης των τιμών σε τέσσερεις κλάδους το λιανεμπόριο, τα επεξεργασμένα τρόφιμα, τα δομικά υλικά και τον τουρισμό. Οι κλάδοι αυτοί το 2011 αντιπροσώπευαν το 21% του συνολικού ΑΕΠ και μια μεγέθυνσή τους της τάξης του 2,5% λόγω της ενίσχυσης της αποδοτικότητας θα δημιουργούσε ένα θετικό όφελος για την οικονομία της τάξης του € 1,1 δισ.. Η έκθεση δεν αναλύει περαιτέρω τα κόστη που μπορεί να επιφέρουν ορισμένες μεταρρυθμίσεις, όπως για παράδειγμα το χρηματοδοτικό κενό που μπορεί να δημιουργηθεί σε ορισμένα ταμεία από την κατάργηση των εισφορών επί αγαθών. Επίσης δεν διερευνά ενδεχόμενα αποδιοργάνωσης της αγοράς συγκεκριμένων κλάδων λόγω απότομων αλλαγών στο πλαίσιο λειτουργίας τους εντός μιας γενικότερης εύθραυστης οικονομικής κατάστασης.

Η έκθεση συνοψίζει την ανάλυση της επίδρασης των μεταρρυθμίσεων (που μπορούσαν να ποσοτικοποιηθούν) στην οικονομία στον παρακάτω πίνακα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 9: Συγκεντρωτικά δεδομένα για τους τέσσερις κλάδους και προβολές % αυξήσεων λόγω ενίσχυσης αποδοτικότητας (στοιχεία 2011)

Κλάδος	Μερίδιο στο ΑΕΠ (παραγωγή)	Τζίρος (€ δισ.)	Αξία 2,5% αύξησης (€ δισ.)	Αξία 5% αύξησης (€ δισ.)
Επεξεργασμένα Τρόφιμα	4,9%	8,18	0,20	0,41
Λιανεμπόριο	4,1%	17,42	0,44	0,87
Κατασκευαστικά Υλικά	5,5%	8,16	0,20	0,41
Τουρισμός	6,5%	10,5	0,26	0,53
Σύνολο τεσσάρων κλάδων	21%	44,26	1,11	2,21
Σύνολο οικονομίας (ΑΕΠ βάση δαπάνης)		208,53	5,21	10,43

Πηγή: ΟΟΣΑ Νοεμ. 2013

Όπως φαίνεται από τον πίνακα, τα δύο τρίτα του συνολικού οφέλους προέρχονται από τις μεταρρυθμίσεις στο λιανεμπόριο και τον τουρισμό.

Σύμφωνα με την έκθεση πίσω από τις προτεινόμενες μεταρρυθμίσεις βρίσκεται η αρχή ότι η βελτίωση του ανταγωνισμού βοηθά στην ανάπτυξη της οικονομίας και στην πτώση των τιμών. Η πορεία προς έναν τέτοιο στόχο δεν εξυπηρετείται μόνο με ένα νόμο όπου ρυθμίζονται κάποιες από τις στρεβλώσεις της αγοράς. Είναι και θέμα ανάπτυξης κατάλληλης αντιλήψης αλλά και υιοθέτησης κατάλληλων διαδικασιών. Η ύπαρξη κατάλληλων ικανών ελεγκτικών μηχανισμών για την παρακολούθηση της εφαρμογής των μεταρρυθμίσεων αλλά και μηχανισμών εσωτερικού ελέγχου στην δημόσια διοίκηση είναι ουσιαστική. Εκτός αυτού οι διαδικασίες καλής νομοθέτησης σύμφωνα με τον Ν. 4048/2012 προβλέπουν πως κάθε απόφαση μείζονος οικονομικής ή κοινωνικής σημασίας πρέπει να συνοδεύεται από ανάλυση συνεπειών ρυθμίσεων. Η ανάλυση αυτή μπορεί να γίνει το κατάλληλο σημείο για έλεγχο των στρεβλώσεων που μπορεί να δημιουργηθούν στον ανταγωνισμό από την υιοθέτηση της εκάστοτε ρύθμισης. Ταυτόχρονα στο Άρθρο 9 αυτού του νόμου θεσπίζεται ακόμα η αξιολόγηση των αποτελεσμάτων της εφαρμογής της ρύθμισης μετά το πέρας τριετίας από την έναρξη εφαρμογής όπου «αποτιμώνται το κόστος που απαίτησε η εφαρμογή της ρύθμισης, οι επιπτώσεις ή παρεπόμενες συνέπειες που προέκυψαν από αυτήν, το όφελος και τα εν γένει θετικά αποτελέσματα που προήλθαν από την εφαρμογή της...», δίνοντας έτσι τη δυνατότητα για διορθωτικές κινήσεις.

Πρέπει να σημειώσουμε ωστόσο ότι η άμεση εμφάνιση αποτελεσμάτων εξαρτάται και από παράγοντες όπως η ταχύτητα με την οποία θα κινηθούν οι νέες επιχειρηματικές πρωτοβουλίες προκειμένου να εκμεταλλευτούν τον επενδυτικό χώρο που δημιουργείται, η σωστή στόχευση των μέτρων, και η έλλειψη επιπλοκών κατά την εφαρμογή. **Το κατά πόσο θα αποδώσει ο νόμος θα φανεί τελικά από την πορεία των τιμών και την αύξηση της παραγωγής και των επενδύσεων.**

Εκτός από το τμήμα της υιοθέτησης των συστάσεων της έκθεσης του ΟΟΣΑ, ο νόμος 4254/2014 τροποποιεί διατάξεις του Κώδικα Είσπραξης Δημοσίων Εσόδων (ΚΕΔΕ) και του κώδικα ΦΠΑ, ρυθμίζει θέματα φορολογίας κεφαλαίου, εισάγει φορολογικές και τελωνειακές ρυθμίσεις σχετικές με τα οχήματα, και τέλος ρυθμίζει θέματα του Συμβουλίου Διαχείρισης και αξιολόγησης της εγγυητικής ευθύνης του Ελληνικού Δημοσίου.

Τέλος όσον αφορά το τμήμα του νόμου που ρυθμίζει το καθεστώς του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας έντονη κριτική ασκήθηκε για την δυνατότητα του ταμείου να διαθέτει τραπεζικές μετοχές προς τον ιδιωτικό τομέα και σε τιμές μικρότερες της τρέχουσας χρηματιστηριακής τιμής ή της τιμής κτίσης.